Public Disclosure Authorized
Public Disclosure Authorized
Public Disclosure Authorized

ՀԱՅԱՍՏԱՆ.
ԱՂՔԱՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐՃԱՏՈՒՄ ԵՎ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲԱՐԵԿԵՑՈՒԹՅՈՒՆ

WORLD BANK GROUP

Հարավային Կովկասի
աղքատության հարցերի թիմ
Համաշխարհային բանկի
Աղքատության և հավասարության
վարչություն

4 հոկտեմբերի, 2016 թ.

Խոսք երախտագիտության

Աղքատության գնահատումն իրականացվել է 2016 թվականի ֆինանսական տարվա՝ Հարավային Կովկասի աղքատության գնահատման ծրագրային տեխնիկական աջակցության շրջանակներում (P156449):

Հայաստանի աղքատության գնահատումն իրականացնող թիմի անդամներն են Նիսթա Սիննհան (առաջադրանքն իրականացնող թիմի ղեկավար), Մորից Մեյերը, Փոլ Անդրես Կորալ Ռոդասը, Քադիմ Էրվին Խանը և Սասուն Ծիրունյանը: Վերլուծական աշխատանքին նպաստել են քննարկումները Գոհար Գյուլումյանի, Լորա Բեյլիի, Ալեքսան Հովհաննիսյանի հետ, ինչպես նաև Համաշխարհային բանկի երևանյան գրասենյակի թիմից ստացած մանրամասն կարծիքները: Արփինե Ազարյանը և Արմադա Կարկանին աջակցել են կազմակերպչական և ընթացիկ հարցերում: Ձեկույցը կազմվել է Մերսի Միյանգ Թեմբոնի, Լորա Բեյլիի, Կառոլինա Սանչեզ-Պարամոյի և Ռաշմի Շանքարի ուղղորդմամբ: Անկախ փորձագիտական կարծիք են տրամադրել Կառոլինա Դիազ-Բոնիլլան և Կոնգյան Թանը:

Թիմը շնորհակալություն է հայտնում Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայությանը (ՀՀ ԱՎԾ) և 2016 թվականի մայիսին Երևանում կայացած խորհրդակցական աշխատաժողովի մասնակիցներին ստացված բոլոր դիտողությունների և կարծիքների համար:

Ամփոփ տեղեկանք. աղքատության կրճատման և ընդհանուր բարեկեցության պատկերը

- **Տնտեսական աճի շնորհիվ ավելանում են եկամտային բոլոր քվինտիլների սպառողական ծախսերը և նվազում է աղքատությունը:** Ողջ բնակչության համեմատ՝ ամենացածր եկամուտ ունեցող 40 տոկոսի համար սպառողական ծախսերի աճն ավելի փոքր է:

- **2010-2014 թթ. ընթացքում աղքատությունը Հայաստանում նվազել է:** Միջազգային համեմատության արդյունքներով՝ Հայաստանը դեռևս աղքատության ամենաբարձր մակարդակն ունեցող երկրներից է Եվրոպայում և Կենտրոնական Ասիայում, իսկ 2009 թ. համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամից հետո երկիրը շատ փոքր առաջընթաց է ունեցել:

- **Չնայած բոլոր տնային տնտեսությունների սպառողական ծախսերի դրական աճին՝** (i) Երևանի, մյուս քաղաքների և գյուղերի միջև դեռևս կան տարածաշրջանային մեծ անհամաչափություններ, (ii) դեռևս առկա է աղքատության նկատմամբ խոցելիություն, իսկ (iii) կյանքի պայմանների ոչ նյութական չափանիշներն ընդգծում են խզումը զարգացման մասով:

Ամփոփ տեղեկանք. եկամուտների աճը և աղքատության կրճատումը պայմանավորող գործոնները

- **Եկամտի աճ և աղքատության կրճատում:** Աղքատության ցուցանիշի անկմանը նպաստել են՝ (i) զբաղվածության և աշխատավարձերի ավելի բարձր մակարդակը, ինչպես նաև գյուղատնտեսական արտադրանքի վաճառքի ծավալների աճը, (ii) դրամական փոխանցումները և (iii) սոցիալական ոլորտում կատարվող ծախսերը, օրինակ՝ կենսաթոշակները:

- **Աշխատաշուկաներ:** Ծառայությունների և արտադրական գործունեության աճը հանգեցրել է զբաղվածության լրացուցիչ հնարավորությունների և ավելի բարձր աշխատավարձերի: Գյուղմթերքների վաճառքի ծավալների աճը նպաստավոր է եղել գյուղական բնակավայրերի համար: Աղքատ ընտանիքների անդամները՝ (i) ավելի հաճախ են գործազուրկ, (ii) ավելի քիչ ժամեր են աշխատում, (iii) հաճախ ժամանակավոր կամ սեզոնային աշխատողներ են և (iv) ավելի քիչ են պաշտպանված, ինչը պայմանավորված է այլ տեսակի պայմանագրերով: Այլ քաղաքային բնակավայրերում ստեղծված չեն զբաղվածության բավարար հնարավորություններ մասնավոր հատվածում (ոչ գյուղատնտեսական ոլորտում) գյուղատնտեսական ոլորտում զբաղվածության կրճատվող ծավալները կլանելու համար:

- **Միգրացիա:** Միջազգային միգրացիան աշխատանքի հնարավորություններ է ստեղծում ծովային սահմաններ չունեցող երկրի համար: Միաժամանակ դրամական փոխանցումներն էական տատանումների են ենթարկվում՝ պայմանավորված տնտեսական միջավայրում տեղի ունեցող փոփոխություններով:

- **Հարկաբյուջետային մեխանիզմներ:** Ընդհանուր առմամբ, հարկերն ու պետության կողմից կատարվող ծախսերը կրճատում են աղքատությունը և անհավասարությունը: Կենսաթոշակները եկամտի կարևոր աղբյուր են, իսկ ընտանեկան նպաստի ծրագրով (ԸՆԾ) կատարվող փոխանցումները նվազեցնում են աղքատության ինտենսիվությունը: Այդուհանդերձ ԸՆԾ-ի ներգործությունը փոքր է, քանի որ բյուջեն սահմանափակ է :

Ամփոփ տեղեկանք. քաղաքականության օրակարգը

Քաղաքականության օրակարգը: Աղքատության և ընդհանուր բարեկեցության պատկերը հուշում է, որ քաղաքականության օրակարգի առանցքում պետք է լինի տնտեսական աճի ներառականությունը.

(i) աջակցություն տնտեսական աճին,

(ii) նպատակային ներդրումներ և

(iii) աղքատների ու խոցելի խմբերի պաշտպանություն:

Հայաստանի օրակարգը. աղքատության կրճատում և ընդհանուր բարեկեցություն

Համաշխարհային բանկի զույգ նպատակները Հայաստանում. միջազգային տեսանկյուն

Վերջին միտումները. տնտեսական աճ, աղքատության կրճատում և ընդհանուր բարեկեցություն

Աղքատության պատկերը. ովքեր են աղքատները, ինչպես են նրանք զգում աղքատությունը և որտեղ են ապրում

Եկամուտների աճի և աղքատության կրճատման աղբյուրները. եկամուտների կառուցվածքը և փոփոխությունը ժամանակի ընթացքում

Համախմբված ցուցանիշների հիմքում ընկած է երեք փաստ եկամուտների աճի ու մարտահրավերների վրա ներգործող պայմանների վերաբերյալ

Քաղաքականության օրակարգը. աջակցություն, ներդրումներ և պաշտպանություն

WORLD BANK GROUP

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԲԱՆԿ ԽՄԲԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ
ՎԵՐՋ ՏԱԼ ԾԱՅՐԱՀԵՂ ԱՂՔԱՏՈՒԹՅԱՆԸ ԵՎ ԶԱՐԿ ՏԱԼ ՀԱՄԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲԱՐԳԱՎԱՃՄԱՆԸ

Համաշխարհային բանկի զույգ նպատակները Հայաստանում

Միջազգային մոտեցում

Տնտեսական աճը նպաստել է Հայաստանի բոլոր տնային տնտեսությունների սպառման ծավալների աճին և աղքատության կրճատմանը:

Միջազգային համեմատությունը ցույց է տալիս, որ աղքատության և ընդհանուր բարեկեցության մասով Հայաստանը վատ արդյունքներ է գրանցել:

WORLD BANK GROUP

Աղքատության կրճատում: 2014 թ. բնակչության 26.3 տոկոսն ապրում էր 2.5 ԱՄՆ դոլարի գնողունակությանը համարժեք միջազգային աղքատության գծից ներքև: 2010 թ. համեմատ՝ աղքատությունը կրճատվել է, սակայն աղքատ տնային տնտեսությունների տեսակարար կշիռը դեռևս ավելի մեծ է, քան մինչև համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամն էր, որը երկիրը պատուհասեց 2009 թ:

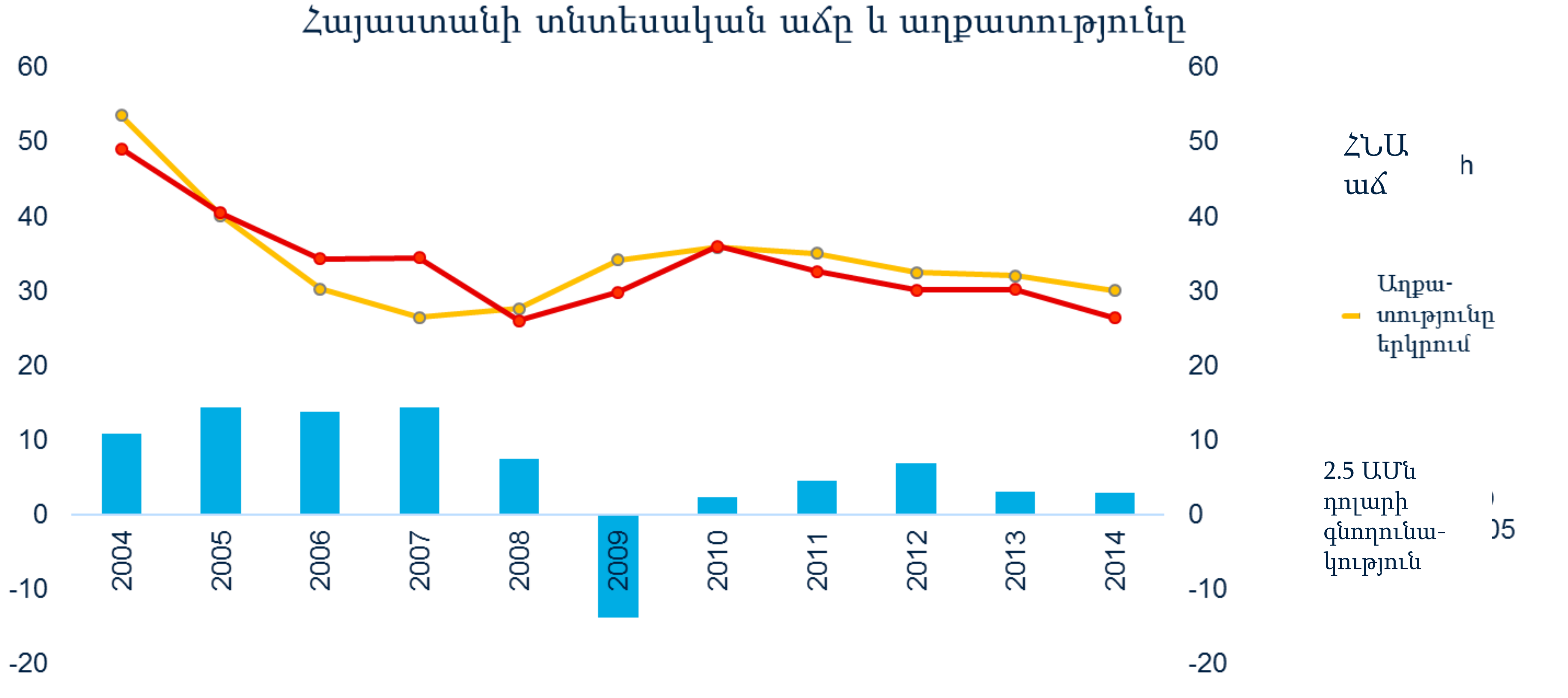

Աղքատության միտումը՝ 2.5 ԱՄՆ դոլարի գնողունակության համարժեք միջազգային աղքատության գծի կիրառմամբ և աղքատության ազգային ցուցանիշը (դեղին գիծ): Հայաստանի ՀՆԱ-ի աճը (գծային դիագրամ): *Ծանոթություն* 1. Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկը ՏՏԿԱՀ-ի տվյալներից վերցված սպառման ագրեգացված ցուցանիշի կիրառմամբ՝ դրանք համապատասխանեցնելով միջազգային համեմատության համար: *Ծանոթություն* 2. Սպառման ազգային ագրեգատ (2009 թ. ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ): *Աղբյուրը*՝ Համաշխարհային բանկի՝ սպառման ծավալների ներդաշնակեցված ցուցանիշների տվյալների բազա (ECAPOV, 2016 թ. մարտի 15-ի դրությամբ):

WORLD BANK GROUP

Միջազգային համեմատությունը ցույց է տալիս, որ Հայաստանն աղքատության ամենաբարձր ցուցանիշ ունեցող երկրներից է Եվրոպայում և Կենտրոնական Ասիայում: Մեկ շնչի հաշվով միևնույն ՀՆԱ-ի ցուցանիշն ունեցող այլ երկրներում գրանցվել է աղքատության ավելի ցածր մակարդակ. տնտեսական աճի և կյանքի պայմանների բաշխվածության բնույթը տարբերվում է տարածաշրջանի այլ երկրներից:

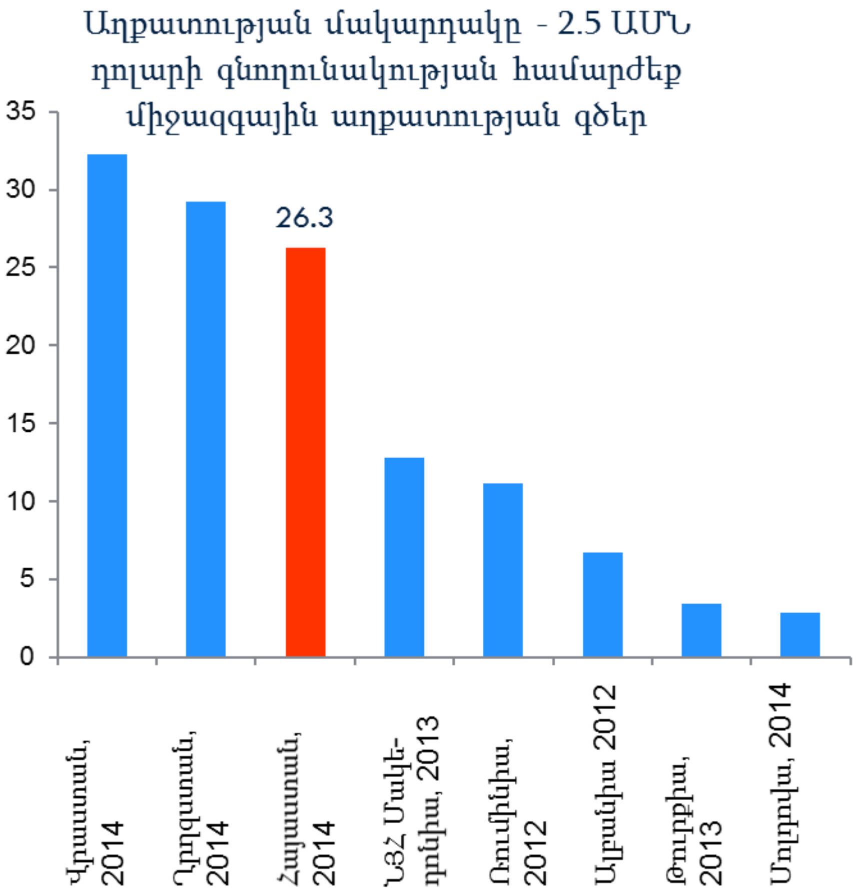

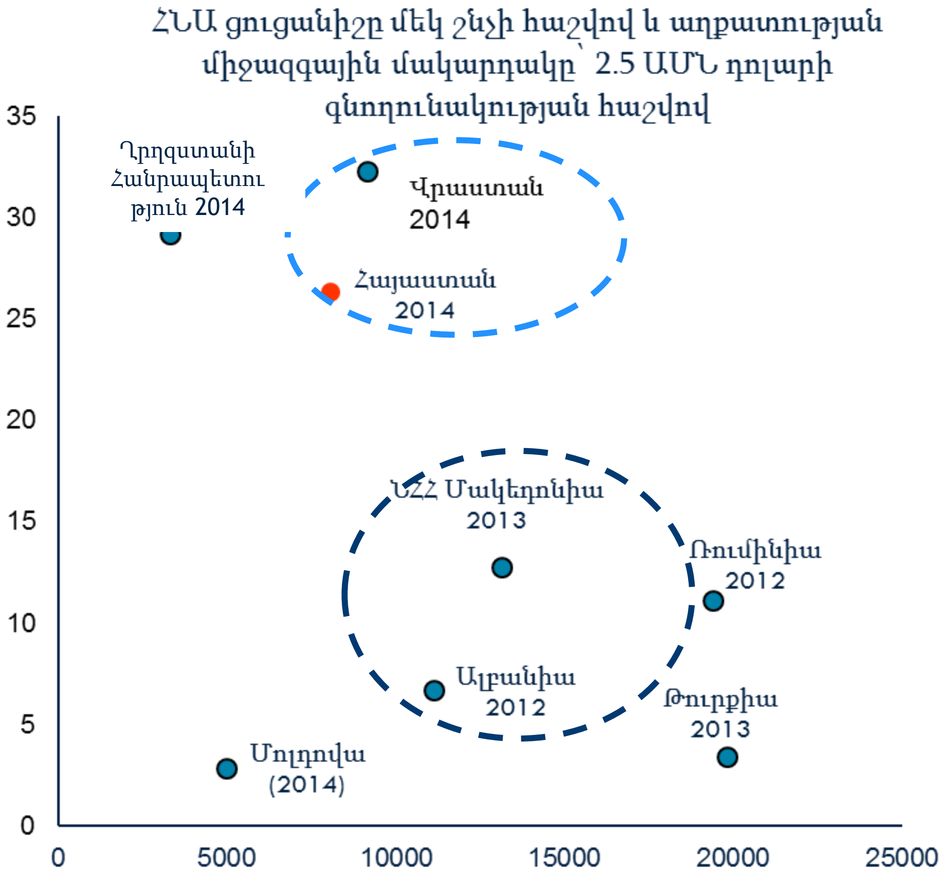

Աղքատության մակարդակը. 2.5 ԱՄՆ դոլարի գնողունակության համարժեք միջազգային աղքատության գիծ (ձախից) և հարաբերությունը մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ի և «2.5 ԱՄՆ դոլարի գնողունակություն» միջազգային աղքատության ցուցանիշի միջև (աջից): Ծանոթություն. Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկը ՏՏԿԱՀ-ի տվյալներից վերցված սպառման ագրեգատի կիրառմամբ՝ դրանք համապատասխանեցնելով միջազգային համեմատության համար: *Աղբյուրը*՝ Համաշխարհային բանկի սպառման ծավալների ներդաշնակեցված ցանիշների տվյալների բազա (ECAPOV՝ 2016 թ. մարտի 15-ի դրությամբ):

WORLD BANK GROUP

Ընդհանուր բարեկեցություն: 2009-2014 թթ. տնտեսական աճը նպաստել է ամենացածր՝ 40 տոկոսը կազմող տնային տնտեսությունների սպառողական ծախսերի աճին: Աճի բաշխվածությունն ի նպաստ աղքատ խավի չի եղել. համեմատաբար աղքատ տնային տնտեսություններն ավելի շատ բարիք են կորցրել ճգնաժամի ընթացքում և ավելի դանդաղ աճ են ունեցել դրանից հետո:

Ընդհանուր բարեկեցություն. մեկ շնչի հաշվով միջին սպառողական ծախսի աճի ցուցանիշը

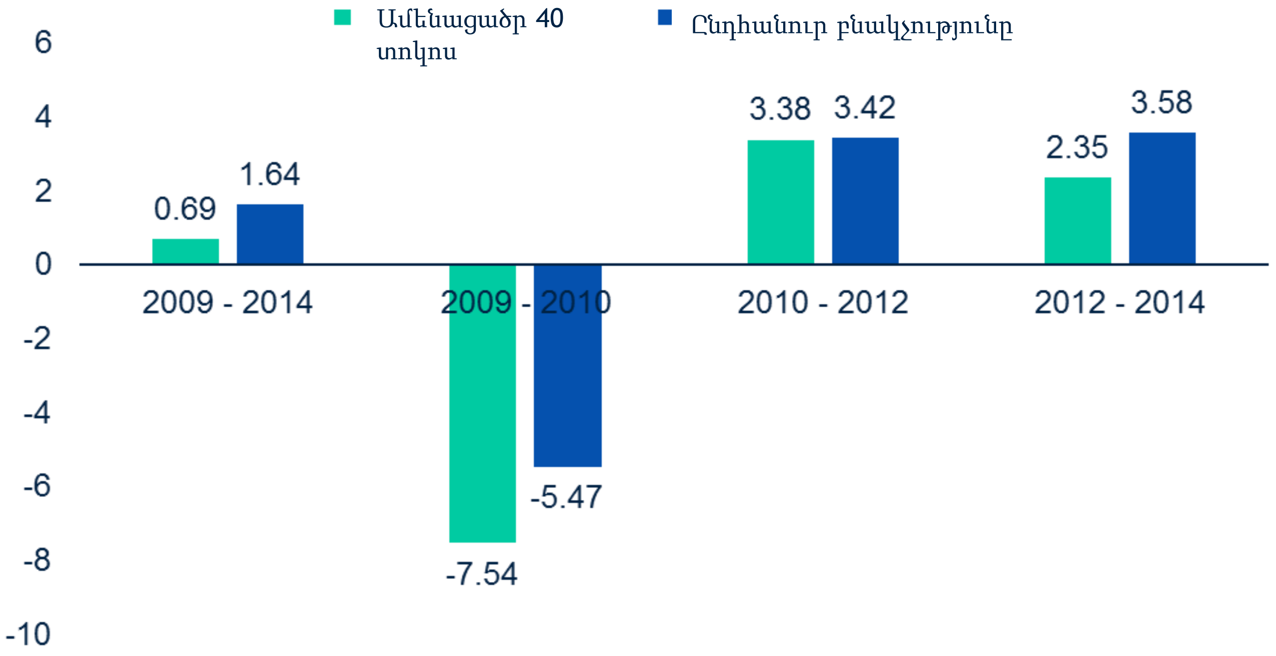

Ընդհանուր բարեկեցության միտումները. մեկ շնչի հաշվով միջին սպառողական ծախսի աճի ցուցանիշը (%): Ծանոթություն. Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկը ՏՏԿԱՀ-ի տվյալներից վերցված սպառման ագրեգատի կիրառմամբ՝ դրանք համապատասխանեցնելով միջազգային համեմատության համար: *Աղբյուրը*՝ Համաշխարհային բանկի՝ սպառման ծավալների ներդաշնակեցված ցուցանիշների տվյալների բազա (ECAPOV, 2016 թ. մարտի 15-ի դրությամբ):

Միջազգային համեմատության արդյունքներով՝ 2009-2014 թթ. Հայաստանը (1) պատկանել է այն երկրների շարքին, որտեղ ամենացածր 40 տոկոսի և ողջ բնակչության սպառողական ծախսերի աճը դրական է եղել, սակայն (2) ամենացածր 40 տոկոսի պարագայում այդ ծավալն ավելի դանդաղ է աճել, քան ողջ բնակչության դեպքում։

Ընդհանուր բարեկեցության պատկերը Եվրոպայում և Կենտրոնական Ասիայում, 2009 – 2014 թթ.

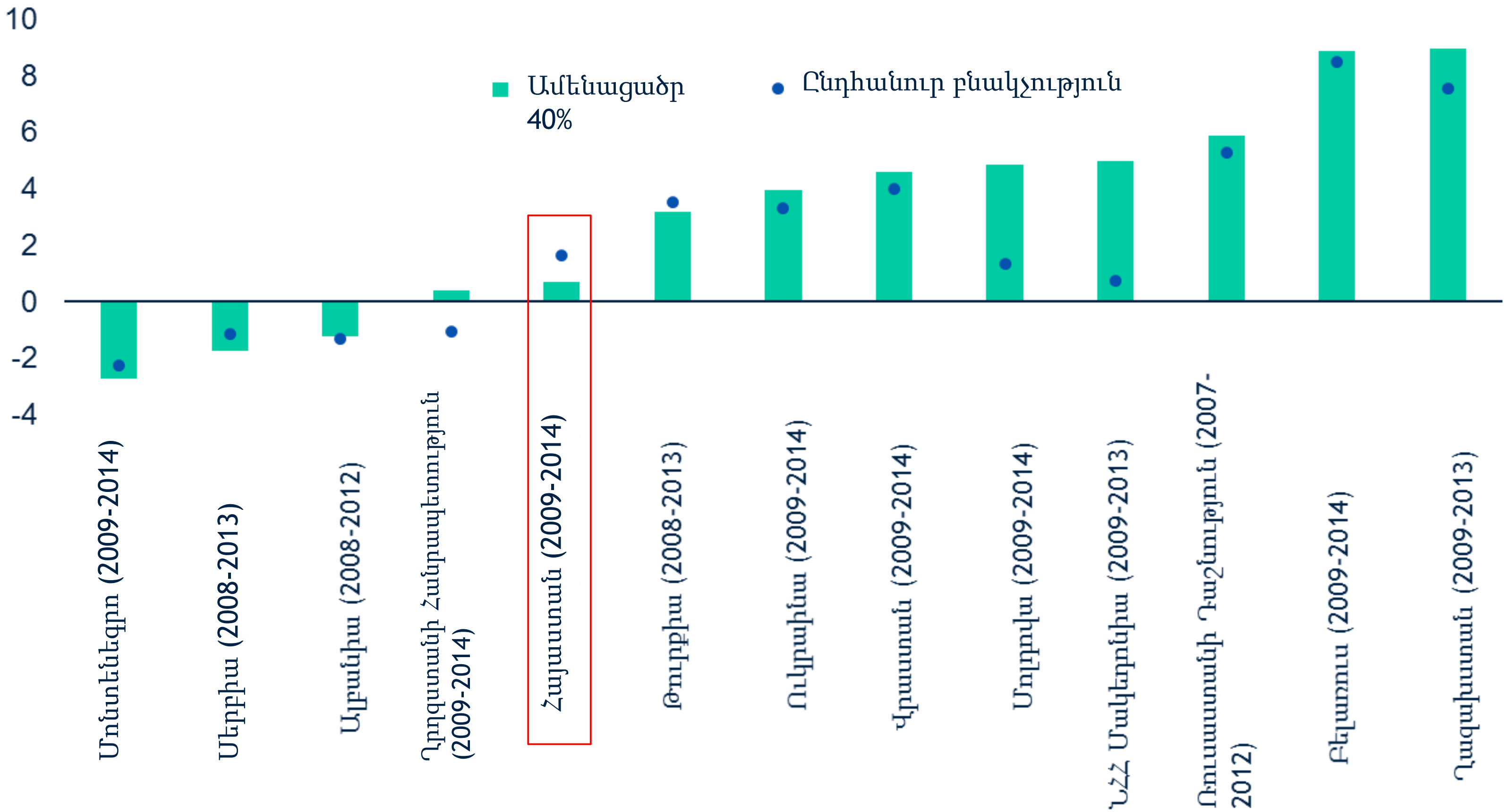

Ընդհանուր բարեկեցության վիճակը Եվրոպայում և Կենտրոնական Ասիայում՝ ամենացածր եկամուտ ունեցող 40 տոկոսի և ընդհանուր բնակչության սպառման ծավալների աճի ցուցանիշի կիրառմամբ (2008-2013 թթ. շրջակում)։ Ծանոթություն. Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկը ՏՏԿԱՀ-ի տվյալներից վերցված սպառման ագրեգատի կիրառմամբ՝ դրանք համապատասխանեցնելով միջազգային համեմատության համար։ *Աղբյուրը*՝ Համաշխարհային բանկի՝ սպառման ծավալների ներդաշնակեցված ցուցանիշների տվյալների բազա (ECAPOV, 2016 թ. մարտի 15-ի դրությամբ)։

WORLD BANK GROUP

Վերջին միտումները

Տնտեսական աճ, աղքատության կրճատում և ընդհանուր բարեկեցություն

Տնտեսության վերականգնման շնորհիվ բարձրացել է Հայաստանի բոլոր տնային տնտեսությունների կենսամակարդակը և կրճատվել է աղքատությունը:

Սպառման ծավալների աճը դրսևորում է տատանումներ և անհամաչափություններ եկամտային բոլոր քվինտիլներում:

Աղքատության դինամիկան վկայում է մեծ թվով անապահով ընտանիքների մասին:

WORLD BANK GROUP

2010-2014 թթ. աղքատության կրճատման շրջանը տեղ է գտել դանդաղ տնտեսական աճի պայմաններում. դրան հաջորդել է համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը, որը Հայաստան հասավ 2009-ին, այժմ երկրում աճի տեմպը շատ ավելի դանդաղ է, քան նախաճգնաժամային շրջանում:

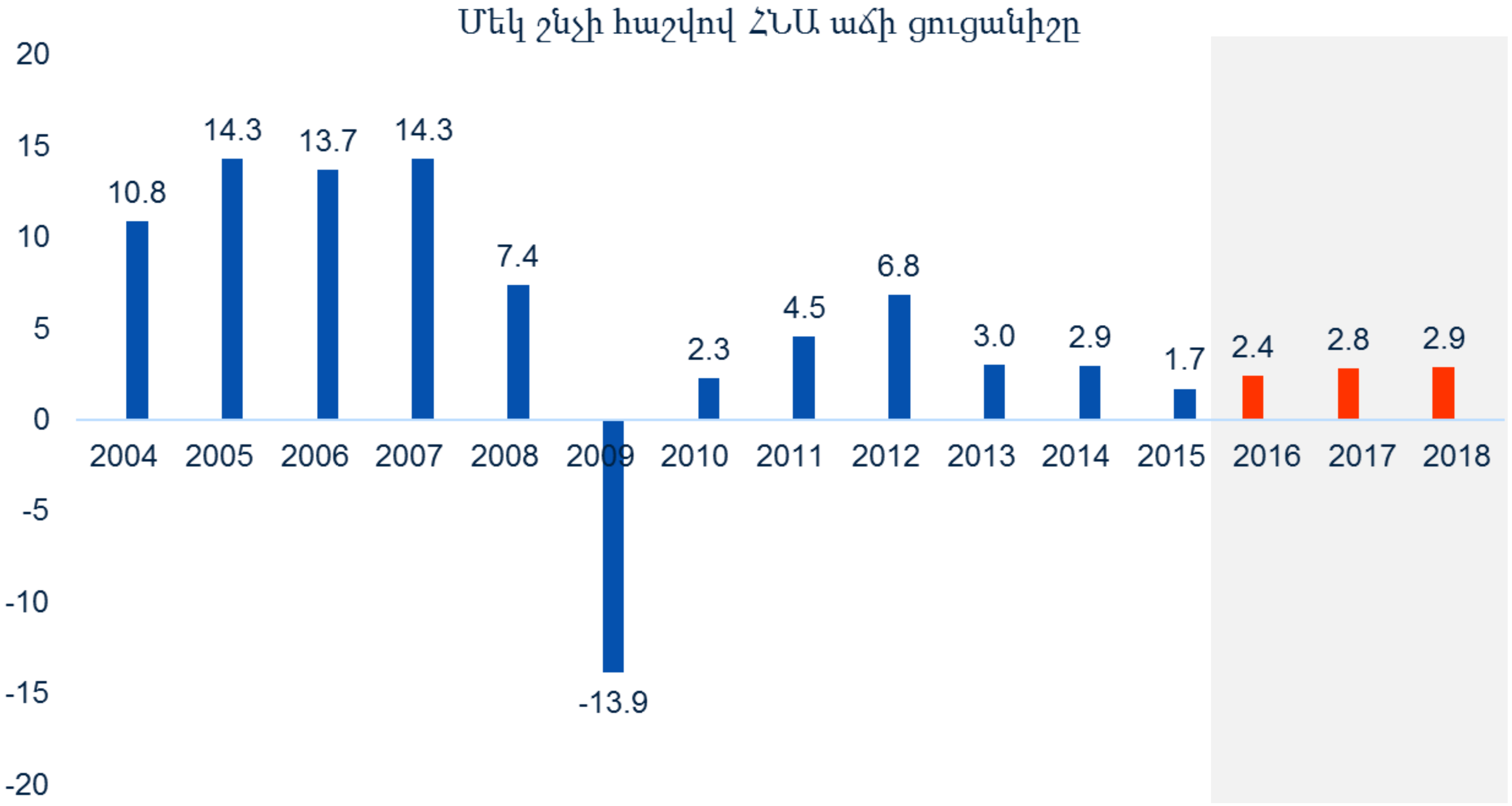

Մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ի աճի ցուցանիշը: Ծանոթություն. աճի ցուցանիշի հիմքում ընկած են իրական ՀՆԱ-ում տեղ գտած տարեկան փոփոխությունները (ընթացիկ շուկայական գներով): Աղբյուրը՝ Համաշխարհային զարգացման ցուցանիշներ՝ հրապարակված Համաշխարհային բանկի կողմից: Համաշխարհային բանկի հրապարակած՝ կանխատեսումը 2015-2017 թթ. վերաբերյալ (2016 թ. մարտ):

Հայաստանում աղքատությունը կրճատվել է՝ 2010 թ. 35.8 տոկոս ցուցանիշից 2014 թ. հասնելով 30.0 տոկոսի (աղքատության ազգային գիծ): Միևնույն ժամանակահատվածում աղքատ տնային տնտեսությունները սպառման ծավալների դրական աճ են գրանցել և մոտեցել են աղքատության գծին: Սակայն աղքատության կրճատման այս տեմպն ավելի դանդաղ է նախաճգնաժամային տարիների տեմպի համեմատ (2004-2007 թթ.):

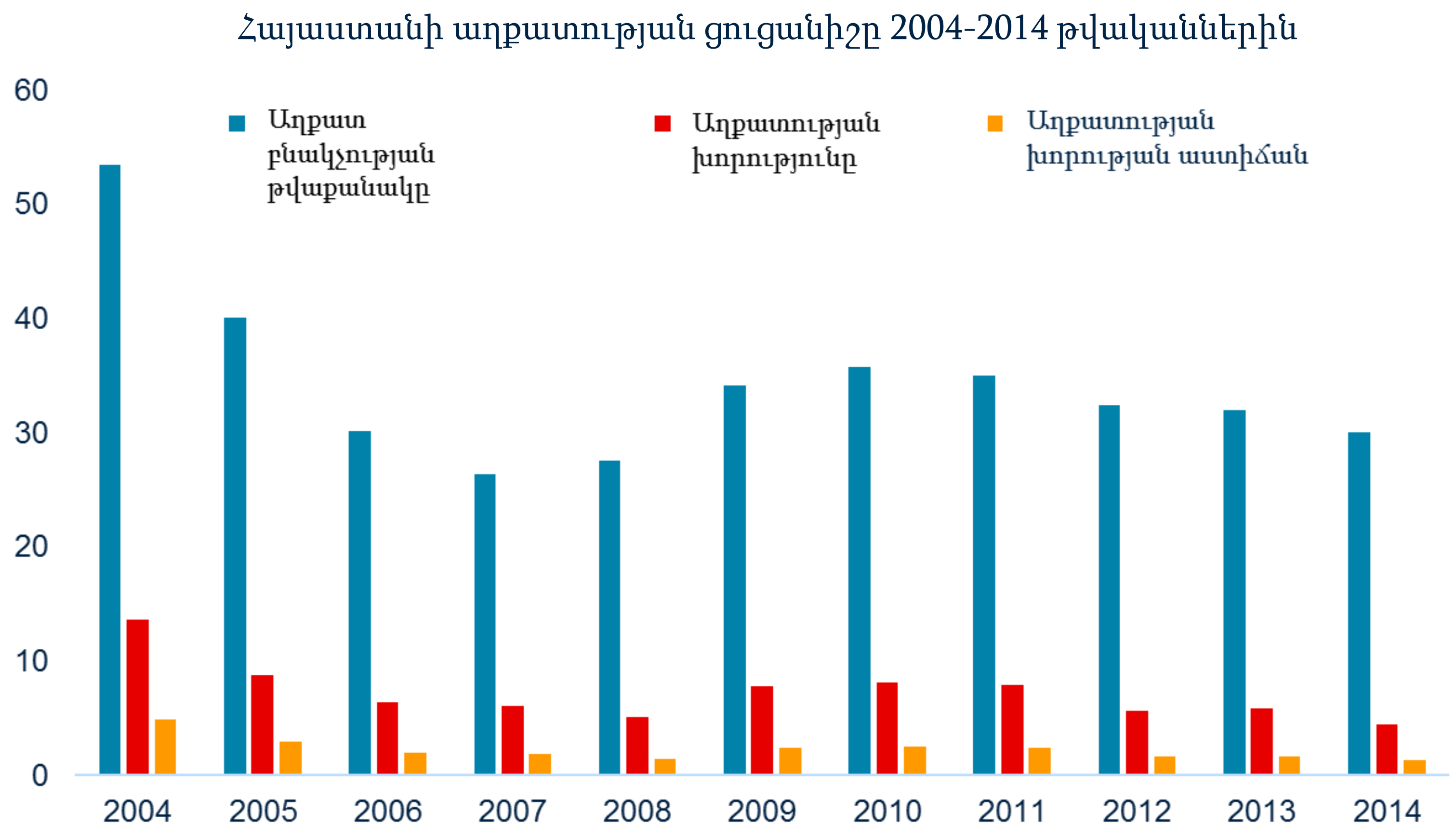

Հայաստանի աղքատության ցուցանիշը 2004-2014 թթ.: Ծանոթություն. Սպառման ազգային ագրեգատ (2009-ին ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ): Աղբյուրը՝ Սոցիալական պատկերը և աղքատությունը, 2015 թ:

Վերջին աճի ժամանակաշրջանը դրական է ազդել եկամտային բոլոր քվինտիլների վրա և ապահովել է նրանց սպառման մակարդակների աճ: Բայց և այնպես աղքատության կրճատումը կարող էր և ավելին լինել, եթե աղքատ տնային տնտեսությունների աճի տեմպը հավասար լիներ համեմատաբար հարուստ տնային տնտեսությունների աճի տեմպին:

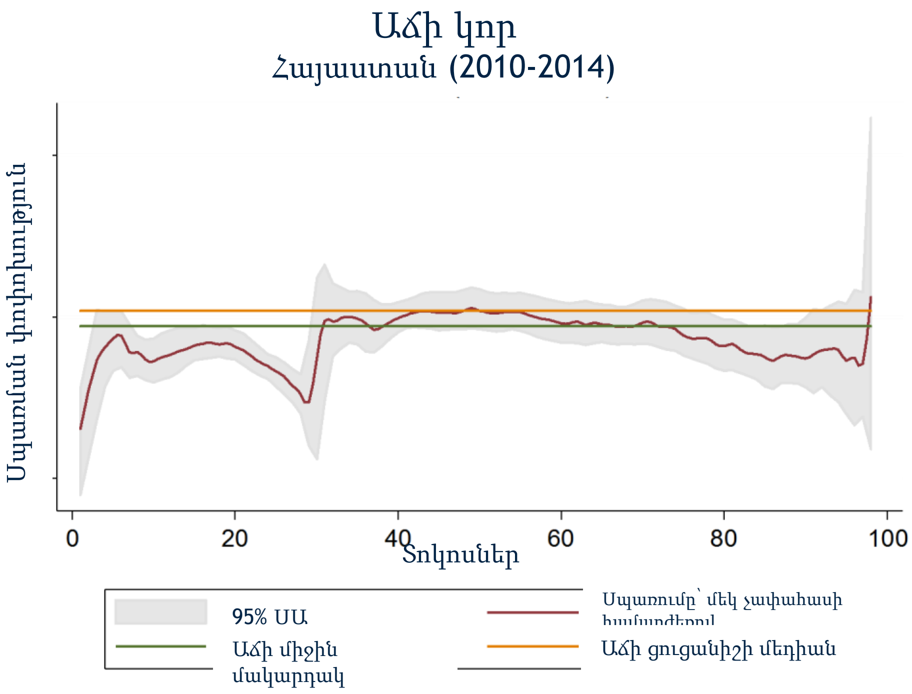

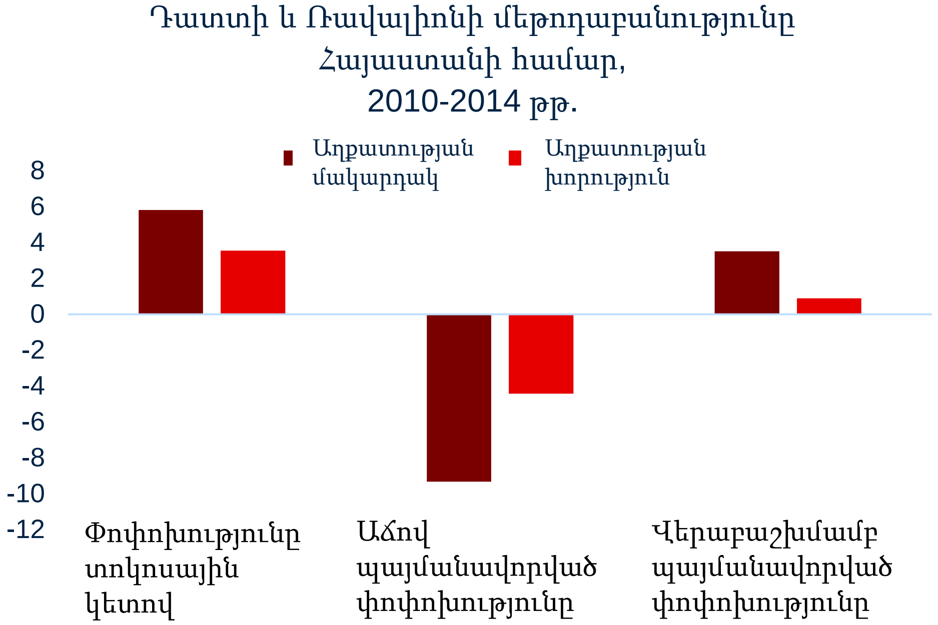

Աճի կոր (ձախից) և Դատտի ու Ռավալիոնի մեթոդաբանությունը Հայաստանի համար (աջից): Ծանոթություն. Սպառման ազգային ագրեգատ (2009 թվականին ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ): Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010-2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

Ավելին, սպառման ծավալների աճի մակարդակը կենսամակարդակի տարբեր դեցիլներում ցույց է տալիս (1) մեծ տատանումներ ժամանակի ընթացքում և (2) նշանակալի անհամաչափություն եկամտային տարբեր քվինտիլների միջև :

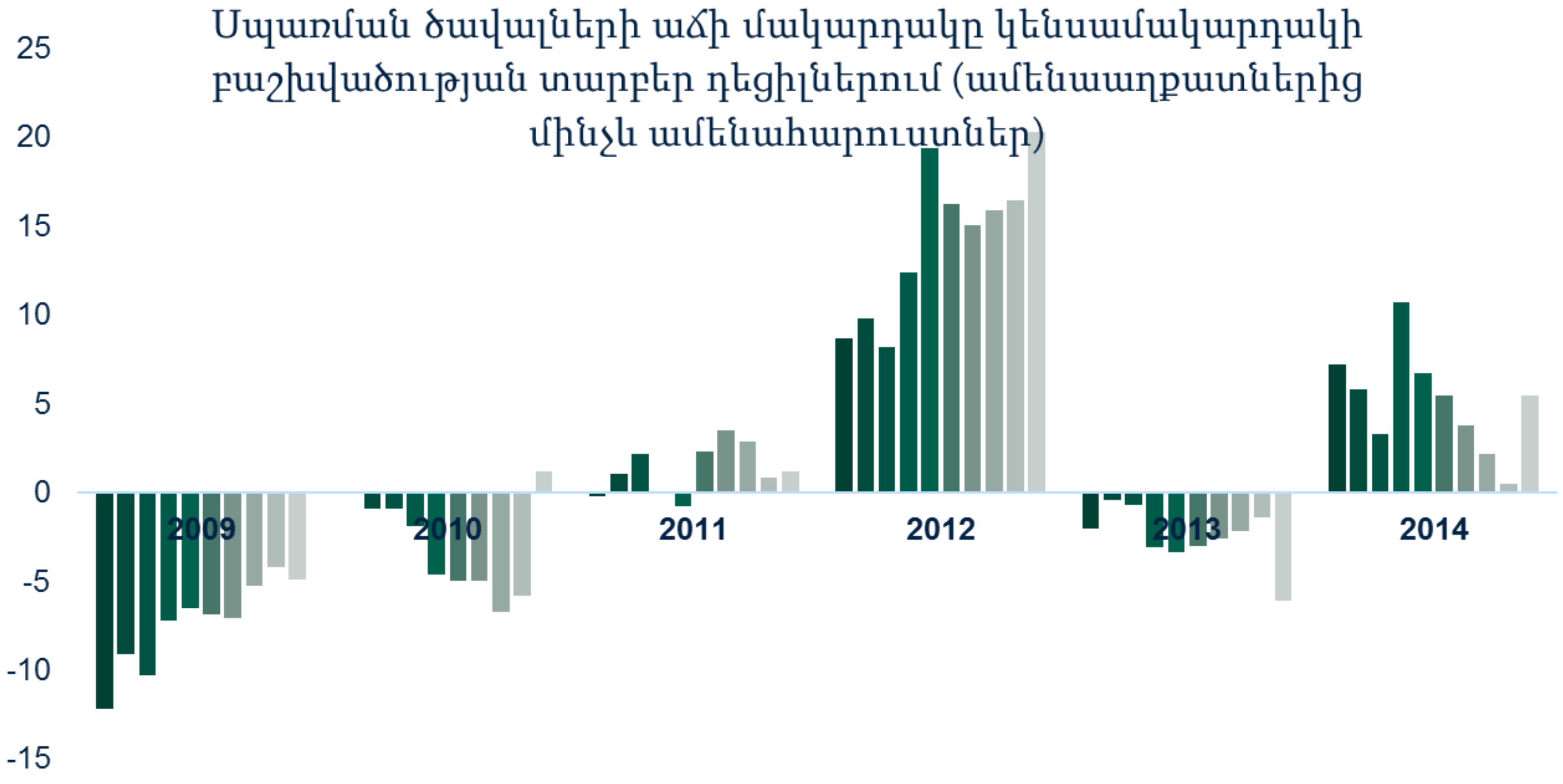

Սպառման ծավալների աճը կենսամակարդակի բաշխվածության տարբեր դեցիլներում (ամենաաղքատներից մինչև ամենահարուստներ)։ Ծանոթություն. Սպառման ազգային ագրեգատ (2009-ին ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ), տարեցտարի գրանցված փոփոխությունը 2008-2014 թթ.։ Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2008-2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա։

2014 թվականին Ջինիի գործակցի 0.277 արժեքը մատնացույց է անում անհավասարության չափավորից ցածր մակարդակներ. (1) անհավասարությունը համեստ աճ է ունեցել 2008-2014 թթ. ընթացքում, (2) անհավասարության մակարդակներն ու դրանց փոփոխությունները, ըստ էության, ամենամեծն են Երևանում, (3) անհավասարությունը՝ հիմնականում տարածաշրջանների միջև. տարածաշրջանների միջև շատ մեծ անհավասարություն չկա:

Աղյուսակ X. Սպառման անհավասարության ցուցանիշը Հայաստանում

Տարի	Ջինիի գործակից	Թեյլի միջին (α=-1)
2008	0.242	0.097
2009	0.257	0.111
2010	0.265	0.115
2011	0.266	0.117
2012	0.269	0.123
2013	0.271	0.124
2014	0.277	0.129

Աղյուսակ X. Սպառման անհավասարության ցուցանիշը Հայաստանում, Ջինիի գործակից

Տարի	Երևան	Այլ քաղաքներ	Գյուղեր
2008	0.247	0.246	0.222
2009	0.269	0.258	0.230
2010	0.297	0.241	0.234
2011	0.305	0.248	0.207
2012	0.279	0.271	0.248
2013	0.289	0.286	0.231
2014	0.341	0.244	0.215

Անհավասարությունը՝ երկրի մասշտաբով և ըստ բնակավայրերի: Ծանոթություն. Սպառման ազգային ագրեգատ (2009-ին ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ): Ջինիի և Թեյլի գործակիցները 0-ից 1-ի տիրույթում են, իսկ Ջինի գործակցի 0 արժեքը (Թեյլի գործակցի 0 արժեքը) վկայում է բացարձակ անհավասարության մասին: Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2008-2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

Դեռևս առկա է աղքատության նկատմամբ խոցելիություն, որն արտացոլում է սպեցիֆիկ և համընդհանուր ցնցումները: 2010-2014 թթ. աղքատ էր 10.6 տոկոսը՝ այս երկու ժամանակահատվածներում, և ընդամենը 53.8 տոկոսի վրա չէր ազդել աղքատությունը՝ ինչպես այն սահմանված է աղքատության վերին գծում:

Պայմանական անցում աղքատից ոչ աղքատ կարգավիճակի 2010-2014 թթ. ժամանակահատվածում

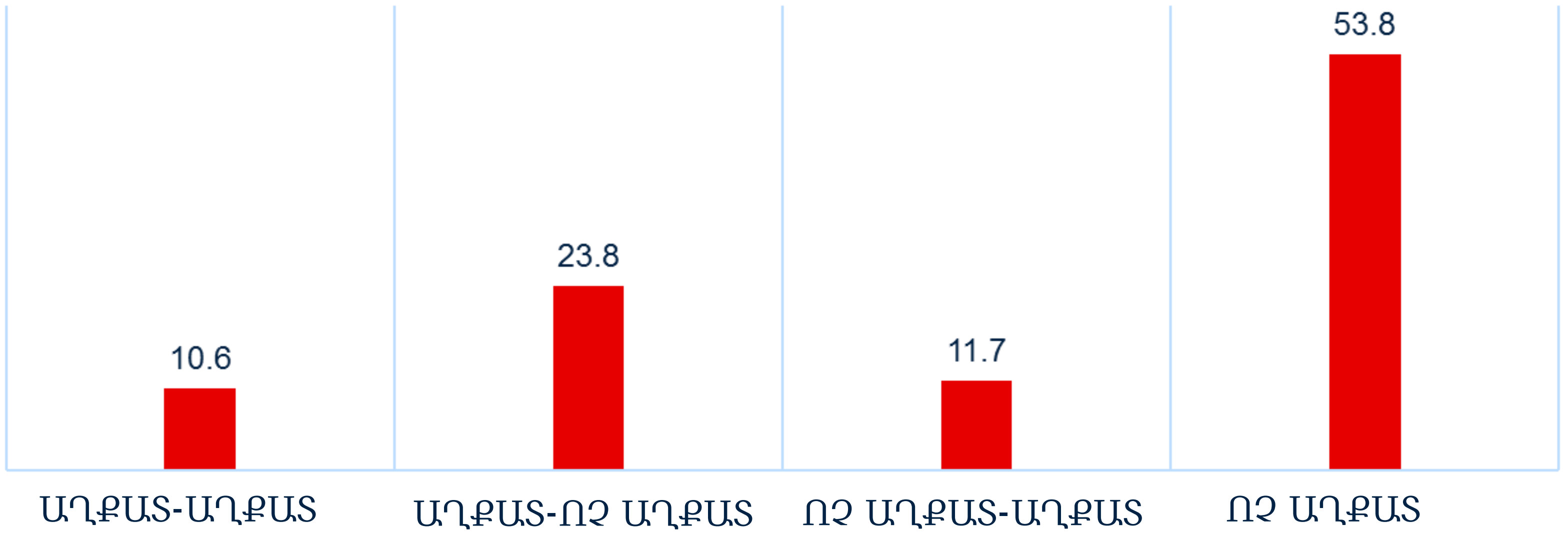

Պայմանական անցում աղքատից ոչ աղքատ կարգավիճակի 2010-2014 թթ. ժամանակահատվածում: Ծանոթություն. տնտեսական շարժունության վիճակը գնահատվել է միայն այն տնային տնտեսությունների հաշվառմամբ, որտեղ ընտանիքի գլխավորը 25-55 տարիքային խմբում է: Սպառման ազգային ագրեգատ (2009-ին ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ): Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2008-2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

WORLD BANK GROUP

Աղքատության պատկերը
Ովքե՞ր են աղքատները, ինչպե՞ս են նրանք զգում աղքատությունը և որտեղ են ապրում

Աղքատ տնային տնտեսությունները ժողովրդագրական և նյութական ապահովվածության առումով տարբերվում են ոչ աղքատ տնային տնտեսություններից:

Աղքատ տնային տնտեսությունների կացարանային պայմաններն ավելի վատ են, բացակայում է հանրային ծառայություններից օգտվելու հնարավորությունը, նաև առկա են տարբերություններ՝ ըստ տարածաշրջանների:

Աղքատ տնային տնտեսությունները կենտրոնացած են Երևանում և Երևանի հարակից տարածքներում. տարածաշրջանային աղքատության ցուցանիշներն ամենից բարձր են մյուս քաղաքային բնակավայրերում:

WORLD BANK GROUP

Ովքե՞ր են աղքատները. ժողովրդագրական տարբերություններ և խզումներ եկամտային տարբեր քվինտիլների միջև նպատակային ֆինանսավորման, օրինակ՝ կրթության և առողջապահության մասով: Աղքատ տնային տնտեսությունների կախվածության գործակիցն ավելի բարձր է, և ընտանիքի գլխավորը հաճախ կին է: Տարաբնույթ զրկվածություն՝ կապված հիմնական կրթության և առողջական վիճակի հետ:

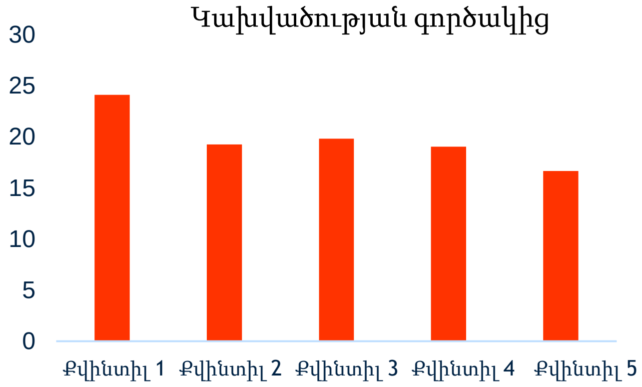

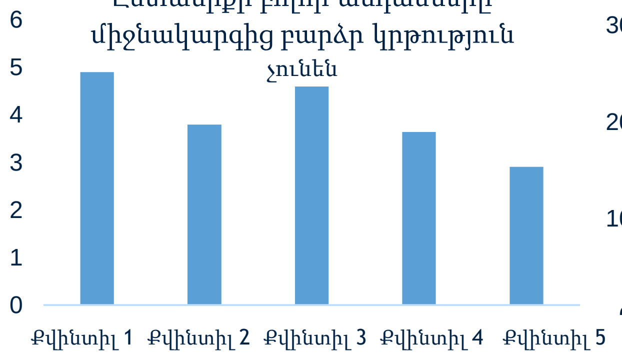

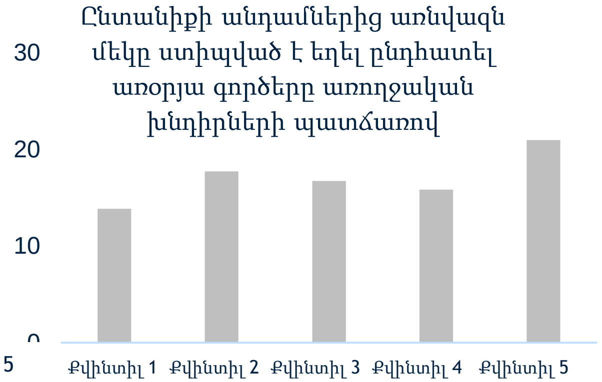

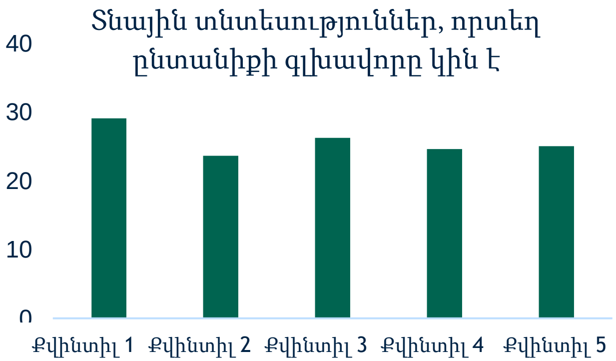

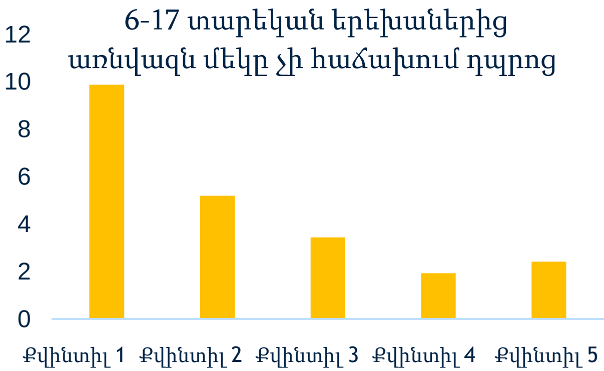

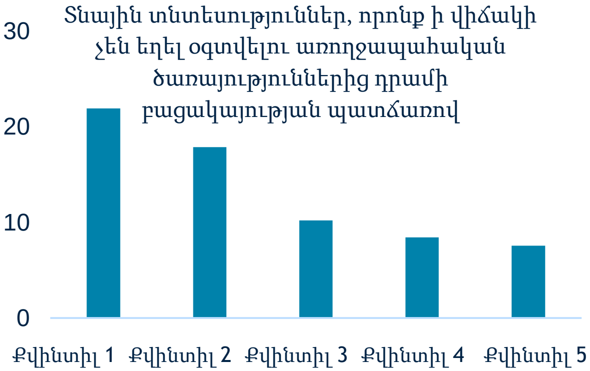

Զրկվածություն՝ կապված Հայաստանում առկա տարաբնույթ աղքատության տարբեր տիրույթների հետ: Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2014 թ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

WORLD BANK GROUP

Ինչպե՞ս են նրանք զգում աղքատությունը: Կյանքի պայմանների ոչ նյութական չափանիշներն ընդգծում են զարգացման մասով առկա խզվածքը, որն առկա է ժամանակի ընթացքում: Աղքատ տնային տնտեսությունների մոտ արձանագրվել են ավելի վատ կացարանային պայմաններ և հանրային ծառայություններից օգտվելու անբավարար հնարավորություններ. եկամտային հինգ քվինտիլների և բնակավայրերի միջև կան սիստեմատիկ տարբերություններ

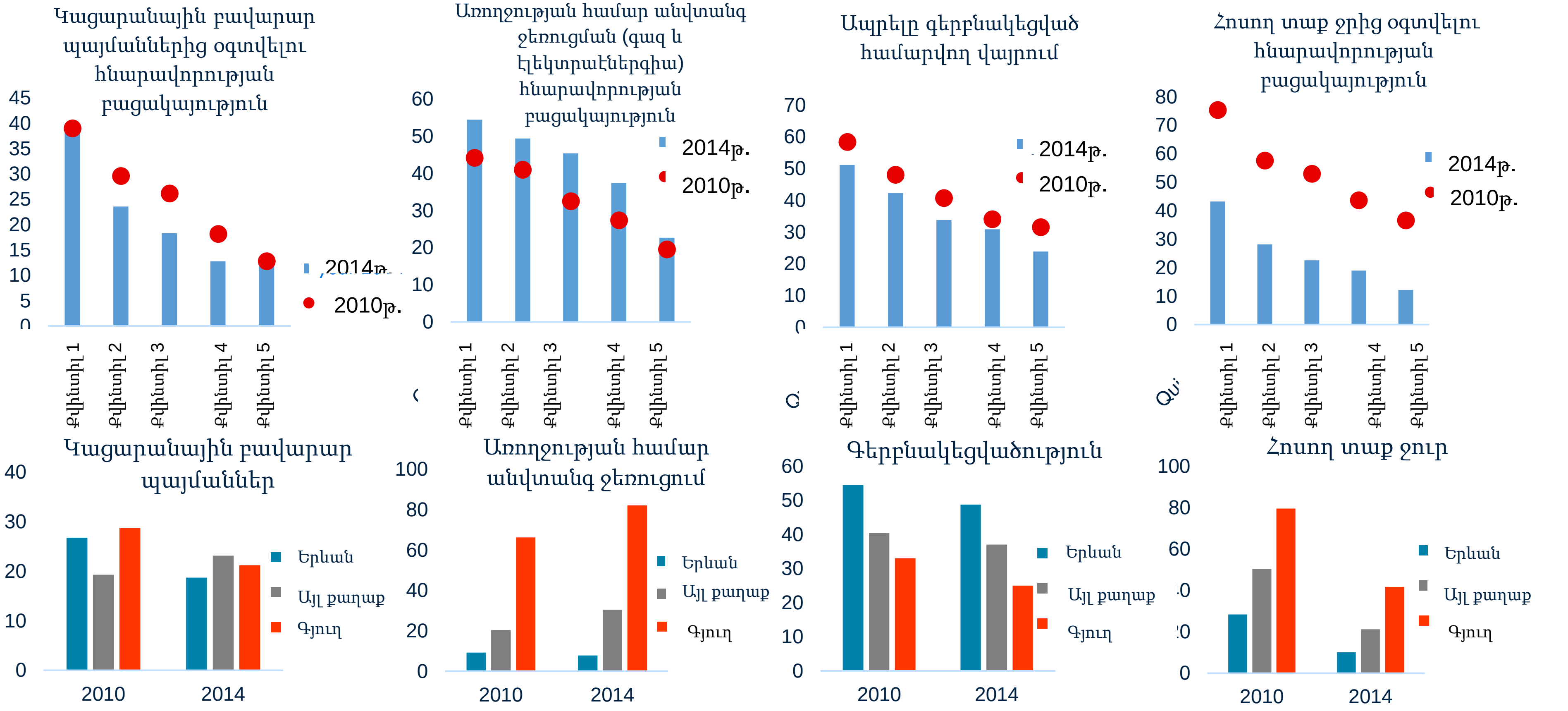

Զրկվածություն՝ կապված եկամտային տարբեր քվինտիլների բնակարանային ապահովվածության և ենթակառուցվածքների հետ 2010-2014 թթ. (վերինը) և ըստ բնակության վայրի (ներքևինը): Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010 և 2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

Որտե՞ղ են նրանք ապրում. աղքատության մակարդակն ամենից բարձր է այլ քաղաքային բնակավայրերում և ամենից ցածր՝ Երևանում: Հայաստանի մարզերի միջև տարածքային մեծ անհամաչափություններ կան:

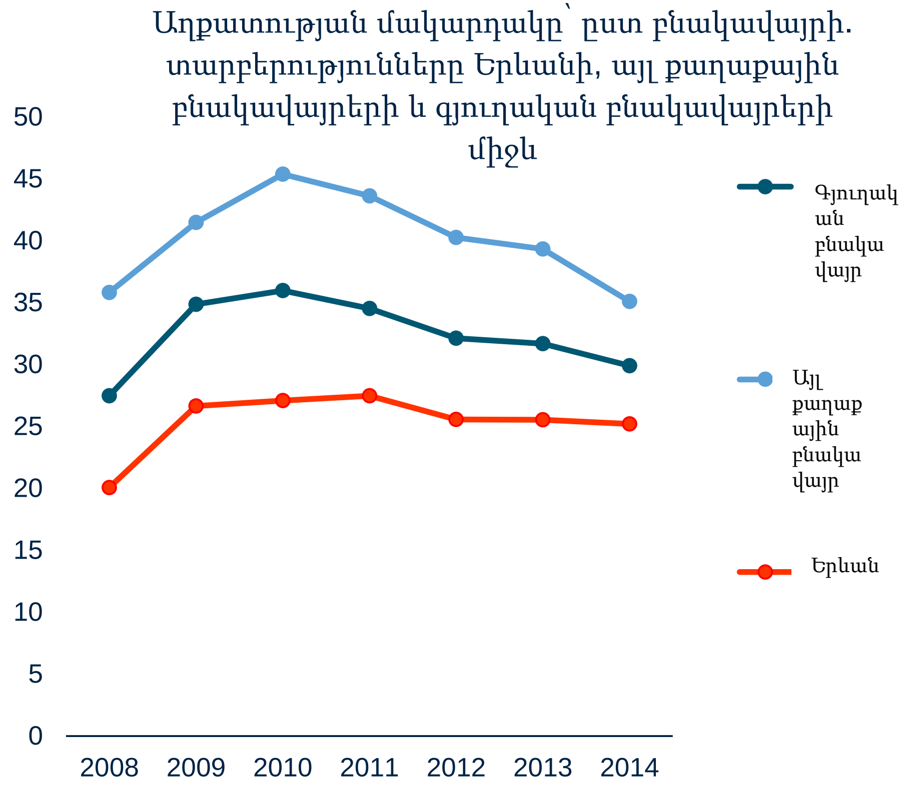

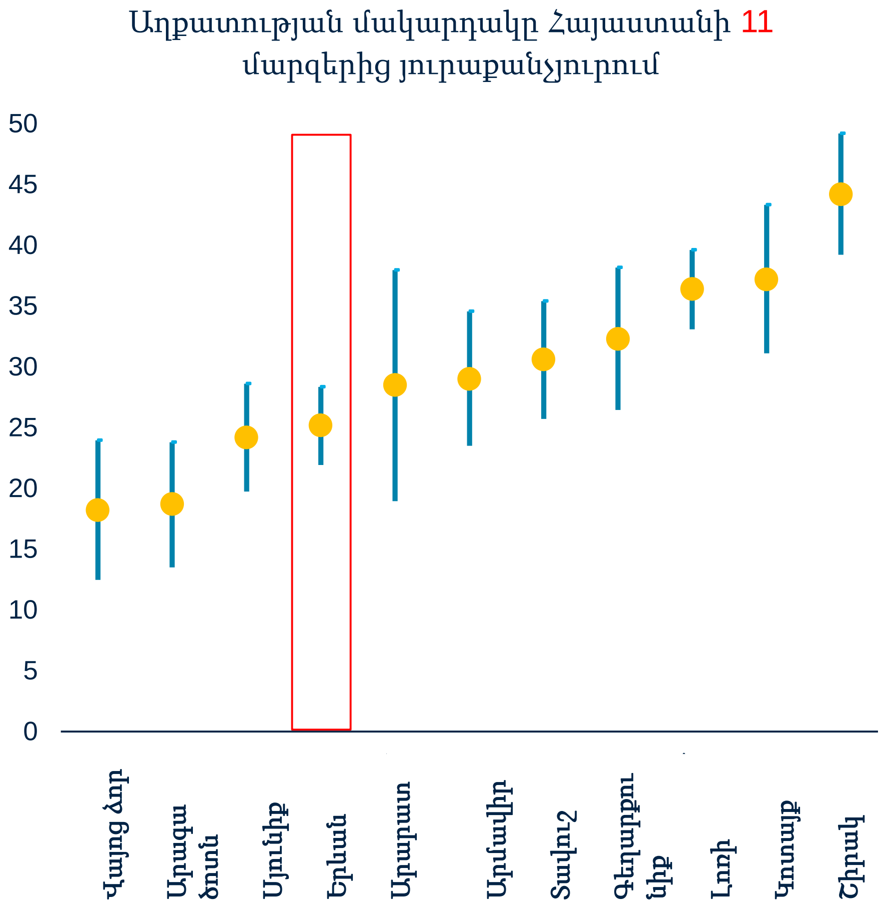

Աղքատ բնակչության թվաքանակը. տարբերությունները Երևանի, այլ քաղաքային բնակավայրերի և գյուղական բնակավայրերի միջև (ձախից) և տարբերությունները՝ յուրաքանչյուր մարզում (աջից): Ծանոթություն. Սպառման ազգային ագրեգատ (2009-ին ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ): Աղբյուրը՝ Հայաստանի սոցիալական պատկերը և աղքատությունը, 2015 թ.:

Բնակչության կենտրոնացումը մայրաքաղաքում և մայրաքաղաքին հարող տարածքներում ազդում է աղքատ տնային տնտեսությունների մարզային բաշխվածության վրա. աղքատների 41 տոկոսն ապրում է Երևանում կամ Կոտայքում: Երևանից դուրս՝ աղքատ ընտանիքների թիվը մեծ է երկրի մյուս քաղաքային բնակավայրերում:

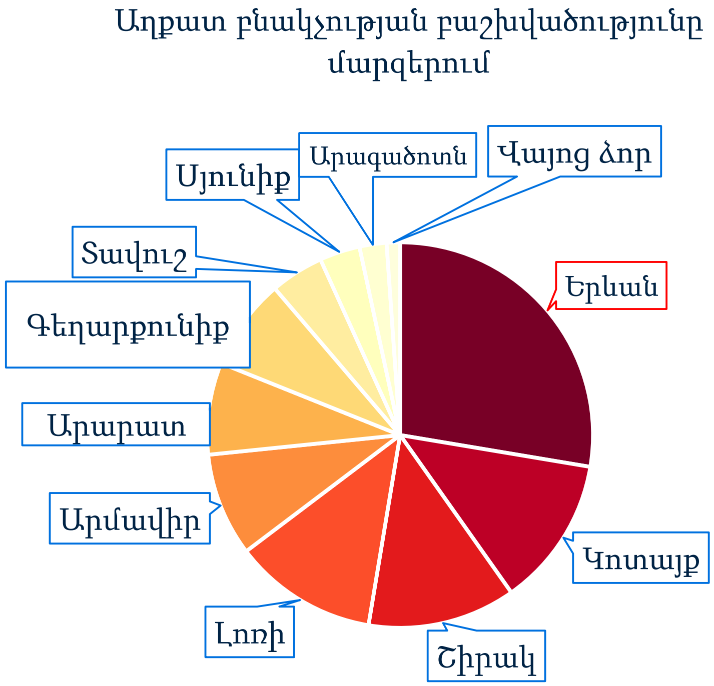

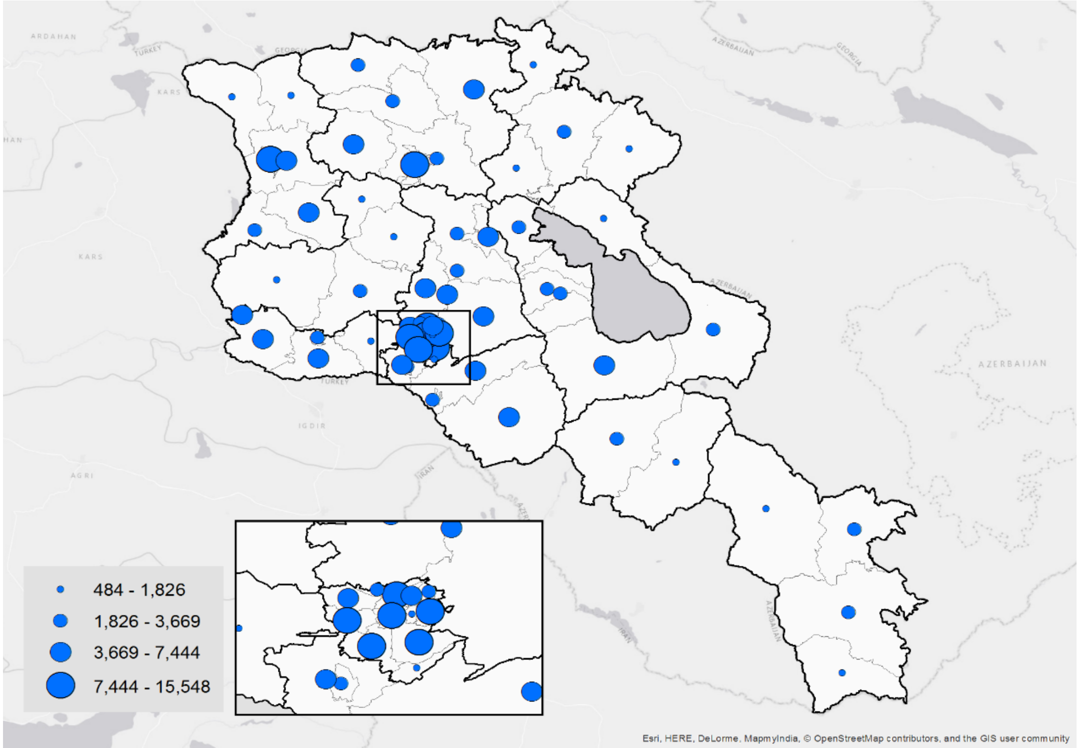

Աղքատ բնակչության բաշխվածությունը մարզերում (ձախից) և աղքատ ընտանիքների թվաքանակը՝ ըստ վարչական շրջանների (աջից): Ծանոթություն. Սպառման ազգային ագրեգատ (2009-ին ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ): Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2014 և 2011 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա (աղքատության քարտեզ):

Աղքատների շրջանում առկա է հետևյալ միտումը. (1) ապրում են մեծ տնային տնտեսություններով՝ ընտանիքի մեծ թվով անդամներով, (2) բնակվում են երկրի քաղաքային բնակավայրերում, (3) ունեն ավելի ցածր կրթություն, (4) ցուցաղրում են զբաղվածության ավելի ցածր մակարդակ, և (5) քիչ հավանական է, որ ստանան (կարողանան գրավել) միջազգային տրանսֆերտներ:

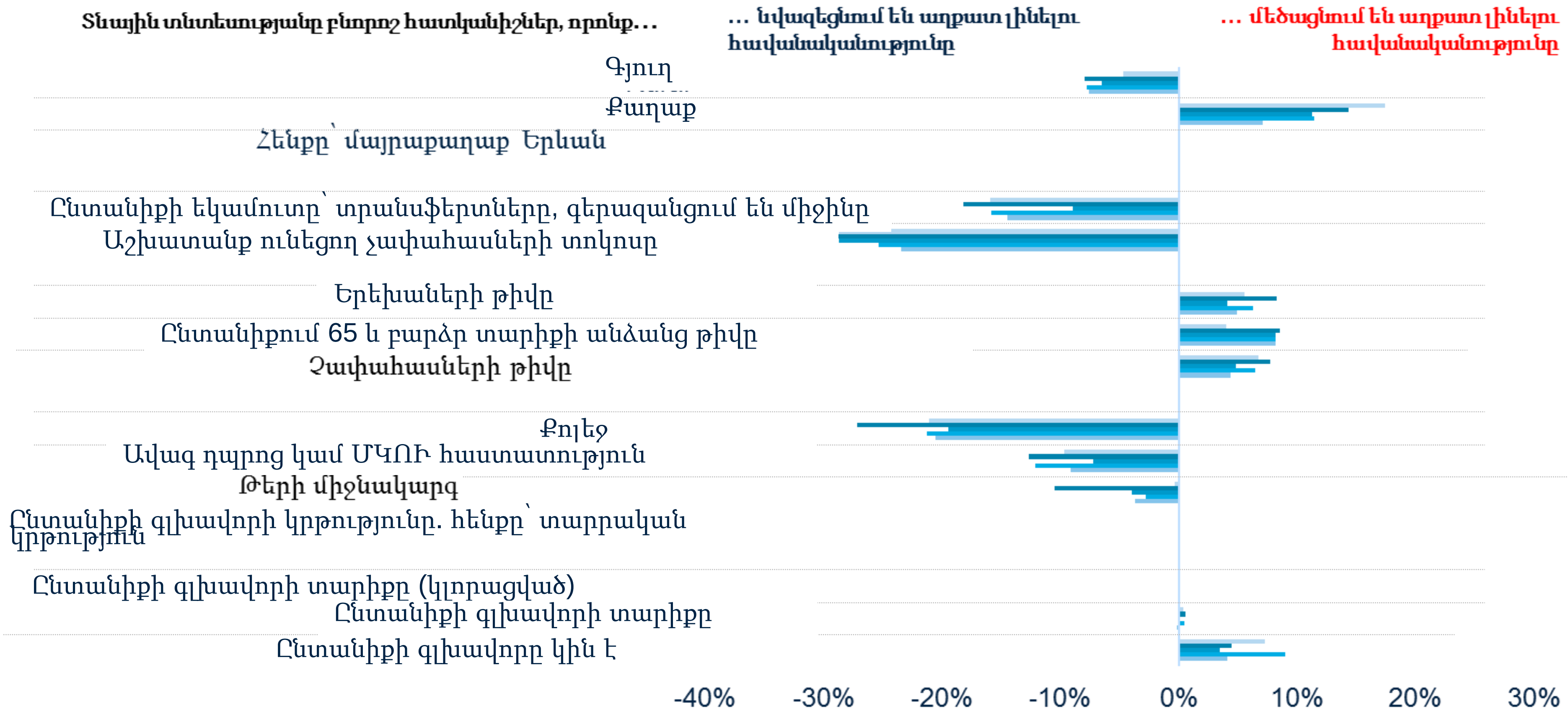

Տնային տնտեսություններին բնորոշ հատկանիշներ, որոնք մեծացնում կամ փոքրացնում են աղքատ լինելու հավանականությունը: Ծանոթություն. գծապատկերում ցուցադրված են սահմանային ազդեցությունները՝ հաշվարկված միավոր հավանականության մոդելով, որտեղ կախյալ փոփոխականը ընտանիքի աղքատ լինելու հանգամանքն է: Արդյունքները ստացվել են 2010-2014 թթ. ընթացքում կատարված կրկնվող ներկայացուցչական ընտրանքից:

Եկամտի աճի աղբյուրները և աղքատության կրճատումը

Եկամտի կառուցվածքը և փոփոխությունը ժամանակի ընթացքում

Աշխատաշուկաներից և կենսաթոշակներից ստացվող եկամուտները կազմում են աղքատ և ոչ աղքատ տնային տնտեսությունների եկամուտների ամենամեծ մասը:

Աղքատ և ոչ աղքատ տնային տնտեսությունների եկամուտների կառուցվածքը տարբեր է. աղքատների պարագայում աշխատանքային եկամտի մասն ավելի փոքր է:

Աշխատաշուկաները, գյուղմթերքի վաճառքի ծավալները, դրամական փոխանցումները և կենսաթոշակները նպաստել են եկամուտների աճին և աղքատության կրճատմանը:

WORLD BANK GROUP

Ե՛վ աղքատ, և՛ ոչ աղքատ տնային տնտեսությունները 2010-2014 թթ. գրանցել են եկամուտների աճ: Աղքատ և ոչ աղքատ տնային տնտեսությունների եկամուտների կառուցվածքների միջև առկա է համակարգային տարբերություն. աղքատների մոտ՝ (1) աշխատանքային եկամտի ու (2) տրանսֆերտների մակարդակն ու տեսակարար կշիռն ավելի փոքր են, նրանք ավելի շատ են կախված (3) կենսաթոշակներից ստացվող եկամուտներից և (4) պետական տրանսֆերտներից:

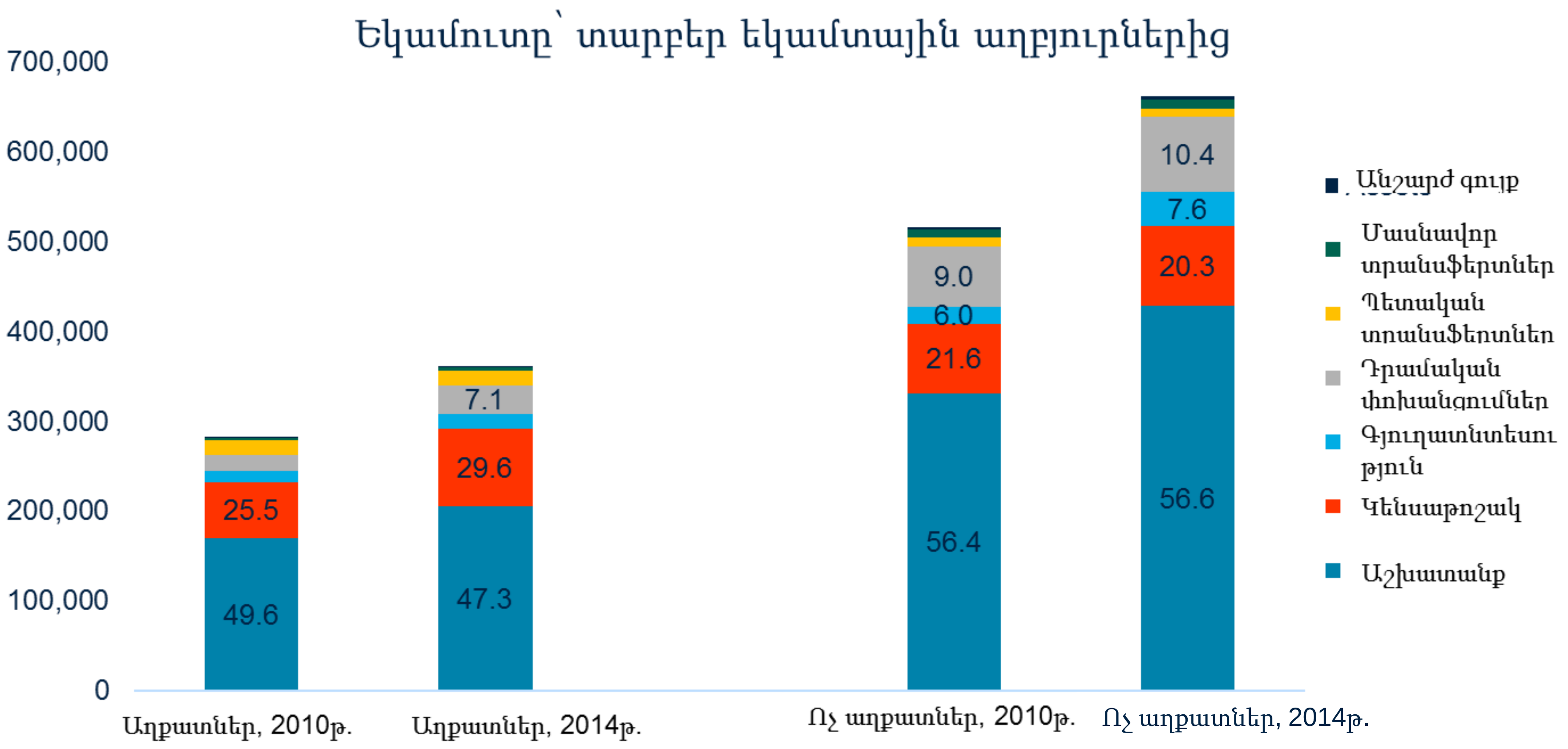

Եկամուտները՝ տարբեր եկամտային աղբյուրներից (ձախակողմյան սանդղակը՝ 2014 թ. հաստատուն գներով, ՀՀ դրամով, մեկ շնչի հաշվով), պիտակները ցույց են տալիս հարաբերական կազմը: Ծանոթություն. Սպառման ազգային ագրեգատ (2009-ին ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ): Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010 և 2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

Եկամտի կառուցվածքի տարածաշրջանային պատկերն ընդգծում է աշխատանքից ստացվող վաստակի և կենսաթոշակների դոմինանտ դերը. (1) գյուղական բնակավայրերում՝ նաև գյուղմթերքի վաճառքից և գյուղատնտեսական աշխատանքի շուկայում ստացած վաստակից, (2) այլ քաղաքային բնակավայրերում՝ դրամական փոխանցումներից և (3) Երևանում՝ մասնավոր տրանսֆերտներից (ներքին միգրացիա):

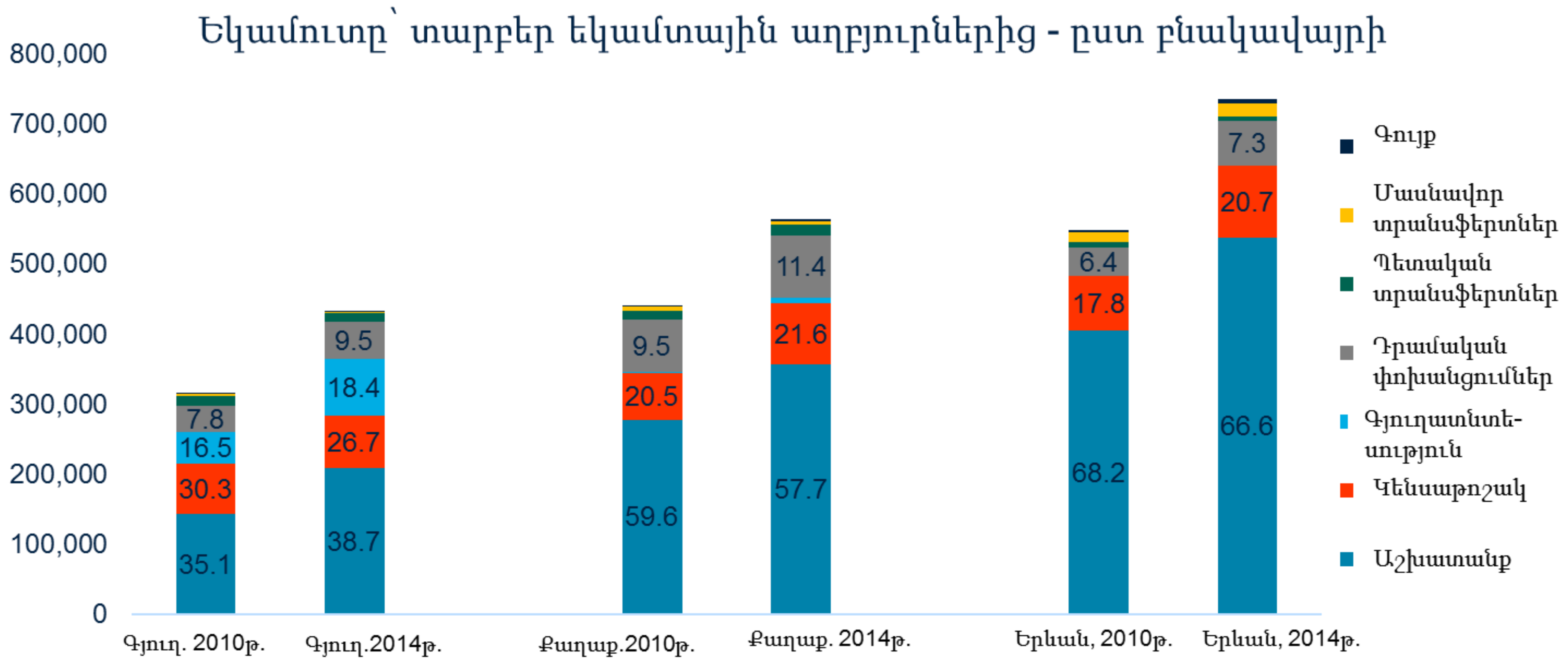

Եկամուտները տարբեր եկամտային աղբյուրներից (ձախակողմյան սանդղակը՝ 2014 թ. հաստատուն գներով, ՀՀ դրամով, մեկ շնչի հաշվով), պիտակները ցույց են տալիս հարաբերական կազմը: Ծանոթություն. սպառման ազգային ագրեգացված ցուցանիշ (2009-ին ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ): Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010 և 2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

Եկամուտների աճն ու նվազումը 2010-2014 թթ. ժամանակահատվածում՝ պայմանավորված. (1) զբաղվածության և աշխատավարձերի ավելի բարձր մակարդակով, (2) գյուղատնտեսական արտադրանքի աճող ծավալներով, ինչպես նաև գյուղական բնակավայրերում աշխատանքի առկայությամբ և (3) լրացուցիչ դրամական փոխանցումներով ու (4) մասնավոր տրանսֆերտներով, նաև՝ (5) կենսաթոշակներով, որոնք օգնել են տնային տնտեսություններին խուսափելու աղքատությունից:

Աղքատության կրճատումը պայմանավորող գործոնները 2010-2014 թվականներին

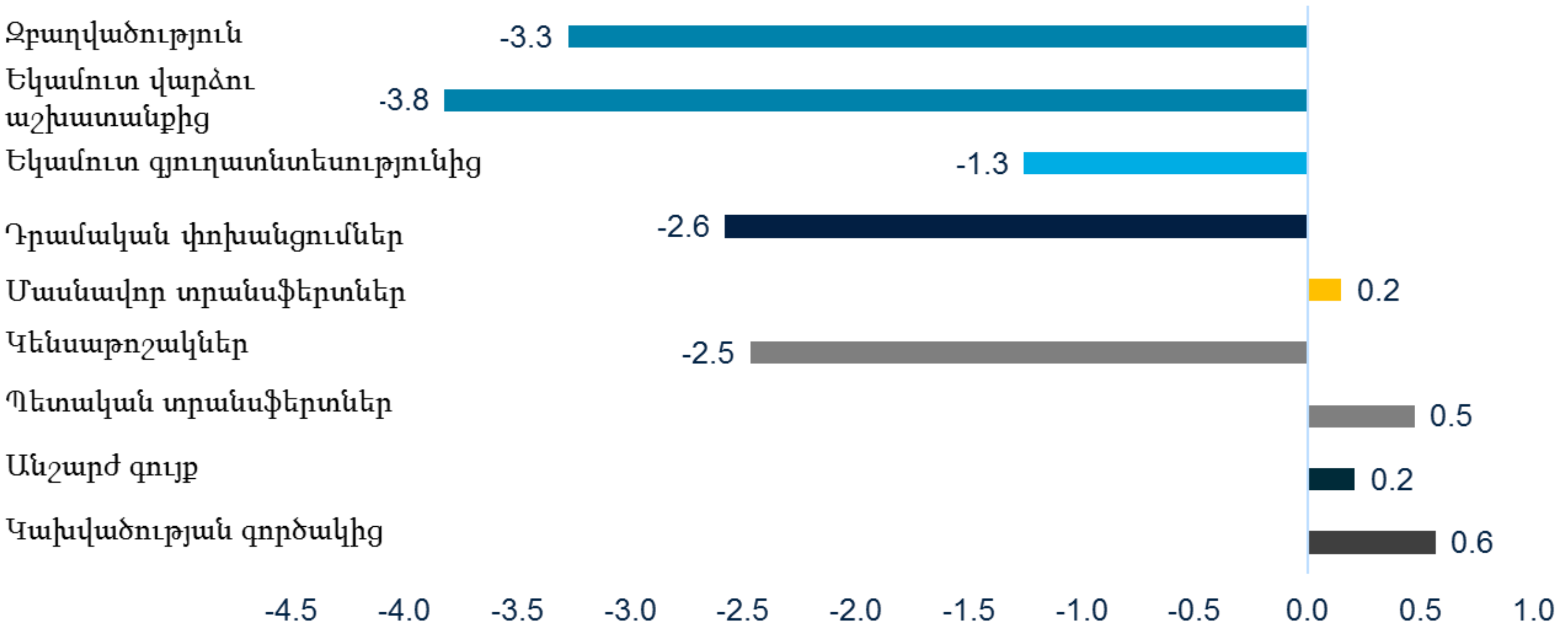

Աղքատության կրճատումը պայմանավորող գործոնների ազդեցությունը աղքատության մակարդակի փոփոխության վրա 2010-2014 թթ.: Ծանոթություն. հաշվարկված բացասական գործակիցները նկարագրում են, թե քանի տոկոսային կետով են համապատասխան գործոնները նպաստել աղքատության կրճատմանը (և հակառակը): Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010 և 2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

ԱԳՐԵԳԱՑՎԱԾ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԻ ՀԻՄՔՈՒՄ

Երեք փաստ եկամուտների աճը պայմանավորող գործոնների և մարտահրավերների վերաբերյալ

WORLD BANK GROUP

Հուշաթերթիկ երեք փաստերի մասին

Փաստ 1

Կառուցվածքային տրանսֆորմացիա և աշխատաշուկաներ

- Մասնավոր հատվածի զարգացման շնորհիվ բոլոր տնային տնտեսությունների եկամուտներն ավելացել են:
- Կառուցվածքային տրանսֆորմացիայի հետևանքով ինչպե՞ս կփոխվի տնտեսությունը:

Փաստ 2

Միգրացիա

- Ներքին և արտաքին միգրացիայի շնորհիվ ընդլայնվել են ներքին աշխատաշուկաները:
- Ինչպե՞ս օգտվել հնարավորություն-ներից և մեղմացնել մարտահրավերները:

Փաստ 3

Հարկաբյուջետային և սոցիալական քաղաքականություն

- Սոցիալական ոլորտում կատարվող ծախսերը պաշտպանել են աղքատ և խոցելի տնային տնտեսություններին:

Փաստ 1
Կառուցվածքային տրանսֆորմացիա և աշխատաշուկաներ

Մասնավոր հատվածի զարգացման շնորհիվ բոլոր տնային տնտեսությունների եկամուտներն ավելացել են:

- Ծառայությունների և արտադրական ոլորտների զարգացումը բերել է զբաղվածության նոր հնարավորություններ և ավելի բարձր աշխատավարձեր:
- Գյուղմթերքների վաճառքի աճող ծավալներ, բարձր արդյունավետության ծառայությունների առկայություն Երևանում և աշխատատեղերի ստեղծման սահմանափակ հնարավորություններ այլ քաղաքային բնակավայրերում:
- Աշխատաշուկայի ապահոված վերջնարդյունքներն աղքատ տնային տնտեսությունների համար. աշխատանքի ցածր որակ և աշխատուժի ցածր արտադրողականություն:

WORLD BANK GROUP

Կառուցվածքային տրանսֆորմացիա. ծառայությունների և արտադրական ոլորտների զարգացումը (չհաշված շինարարության ոլորտը) բերել է զբաղվածության նոր հնարավորություններ և ավելի բարձր աշխատավարձեր: Վերաբաշխում տնտեսության տարբեր ճյուղերի միջև:

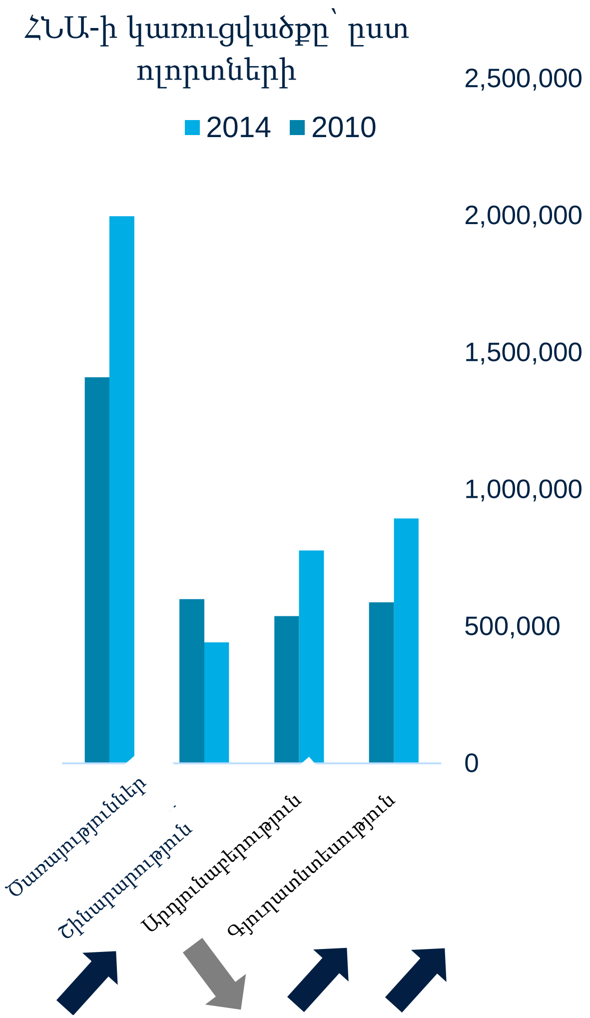

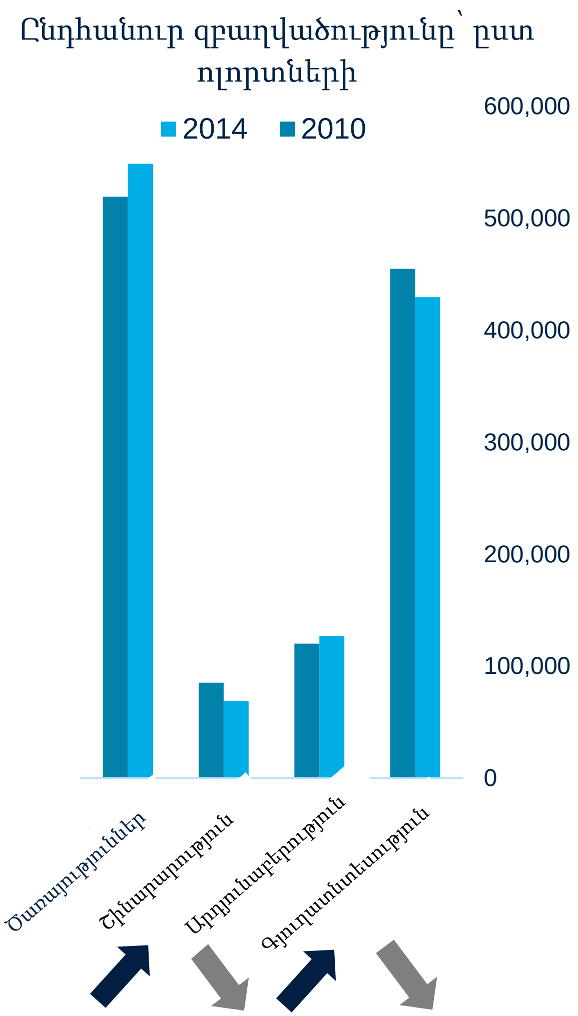

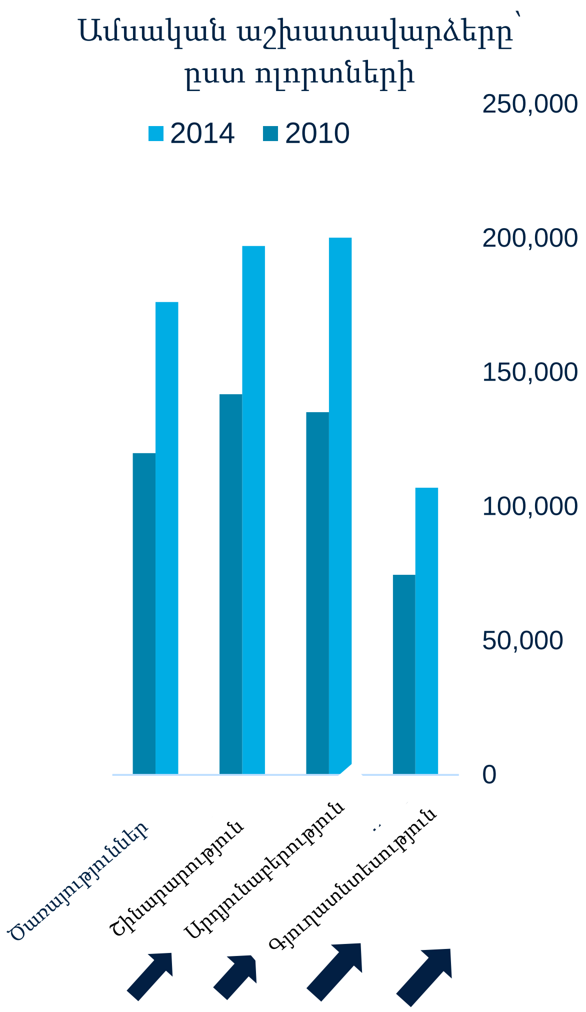

ՀՆԱ-ի կառուցվածքը (2014 թ. հաստատուն գներով, միլիոն ՀՀ դրամ)՝ ըստ ոլորտների (ձախից), ընդհանուր զբաղվածությունը՝ ըստ ոլորտների (մեջտեղում) և ամսական աշխատավարձերը (2014 թ. հաստատուն գներով, ՀՀ դրամ)՝ ըստ ոլորտների (աջից): Ծանոթություն. ոլորտը՝ ըստ NACE 2 դասակարգման: Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ (2016 թ. մարտի 15-ի դրությամբ):

ՀՆԱ-ի աճի պատկերը վկայում է տնտեսության ճյուղերի ապահոված տարբեր արդյունքների մասին: Գյուղատնտեսության ճյուղի ընդլայնում և արդյունաբերության ու ծառայությունների ոլորտների զարգացում. շինարարության ոլորտում ծավալների նշանակալի անկում:

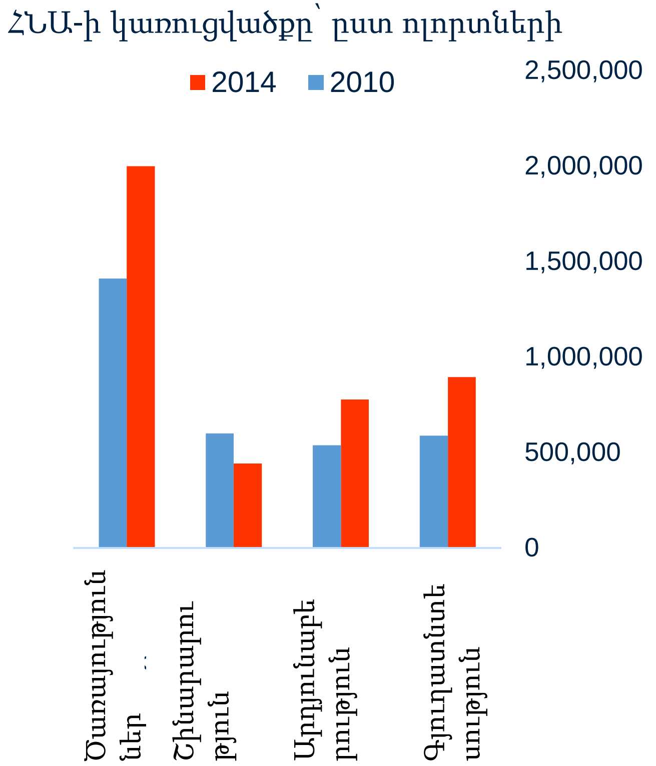

ՀՆԱ-ի կառուցվածքը (2014 թ. հաստատուն գներով, միլիոն ՀՀ դրամ)՝ ըստ ոլորտների (ձախից) և ավելի մանրամասն հայացք ծառայությունների ոլորտին (աջից): Ծանոթություն. ՀՆԱ-ի կառուցվածքը (NACE 2 դասակարգում) հաստատուն գներով, միլիոն ՀՀ դրամ: Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ (2016 թ. մարտի 15-ի դրությամբ):

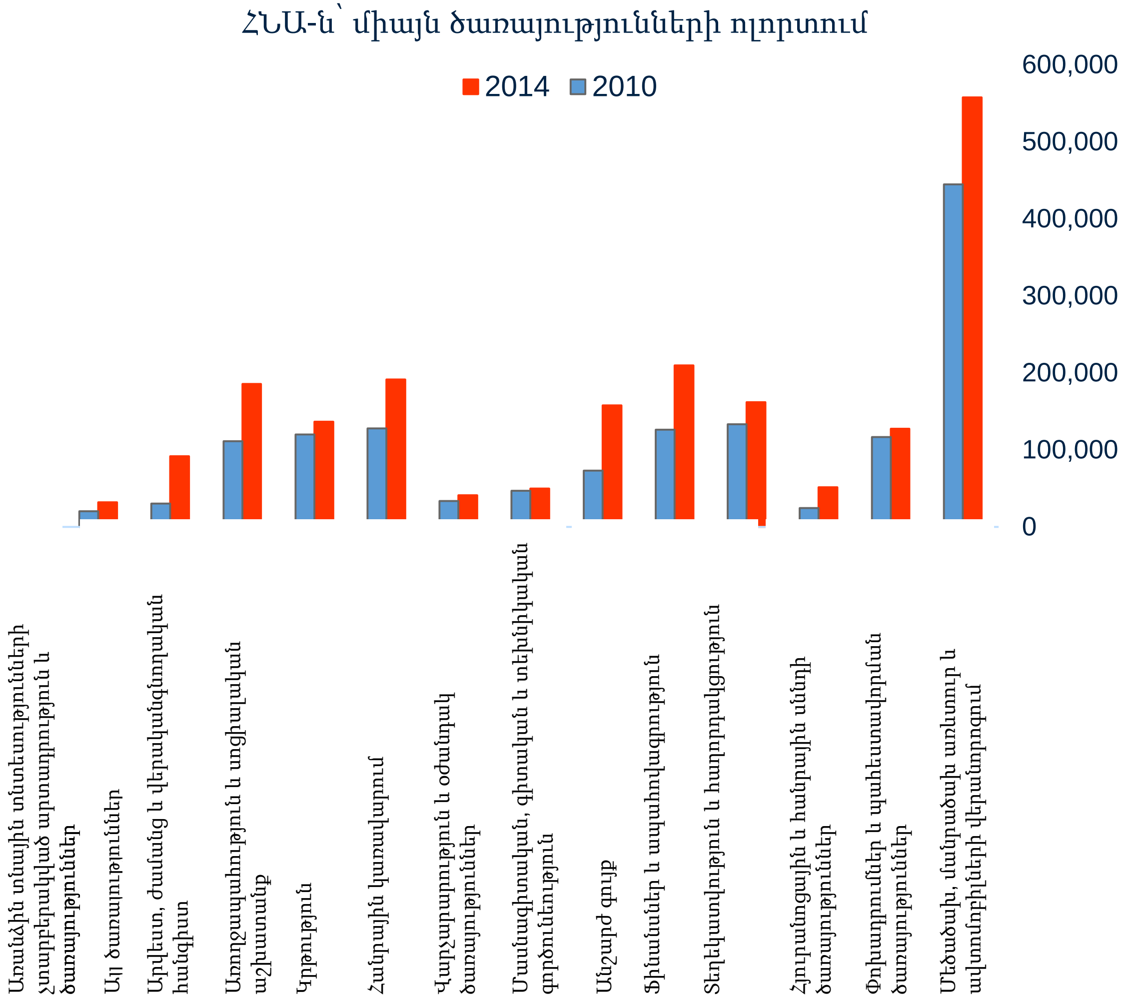

WORLD BANK GROUP

2010-2014 թթ. Հայաստանում գրանցվել է զբաղվածության ծավալների կտրուկ անկում՝ նաև պայմանավորված աշխատանքային տարիքի բնակչության թվի անկմամբ, որն էլ իր հերթին պայմանավորված է ժողովրդագրական վիճակի փոփոխությամբ և միգրացիայով: Բայց և այնպես ըստ զբաղվածության ոլորտների կատարված վերլուծությունը վկայում է, որ կառուցվածքային տրանսֆորմացիան հանգեցրել է էական տեղաշարժերի ոլորտների միջև:

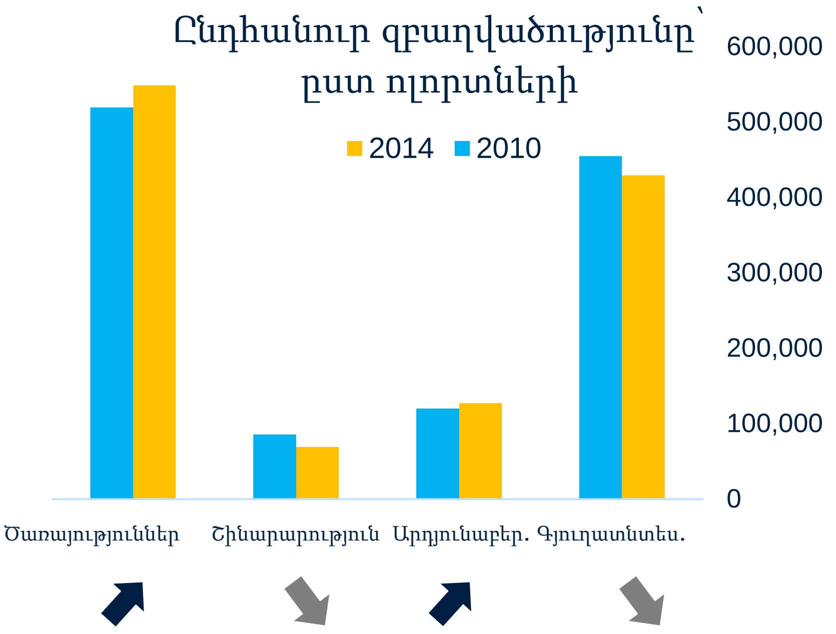

Ընդհանուր զբաղվածության կառուցվածքը՝ ըստ ոլորտների (ձախից) և ավելի մանրամասն հայացք ծառայությունների ոլորտին (աջից): Ծանոթություն. զբաղվածների ընդհանուր քանակը: Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ (2016 թ. մարտի 15-ի դրությամբ):

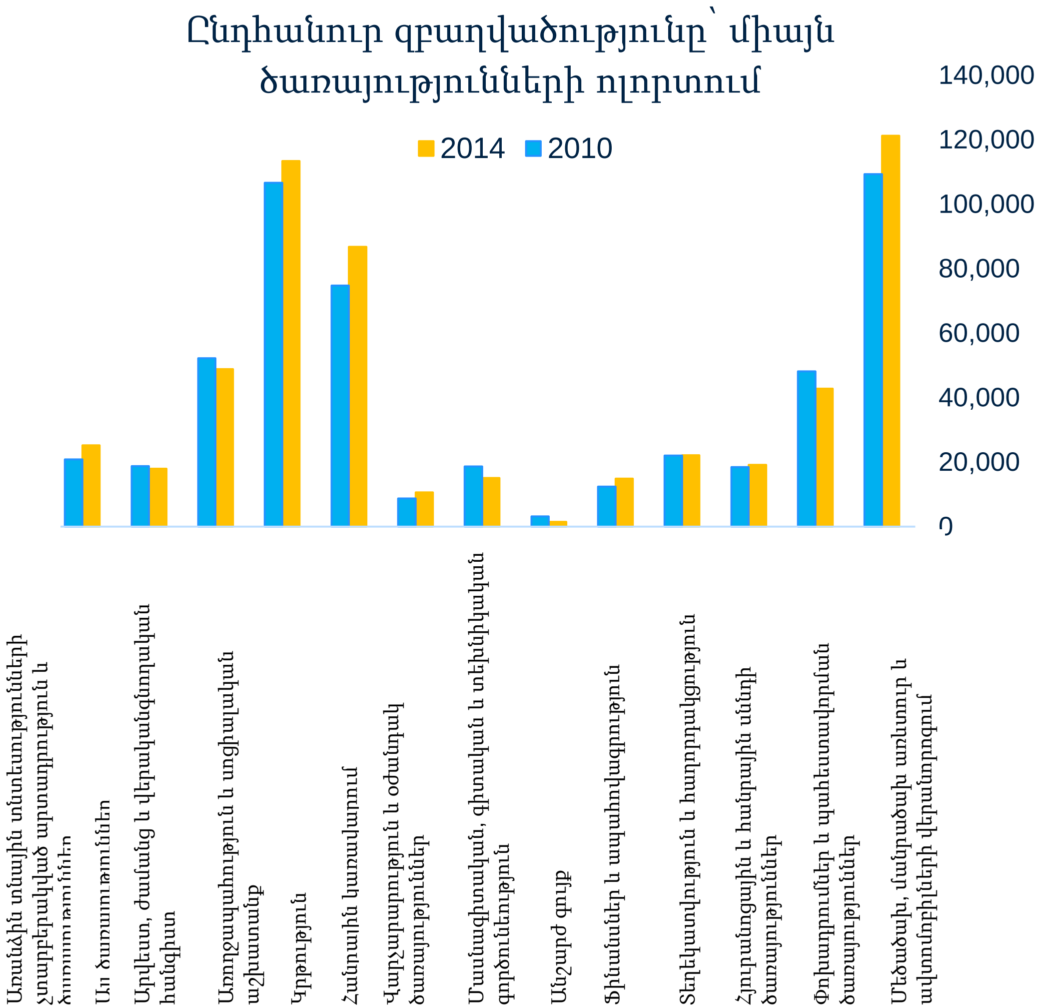

2010-2014 թթ. ընթացքում տնտեսության բոլոր ճյուղերում նկատվել է աշխատավարձերի դրական տեղաշարժ: Բայց և այնպես (ծառայությունների ոլորտում) ճյուղերի միջև կան մեծ տարբերություններ, որոնք պայմանավորված են աշխատուժի արտադրողականության տարբերություններով: Ցածր արտադրողականություն գյուղատնտեսության ոլորտում:

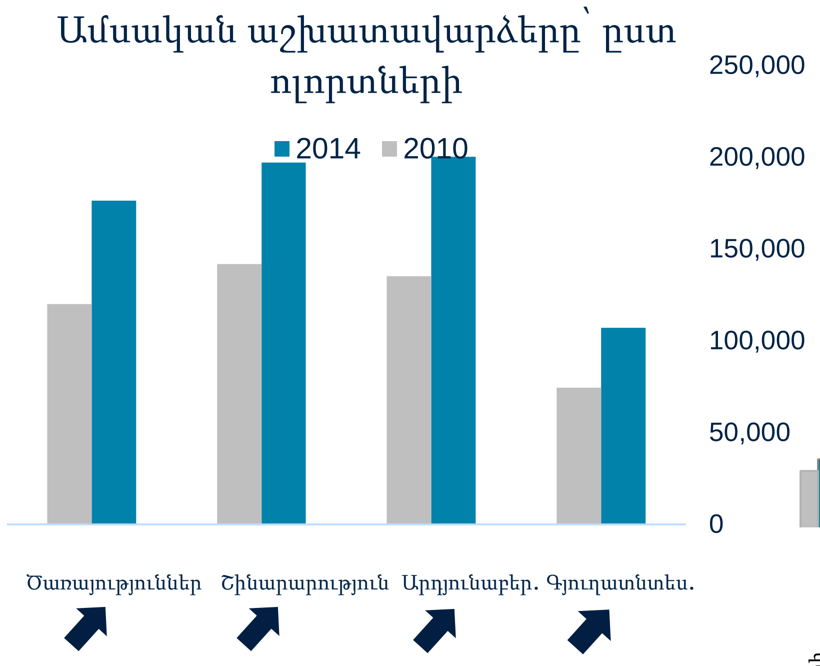

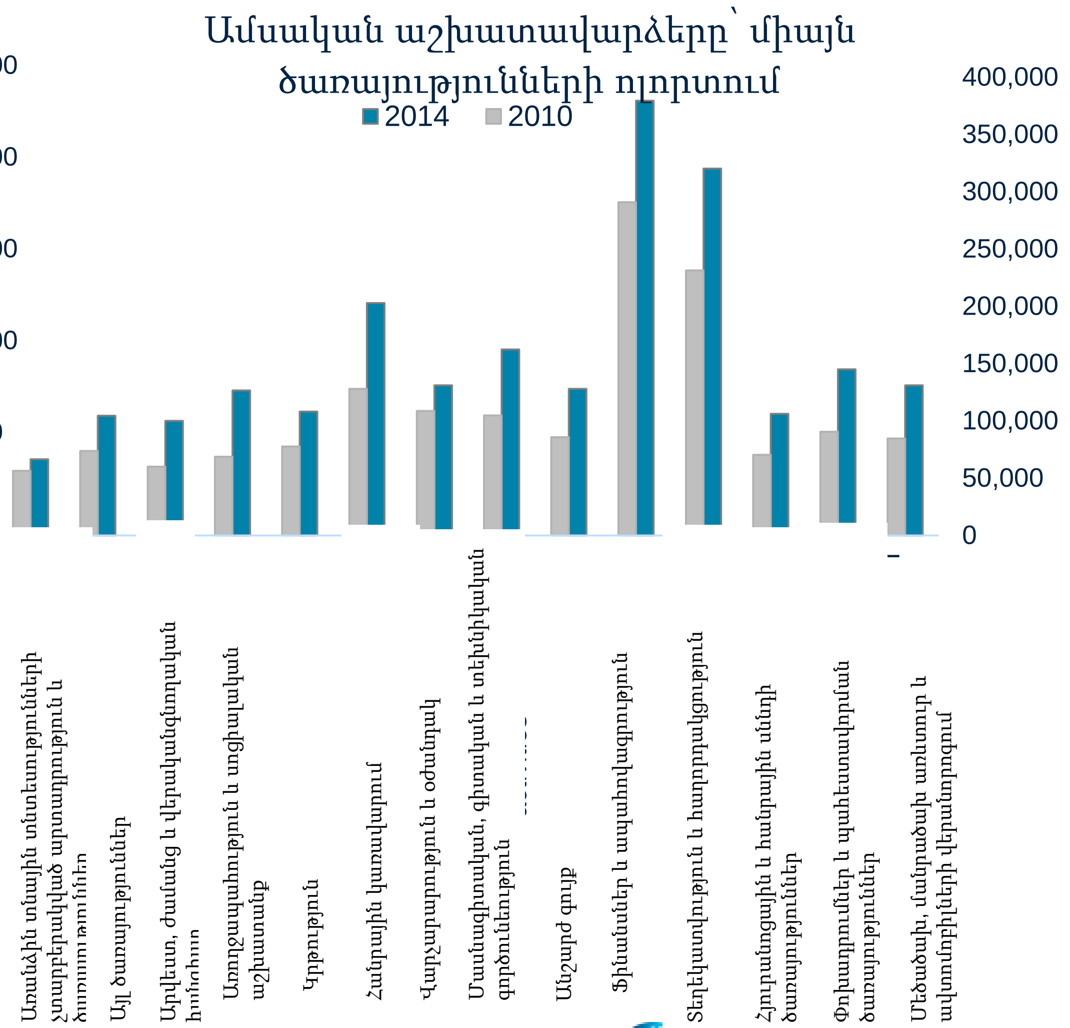

Ամսական աշխատավարձերը (կոնստանտ 2014, ՀՀ դրամ)՝ ըստ ոլորտների (ձախից) և ավելի մանրամասն հայացք ծառայությունների ոլորտին (աջից): Ծանոթություն. ամսական աշխատավարձերը՝ ՀՀ դրամով: Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ (2016 թ. մարտի 15-ի դրությամբ):

Պատկերը՝ ըստ տարածքների: Զբաղվածության վերաբաշխումը՝ ըստ Երևանի, այլ քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի: Այլ քաղաքային բնակավայրերում աշխատատեղերի ստեղծում՝ գյուղատնտեսությունից հրաժարվող անձանց համար աշխատանքի հնարավորություններ ապահովելու նպատակով:

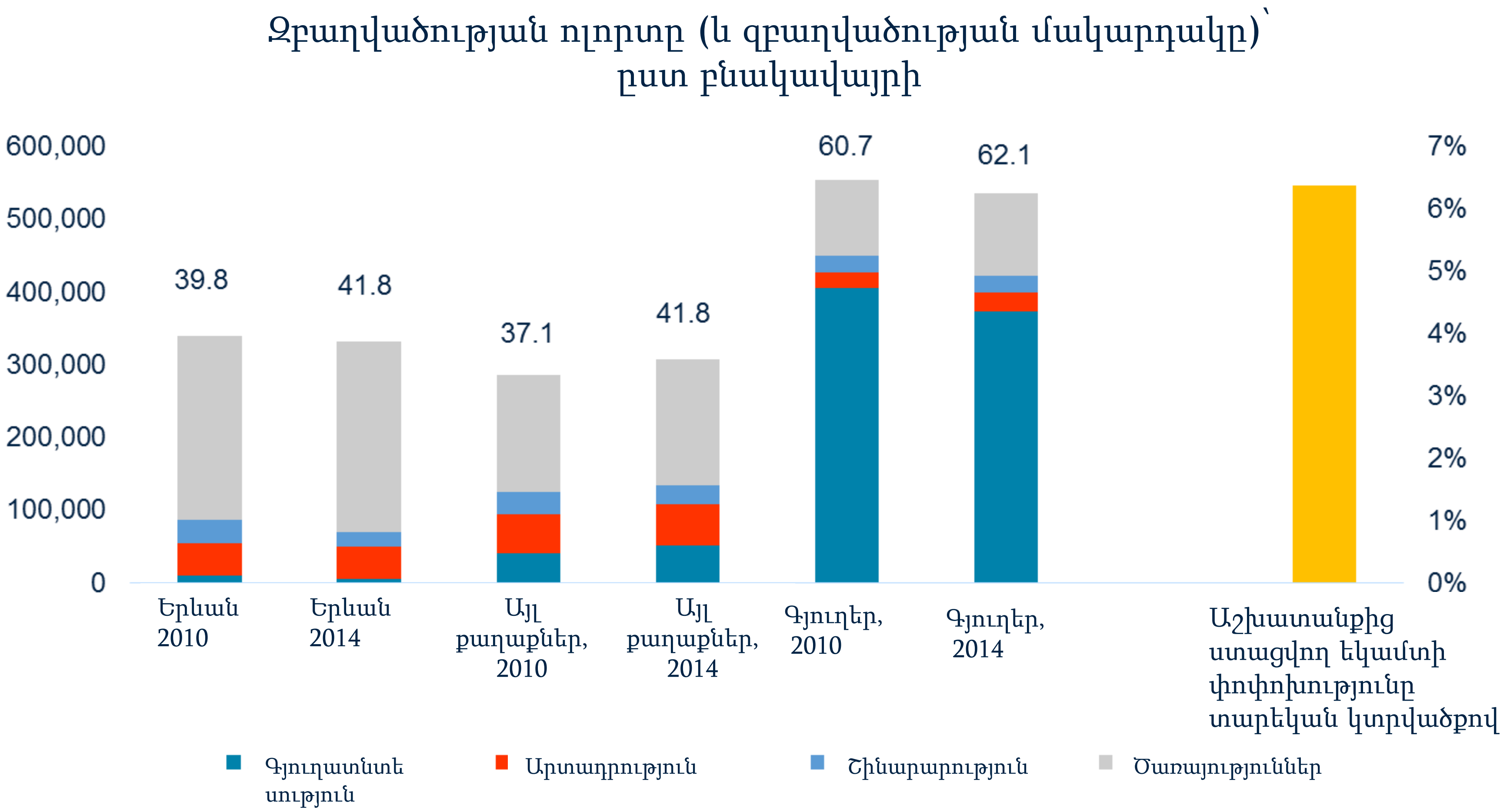

Զբաղվածության ոլորտը 2010 և 2014 թթ.՝ ըստ բնակավայրերի (ձախից), աշխատանքային եկամտի փոփոխությունը տարեկան կտրվածքով (աջից): Ծանոթություն. զբաղվածության մակարդակը (յուրաքանչյուր սյունակի վերևում)՝ հաշվարկված 15-75 տարեկան աշխատանքային տարիքի բնակչության հաշվառմամբ: Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010 և 2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

Որտե՞ղ կան աշխատատեղեր: Գյուղատնտեսությունը կենտրոնացած է գյուղական բնակավայրերում, սպասարկման ոլորտի 85 տոկոսը՝ Երևանում: Գյուղատնտեսության և շինարարության ոլորտում զբաղվածության ծավալների նվազման պայմաններում այլ քաղաքներում միջանկյալ ոլորտը կարող էր ստեղծել լրացուցիչ զբաղվածության նոր հնարավորություններ: Այնուամենայնիվ նշանակություն ունի նաև աշխարհագրական շարժունությունը:

Զբաղվածությունը՝ ըստ բնակավայրի, տնտեսության տարբեր ճյուղերի

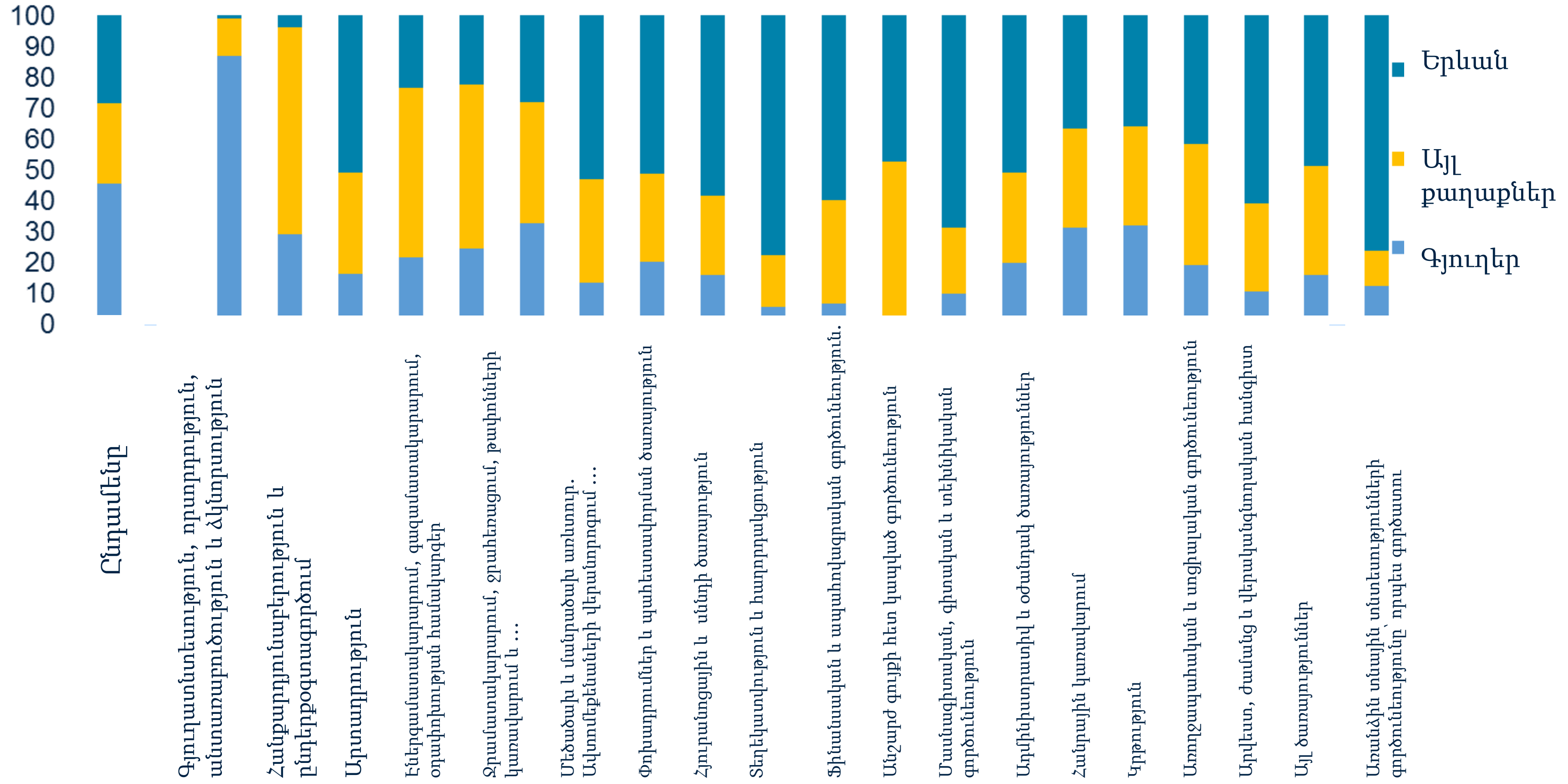

Զբաղվածությունը՝ ըստ բնակավայրի, տնտեսության տարբեր ճյուղերի: Ծանոթություն. ընտրանքում ընդգրկված են միայն 15-75 տարեկան աշխատանքային տարիքի համակազմի ներկայացուցիչներ: Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2014 թ. Հայաստանի ՏՏԿՈՒՀ-ի հիման վրա:

Պատկերը՝ ըստ բաշխվածության: Կառուցվածքային տրանսֆորմացիան գործում է նաև ի նպաստ աղքատների: Նպաստել է աղքատության կրճատմանը 2010-2014 թթ.: Սակայն ողջ բնակչության համեմատ՝ աղքատ բնակչության շրջանում նկատվում է աշխատանքային եկամուտների աճի ավելի դանդաղ տեմպ:

Զբաղվածության ոլորտը աղքատ բնակչության համար (և զբաղվածության մակարդակը)՝ ըստ բնակավայրի

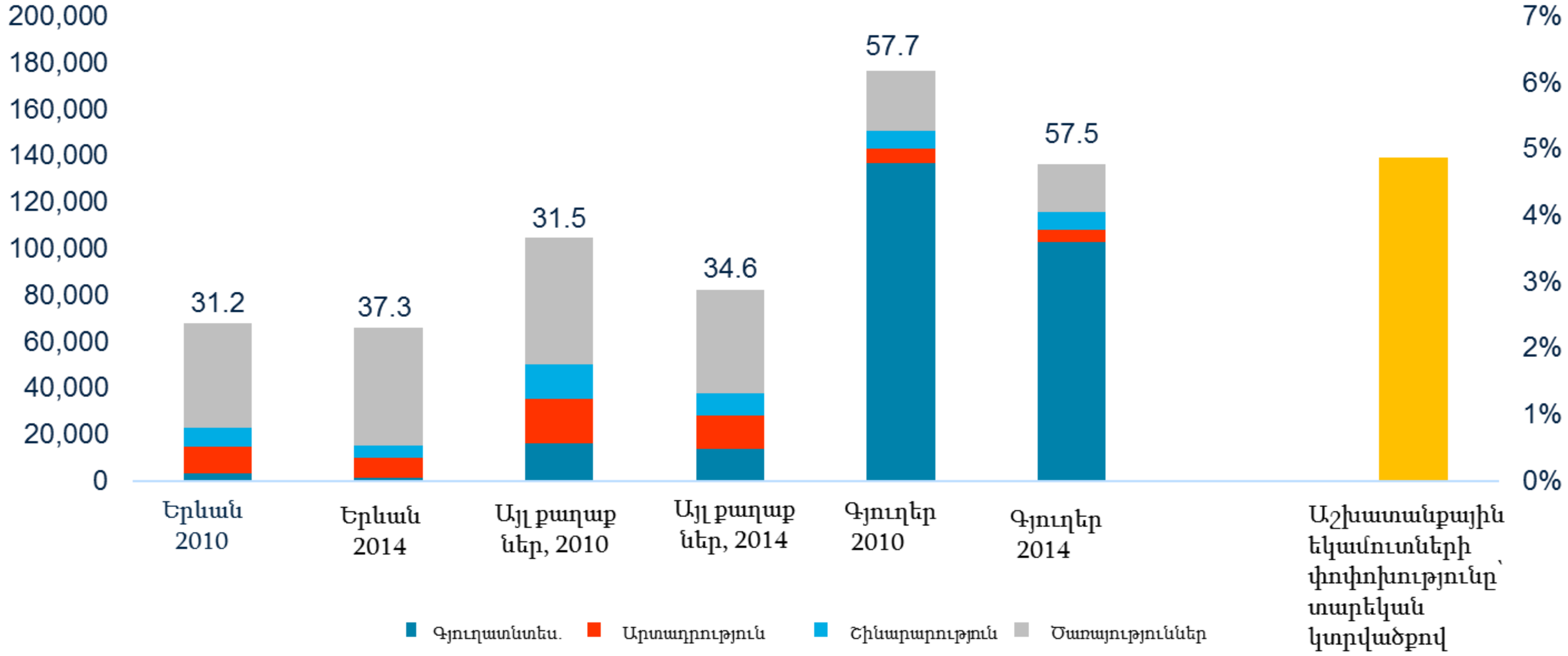

Զբաղվածության ոլորտն աղքատ բնակչության համար 2010 և 2014 թթ.՝ ըստ բնակավայրի (ձախից), աշխատանքային եկամտի տարեկան փոփոխությունը (աջից): Ծանոթություն. զբաղվածության մակարդակը (յուրաքանչյուր սյունակի վերևում)՝ հաշվարկված 15-75 տարեկան աշխատանքային տարիքի բնակչության հաշվառմամբ: Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010 և 2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

Զբաղվածության պատկերը տնտեսության տարբեր ճյուղերում վկայում է, որ (1) զբաղվածության ոլորտում աղքատ և ոչ աղքատ ընտանիքների աշխատող անդամների միջև խոշոր խզում չկա, (2) եկամտային բոլոր քվինտիլներում նկատվել է տեղաշարժ զբաղվածության ոլորտում:

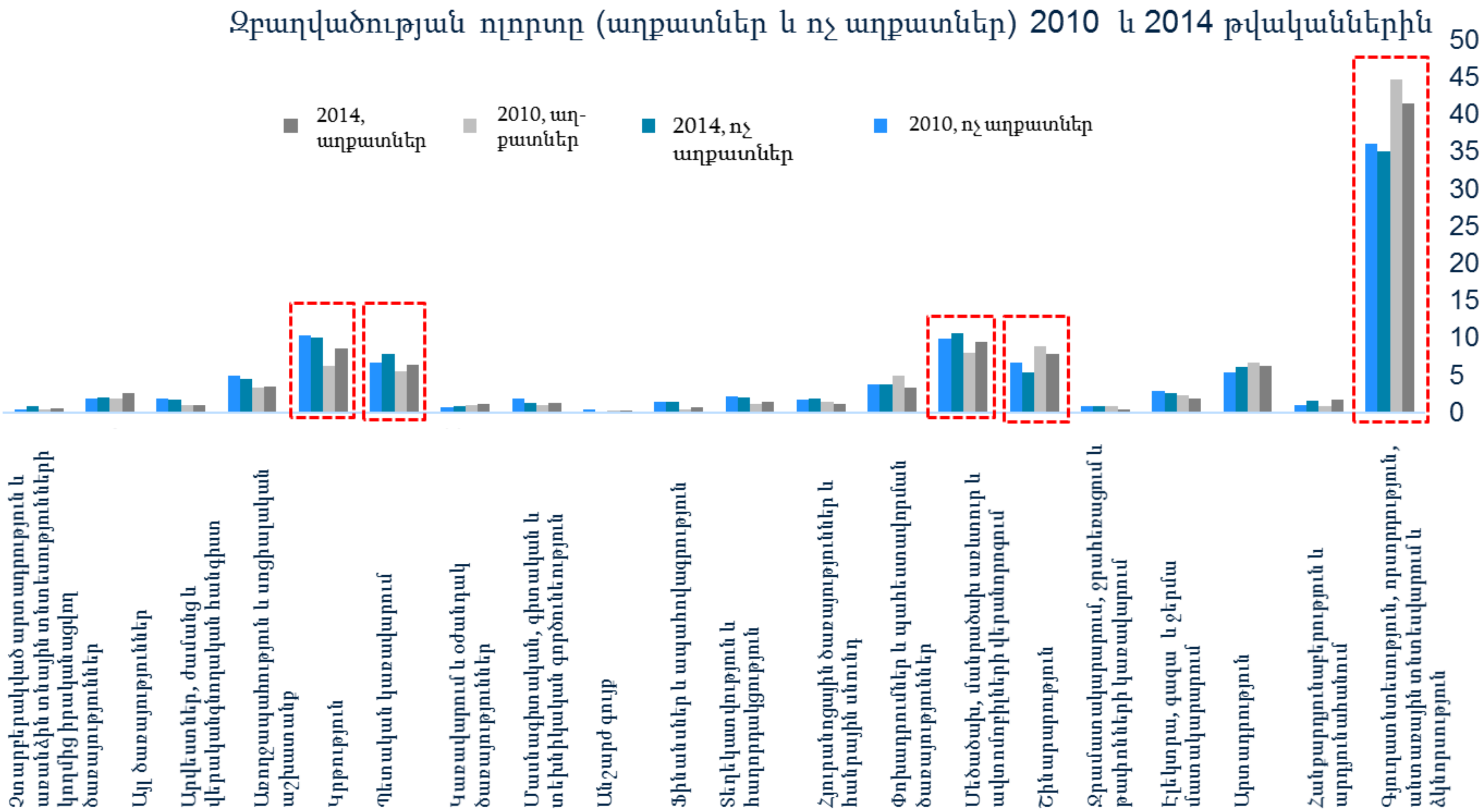

Զբաղվածության ոլորտը (աղքատներ և ոչ աղքատներ) 2010 և 2014 թթ.: Ծանոթություն. Սպառման ազգային ագրեգատ (2009-ին ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ): Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010 և 2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

Կարգավիճակը զբաղվածության ոլորտում: Աղքատ բնակչությունն ավելի քիչ է ընդգրկված աշխատաշուկայում և ավելի քիչ ժամեր է աշխատում: Գործազրկության ավելի բարձր մակարդակ աղքատ տնային տնտեսությունների անդամների շրջանում և թերզբաղվածության ավելի բարձր մակարդակ գյուղերում:

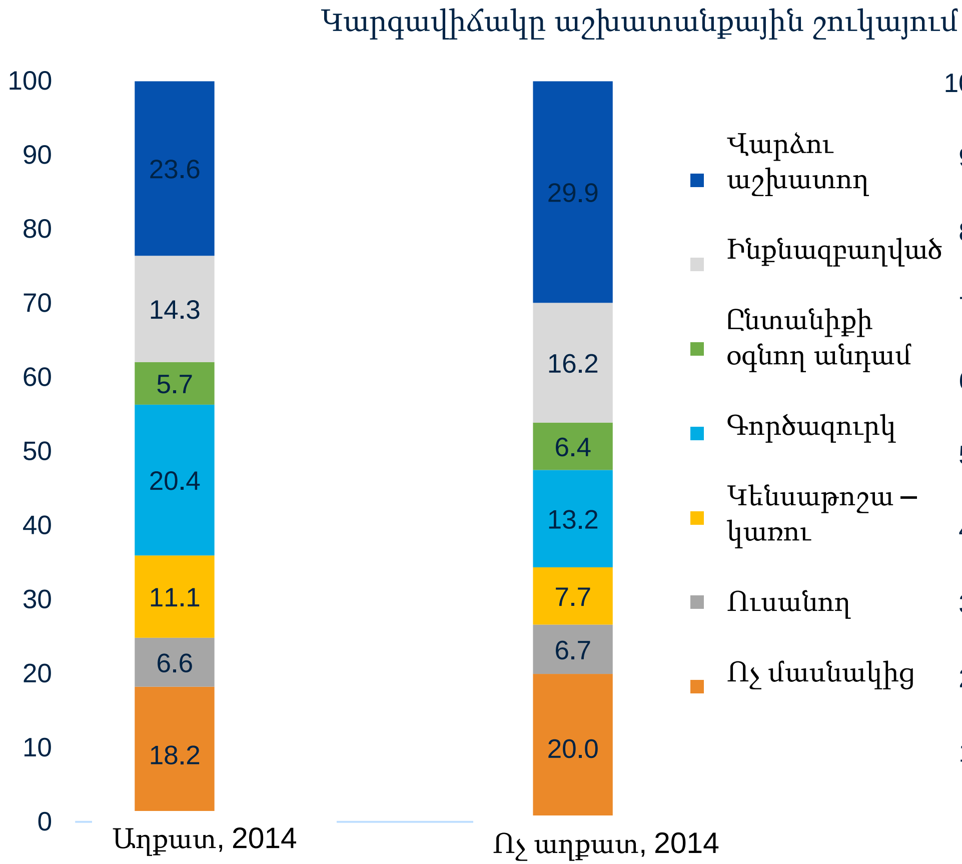

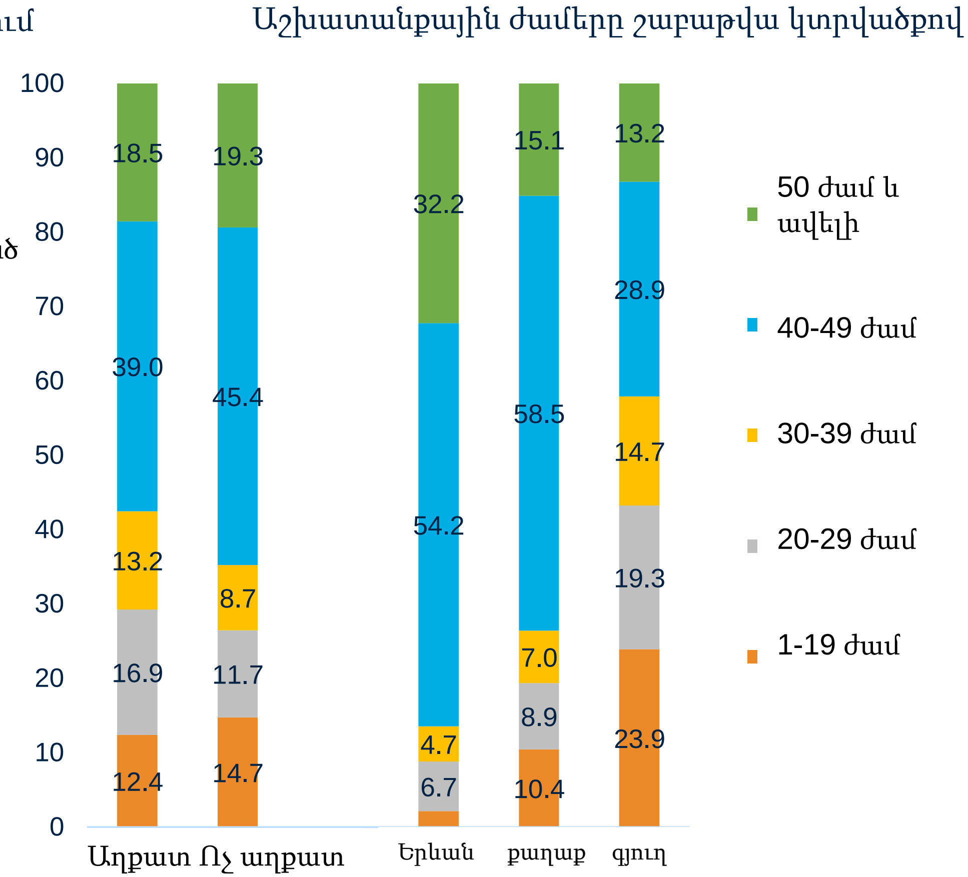

Աղքատ և ոչ աղքատ տնային տնտեսությունների անդամների կարգավիճակը աշխատաշուկայում (ձախից) և աղքատ ու ոչ աղքատ տնային տնտեսությունների անդամների ստացած կրթությունը (աջից): Ծանոթություն. ընտրանքում ընդգրկված են միայն 15-75 տարեկան աշխատանքային տարիքի անձինք: Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները Հայաստանի 2010 և 2014 թթ. ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

Զբաղվածության ոլորտը: **Աղքատներն ավելի վատ են պաշտպանված, և նրանց հետ ավելի աննպաստ պայմանագրեր են կնքվում: Գրականության մեջ դա կապվում է զբաղվածության (և կյանքի պայմանների) խոցելիության հետ, ինչպես նաև ընդգծվում է ոչ ֆորմալ զբաղվածության և ցածր արտադրողականության կապը:**

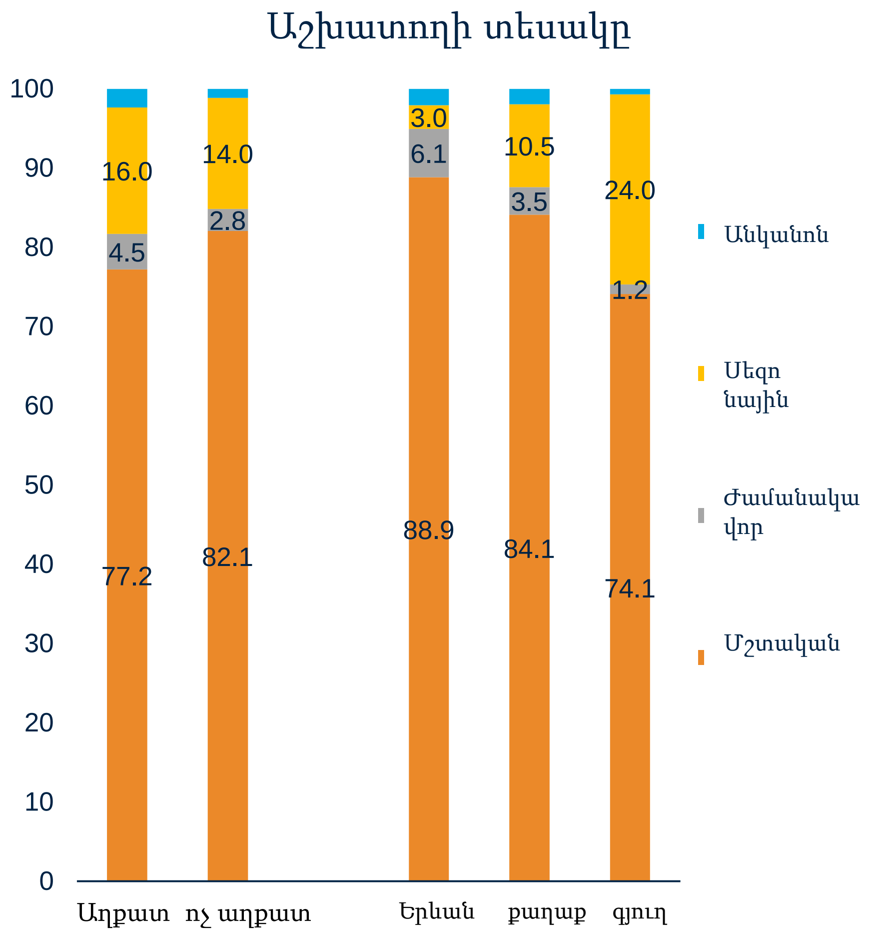

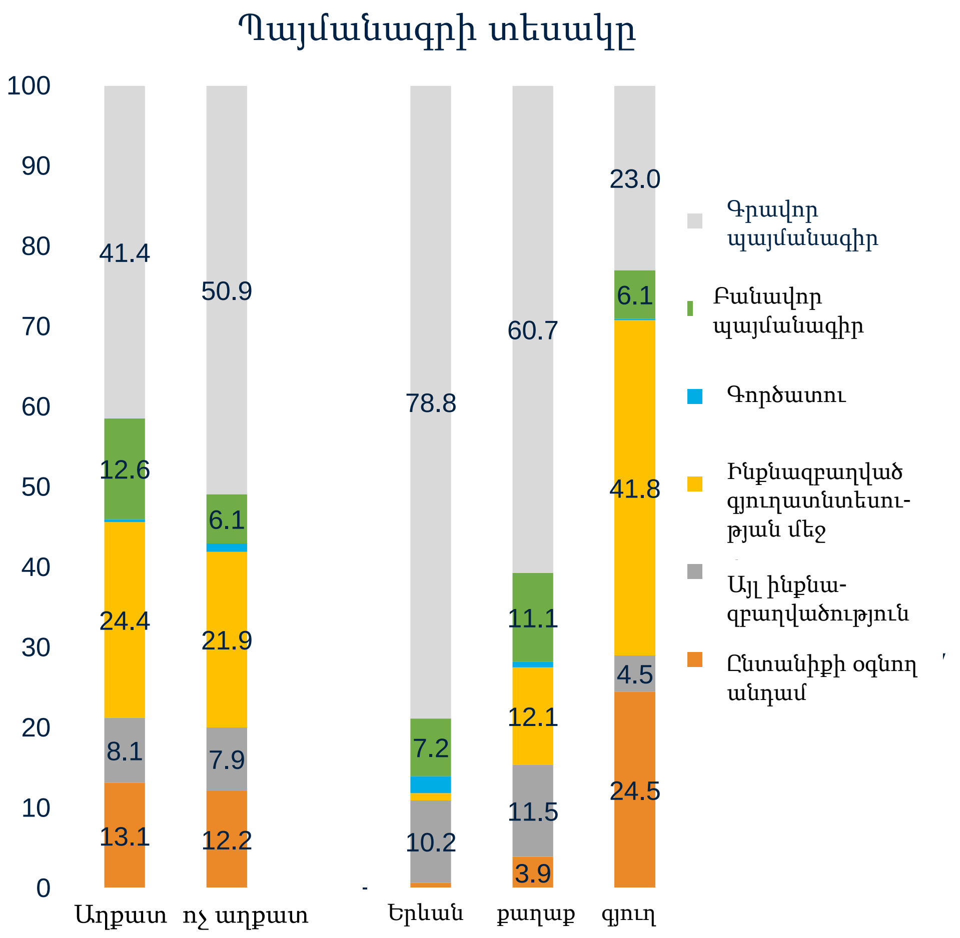

Վիճակը զբաղվածության դաշտում (ձախից) և պայմանագրի տեսակը (աջ)՝ ըստ բնակավայրի և ընտանիքի աղքատության կարգավիճակի: Ծանոթություն. ընտրանքում ընդգրկված են միայն 15-75 տարեկան աշխատանքային տարիքի անձինք: Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի հաշվարկները Հայաստանի 2010 և 2014 թթ. ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

Աշխատանքի արտադրողականություն: Աղքատ խավի կրթական մակարդակն ավելի ցածր է, ինչը հանգեցնում է ավելի ցածր աշխատավարձերի: Ավելի բարձր կրթական մակարդակը հնարավորություն է տալիս ստանալու արտադրական օգուտներ, եթե աշխատաշուկայում պահանջարկը համապատասխանում է առաջարկին:

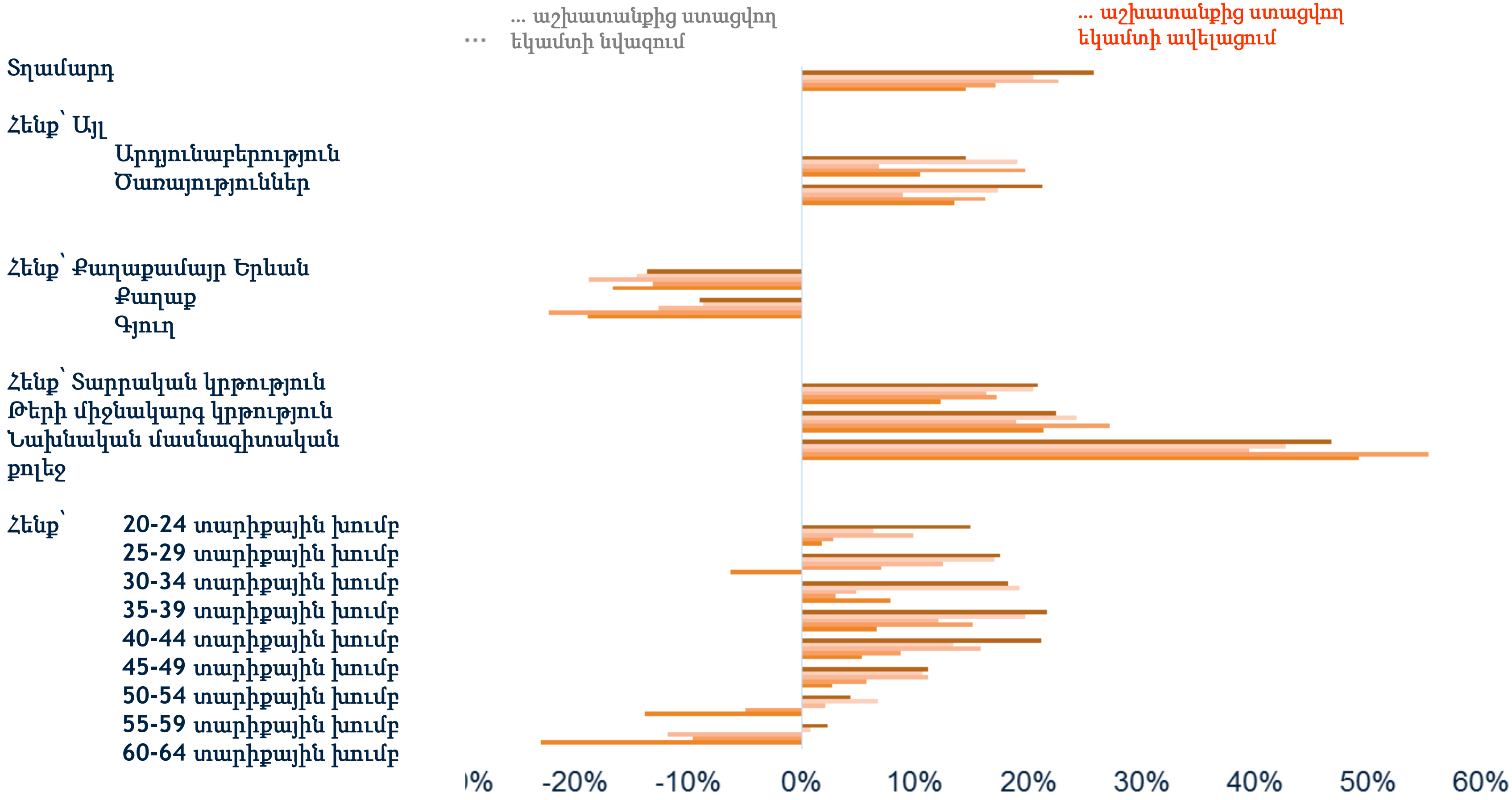

Առանձին հատկանիշներ, որոնք նվազեցնում կամ ավելացնում են աշխատանքից ստացվող եկամուտը (գյուղատնտեսությունից բացի) զբաղվածության մյուս ոլորտներում: Ծանոթություն. գծապատկերում բերված են Մինցերի՝ աշխատանքային եկամտի ռեգրեսիայով հաշվարկված գործակիցները, որտեղ կախյալ փոփոխականը աշխատանքային եկամտի լոգարիթմն է՝ վերցված 2014 թ. հաստատուն գներով, ՀՀ դրամով: Արդյունքները ստացվել են 2010-2014 թթ. ընթացքում կրկնված ներկայացուցչական ընտրանքից: Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2014 թ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

Փաստ 2

Միգրացիա

Ներքին և արտաքին միգրացիան ընդլայնում է ներքին աշխատաշուկան

- Միգրացիայի հնարավորությունն ընդլայնում է ներքին աշխատաշուկան և լրացուցիչ եկամուտներ ապահովում դրամական փոխանցումներից:

- Ներքին և արտաքին միգրացիայի դերը՝ որպես բնակավայրերի տարբերությունները համահարթեցնող (աղքատությունն այլ քաղաքային բնակավայրերում):

- Կայունություն. կախվածությունը դրամական փոխանցումներից ևս բարձրացնում է խոցելիությունը արտաքին ցնցումների շղթայական տարածման միջոցով:

WORLD BANK GROUP

Աշխատուժի շարժունությունը բնորոշ է փոքր բաց տնտեսություններին. եկամտային բոլոր քվինտիլներում. տնային տնտեսությունների 15.9 տոկոսը դրամական փոխանցումներ է ստանում միջազգային միգրացիայի արդյունքում, իսկ 3.5 տոկոսը՝ մասնավոր տրանսֆերտներ է ստանում երկրի ներսում:

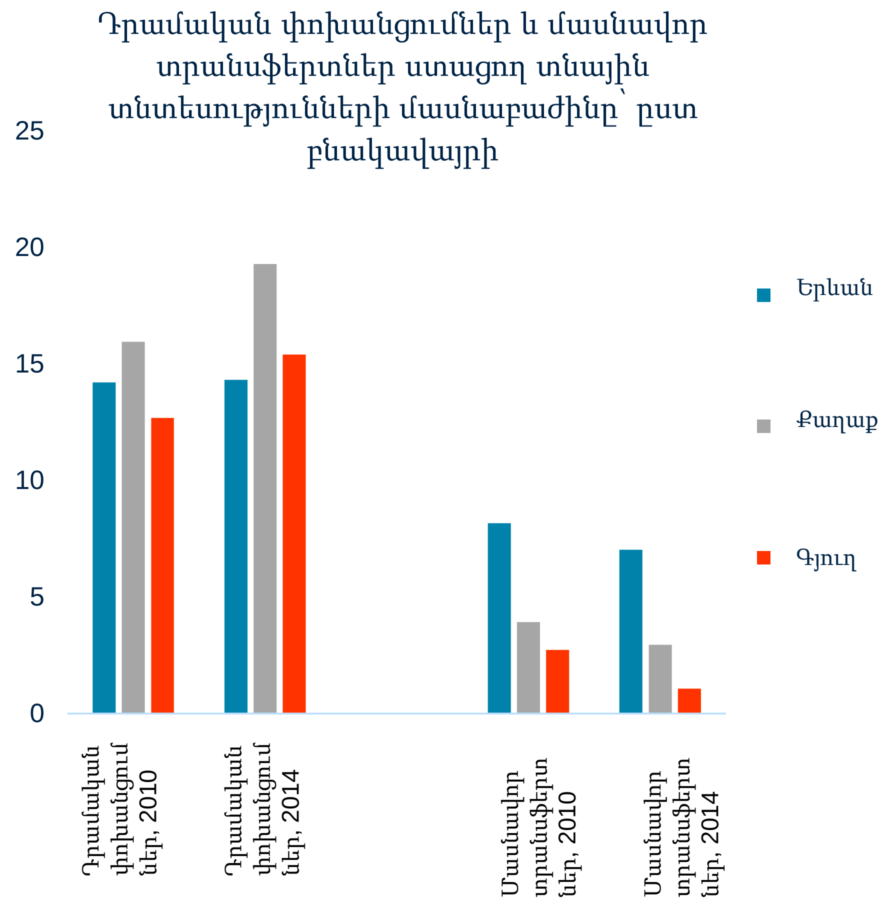

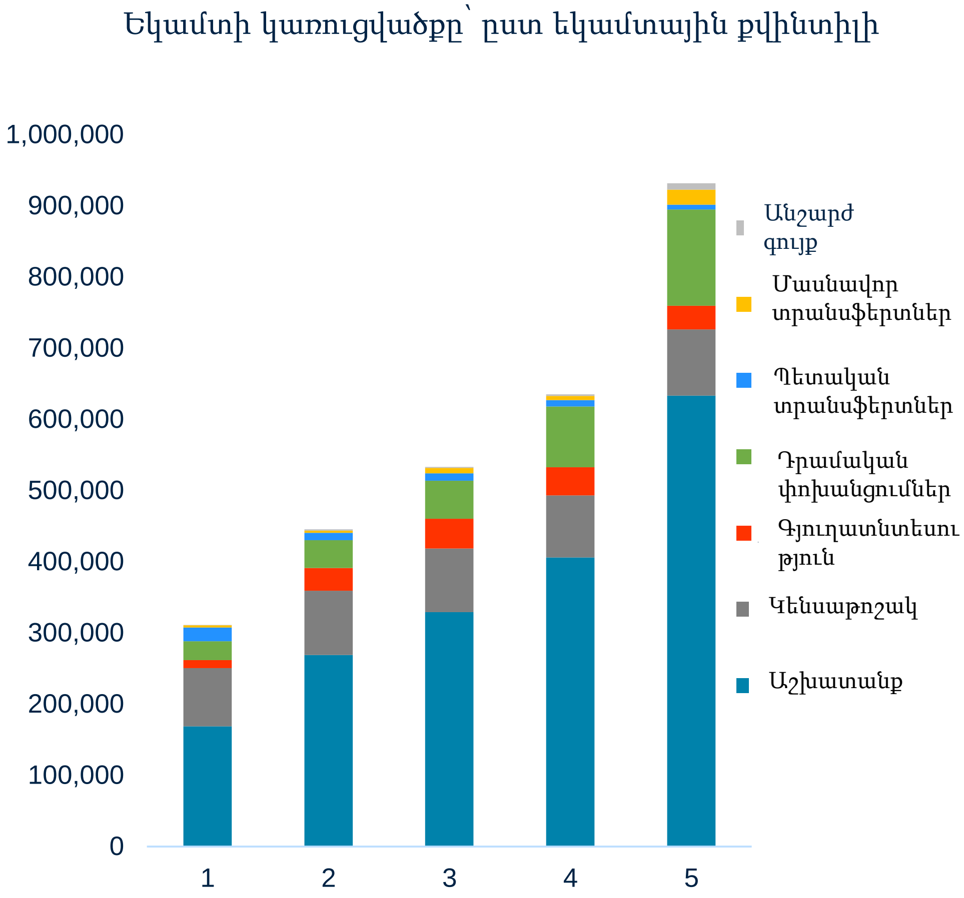

Դրամական փոխանցումներ և մասնավոր տրանսֆերտներ ստացող տնային տնտեսությունների մասնաբաժինը՝ ըստ բնակավայրի (ձախից) և եկամտի կառուցվածքը՝ ըստ եկամտային քվինտիլի (հաստատուն, 2014 թ., ՀՀ դրամով՝ մեկ շնչի հաշվով, աջից)։ Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010 և 2014 թթ. ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

WORLD BANK GROUP

Դրամական փոխանցումներ և մասնավոր տրանսֆերտներ ստացող ընտանիքներում ապրող անձինք միջին հաշվով (1) ավելի լավ են կրթված և (2) նրանց զբաղվածության մակարդակն ավելի ցածր է, քան այն տնային տնտեսությունների պարագայում, որոնք դրամական փոխանցումներ չեն ստանում:

..... ստացող ընտանիքներում ապրող անձանց կրթական մակարդակը

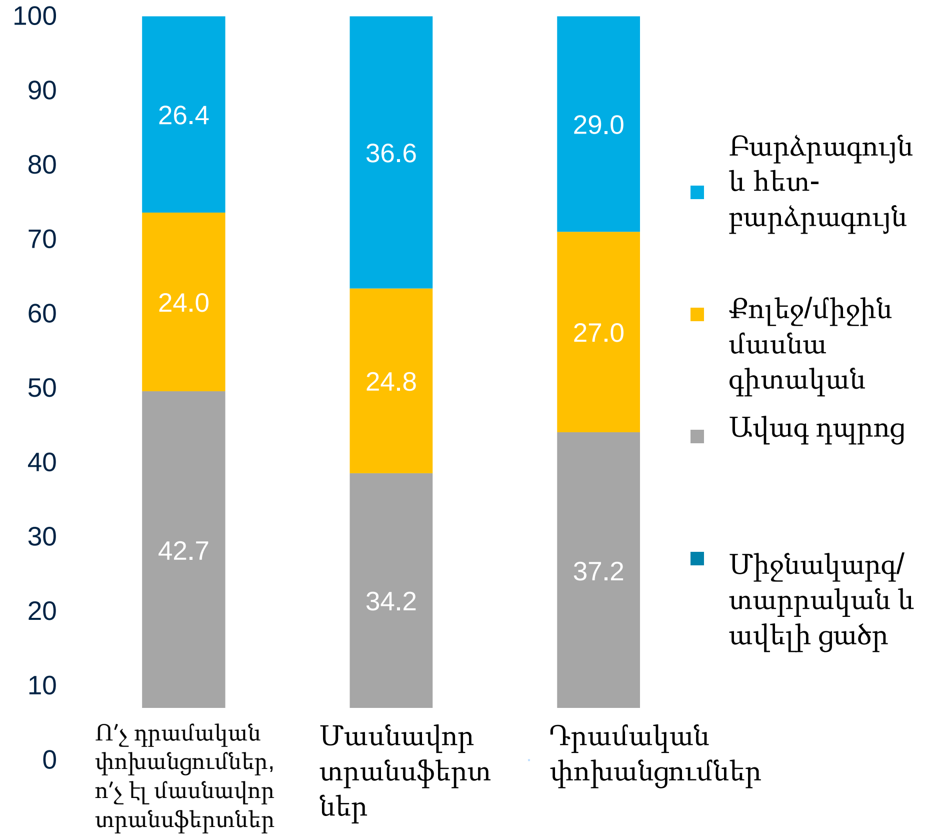

..... ստացող ընտանիքներում ապրող անձանց կարգավիճակը աշխատաշուկայում

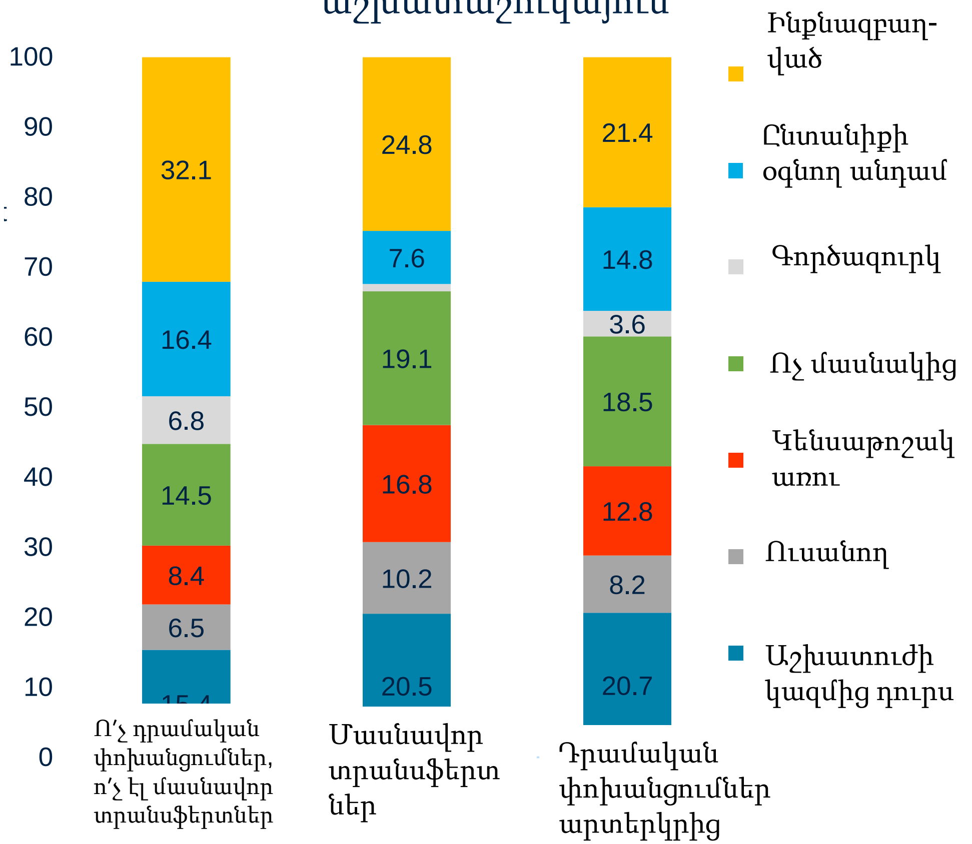

Մասնավոր տրանսֆերտներ, դրամական փոխանցումներ ստացող կամ դրանցից և ոչ մեկը չստացող ընտանիքներում ապրող անձանց կրթական մակարդակը (ձախից) և կարգավիճակը աշխատաշուկայում (աջից): Ծանոթություն. ընտրանքում ընդգրկված են միայն 15-75 տարեկան աշխատանքային տարիքի համակազմի ներկայացուցիչներ: Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2014 թ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

WORLD BANK GROUP

Միջազգային միգրանտների գերակշռող մասն արտագնա աշխատանքի է մեկնում Ռուսաստան: Ներքին միգրանտներ, որոնք տեղաշարժվում են Հայաստանի այլ բնակավայրերից դեպի Երևան և հակառակը. մեծամասնությունը Երևան է գալիս սովորելու նպատակով կամ ընտանեկան պատճառներով լքում է տնային տնտեսությունը:

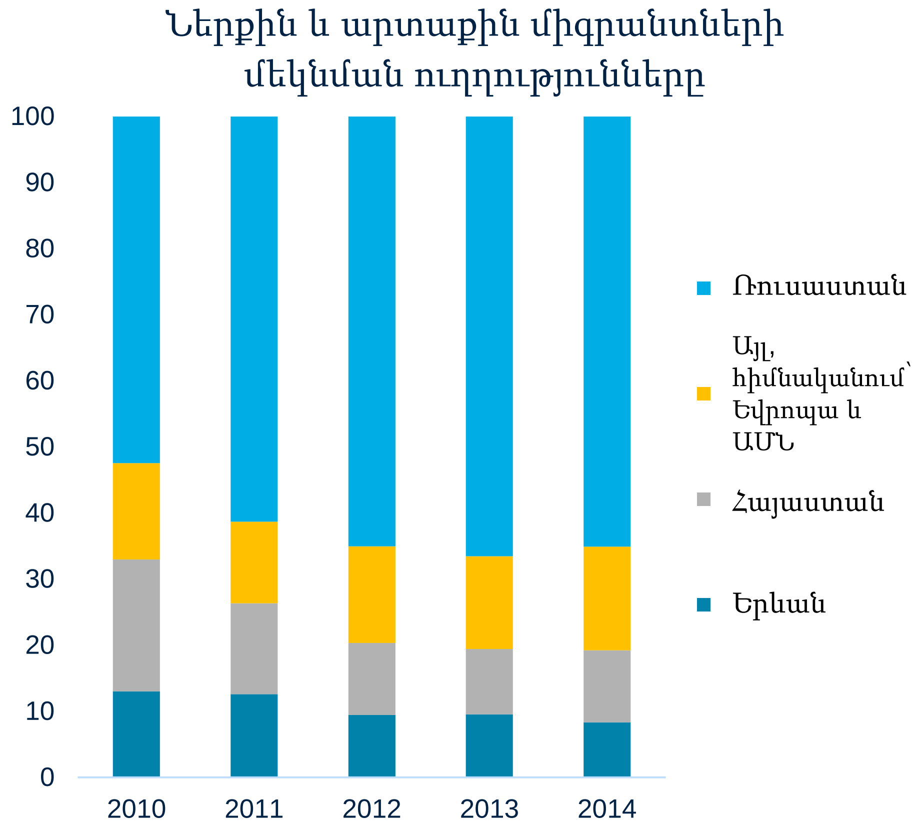

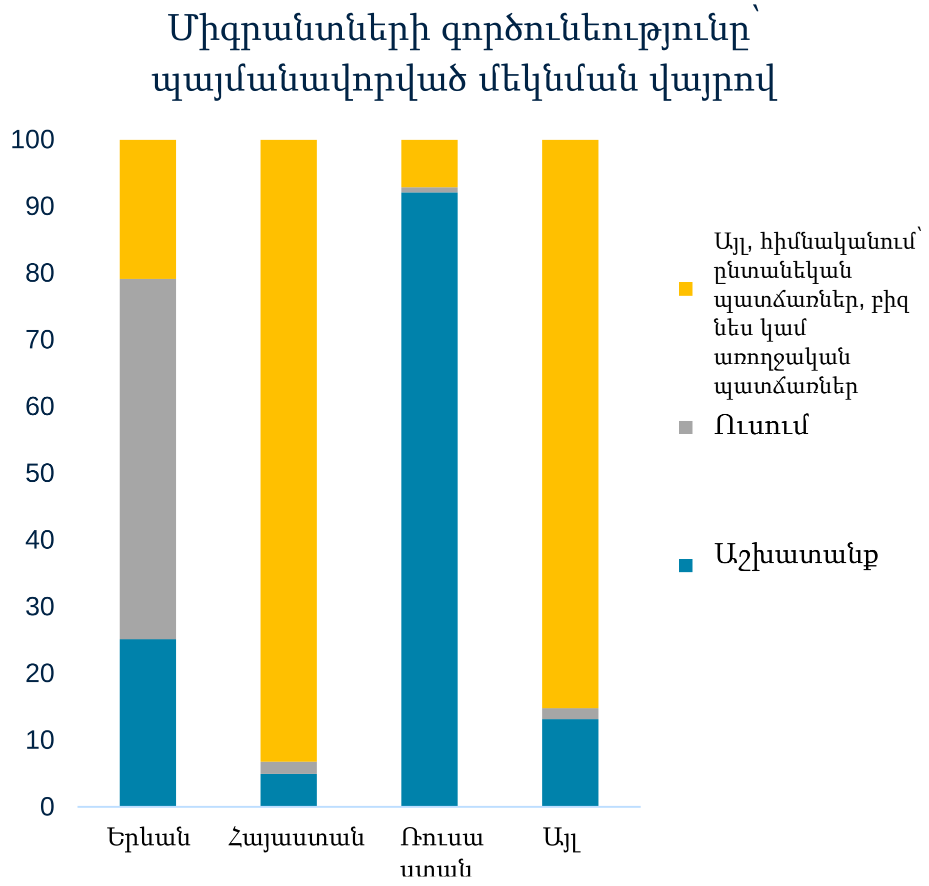

Ներքին և արտաքին միգրանտների մասնաբաժինը՝ ըստ մեկնման վայրի (ձախից) և ժամանակավոր միգրանտ հանդիսացող բնակչությունը՝ ըստ պատճառի (աջից): Ծանոթություն. ընտրանքում ընդգրկված են միայն 15-75 տարեկան աշխատանքային տարիքի համակազմի անձինք: Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները Հայաստանի 2010-2014 թթ. ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

Արտերկրից ստացվող դրամական փոխանցումները 2014 թ. ավելացել են և նպաստել սպառողական ծախսերի աճին եկամտային բոլոր քվինտիլներում: Տատանումներն արտացոլում են ուղարկող երկրների տնտեսական վիճակի փոփոխությունը, իսկ վերադարձող միգրանտների աճող թիվը լարում է առաջացնում ներքին աշխատաշուկաներում:

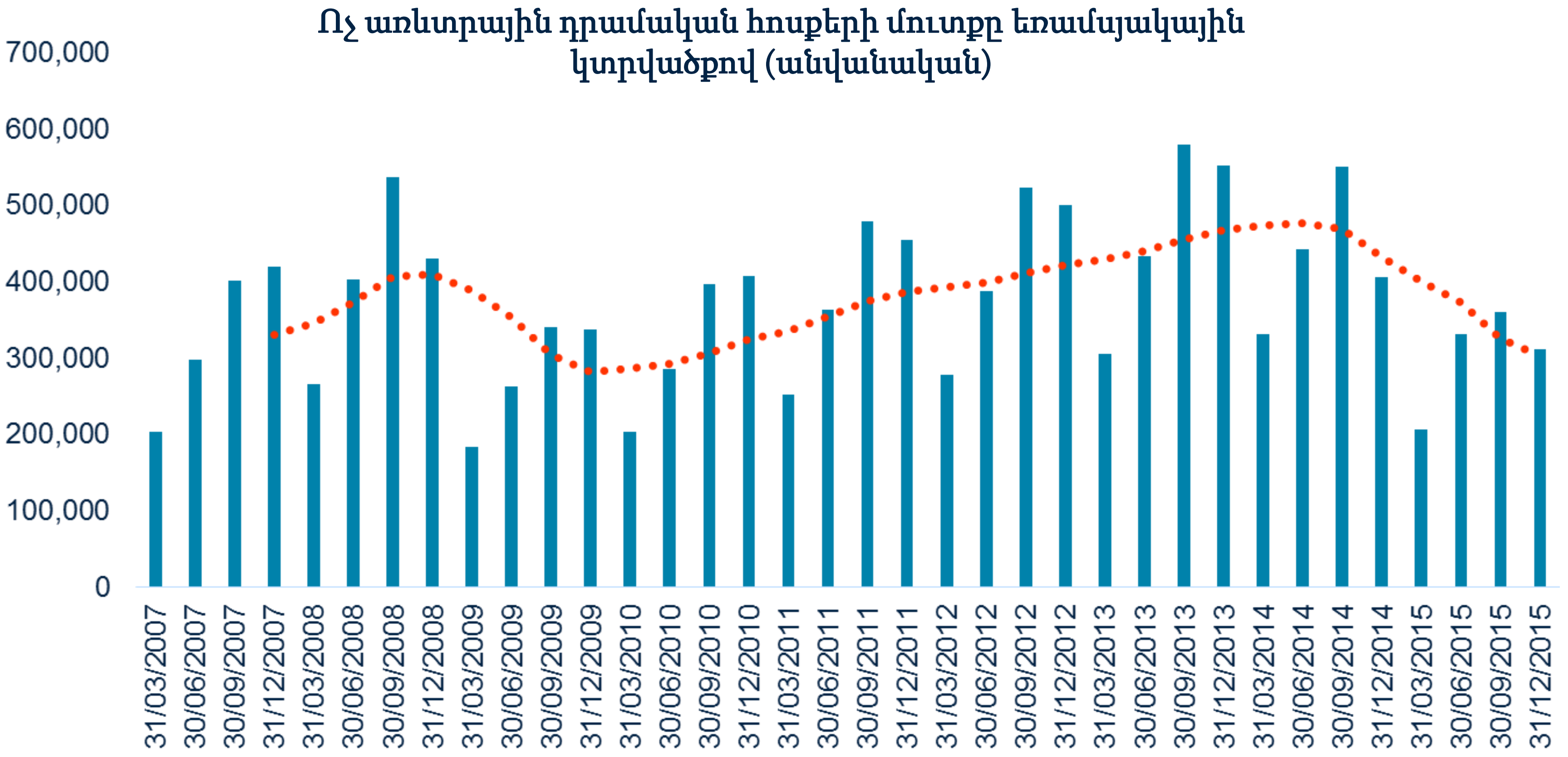

Ոչ առևտրային դրամական հոսքերի մուտքը եռամսյակային կտրվածքով (անվանական, միլիոն ՀՀ դրամ): Ծանոթություն. կետագիծը ցույց է տալիս 2007-2015 թթ. նկատվող միտումը: Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ (2016 թ.մարտի 15-ի դրությամբ):

Փաստ 3

Հարկաբյուջետային և սոցիալական քաղաքականություն

Սոցիալական ոլորտի ծախսերը պաշտպանում են աղքատ և խոցելի ընտանիքներին

- Հարկաբյուջետային ոլորտում կատարված քայլերը նպաստել են աղքատության և անհավասարության կրճատմանը:
- Կենսաթոշակներն ու ընտանեկան նպաստի ծրագիրը կարևոր դեր են կատարում տնային տնտեսություններին աղքատությունից հանելու գործում:

WORLD BANK GROUP

Հայաստանում հարկաբյուջետային քաղաքականությունն ապահովում է եկամուտների վերաբաշխում (տատուս քվո). այն (1) կրճատում է աղքատությունը, (2) նվազեցնում անհավասարությունը և (3) ապահովում սոցիալական պաշտպանության, առողջապահության և կրթության վրա կատարվող ծախսերի աճողականությունը:

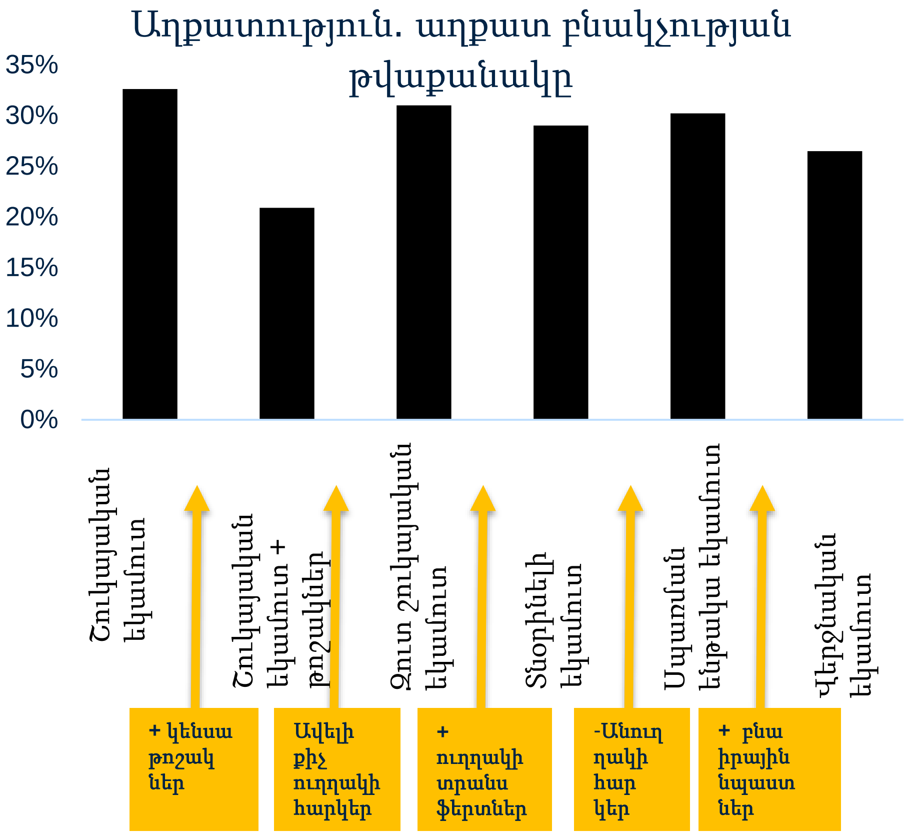

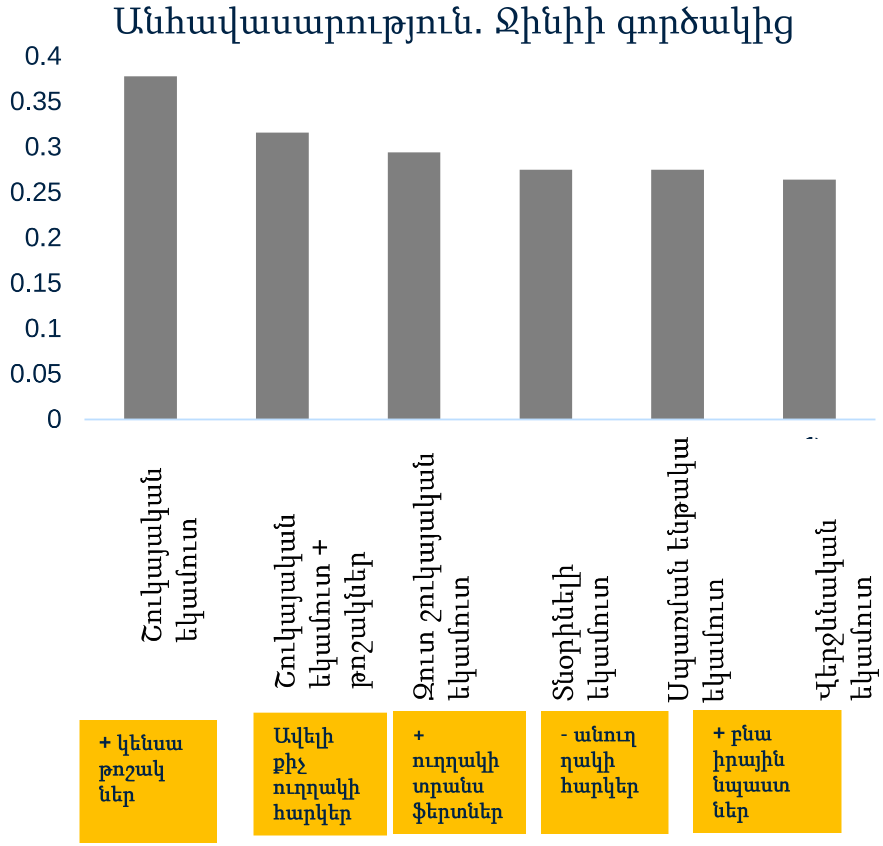

Հայաստանի 2014 թ. հարկաբյուջետային վիճակի ուսումնասիրության արդյունքներ: Աղքատ բնակչության թվաքանակը (ձախից) և Ջինիի գործակիցը (աջից): Ծանոթություն. Հայաստան, հարկաբյուջետային վիճակի վերլուծություն, 2014 թ.: Աղբյուրը՝ Հայաստանի 2014 թ. ՏՏԿԱՀ:

WORLD BANK GROUP

Պետական ծախսերի և հարկերի համարժեքությունը կախված է անհավասարությունից և տրանսֆերտի չափից: Հարկերի պրոգրեսիվությունը և պետության հատկացումները 2014 թվականին (ստատուս քվո). գրեթե չեզոք (ո՛չ անհավասար, ո՛չ նվազողական) հարկերի պարագայում, անհավասար սոցիալական ոլորտի հատկացումների մասով:

Անհավասարություն. Կավկանի ինդեքս, 2014 թ.

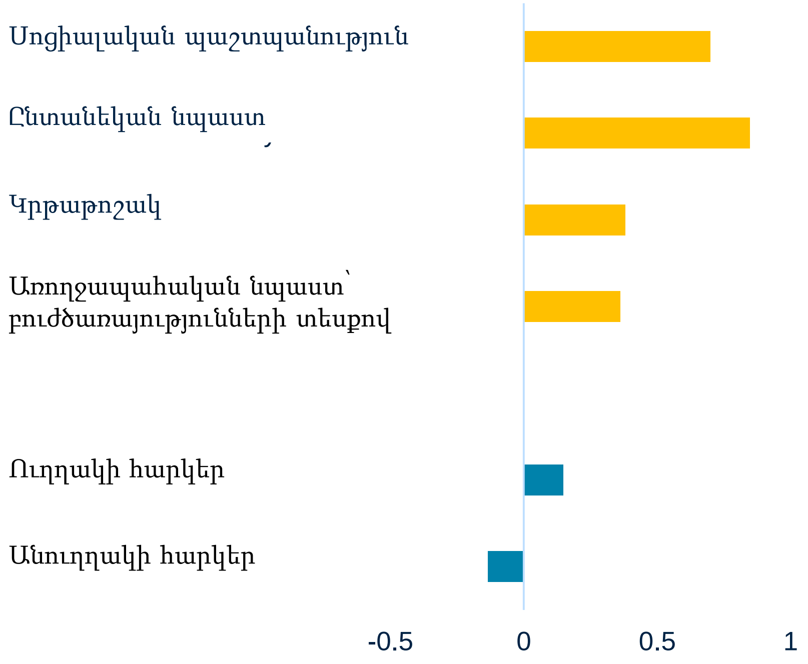

Յուրաքանչյուր տրանսֆերտի սահմանային ազդեցությունը անհավասարության նկատմամբ

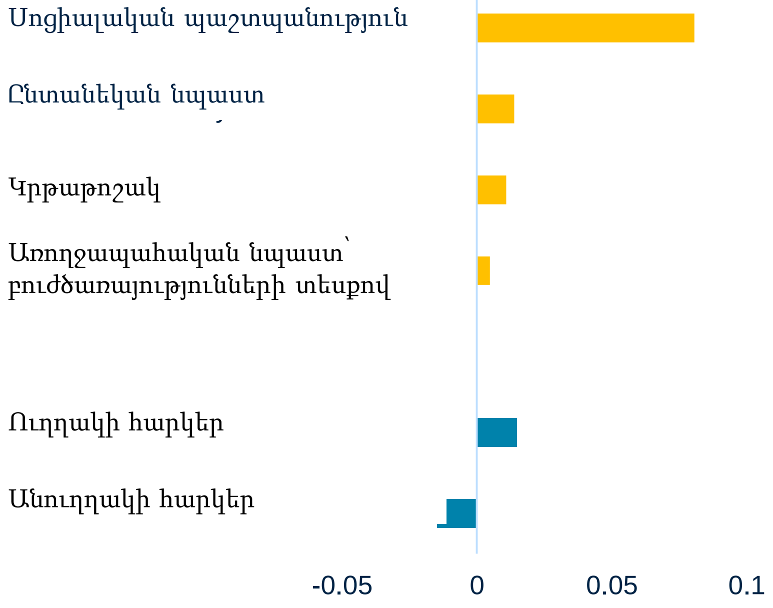

2014 թ. Հայաստանում բյուջետային վճարումների հաշվին ստացված եկամուտների պատկերը. Կակվանիի ինդեքսը 2014 թ. համար և սահմանային ազդեցությունները: Ծանոթություն. Հայաստան, բյուջետային վճարումների հաշվին գոյացող եկամուտների պատկերը 2014 թ.: Աղբյուրը՝ Հայաստանի 2014 թ. ՏՏԿԱՀ:

WORLD BANK GROUP

Սոցիալական նպաստները և տարիքային կենսաթոշակները եկամտի կարևոր աղբյուր են. (1) տնային տնտեսությունների ավելի քան կեսը եկամուտ է ստանում կենսաթոշակներից/նպաստներից, (2) հասցեականությունը ցույց է տալիս, որ կենսաթոշակները/նպաստները սոցիալական ապահովության մաս են, ոչ թե օգնություն, (3) դրանց առատությունը ցույց է տալիս, թե որքան կարևոր է կենսաթոշակներից/նպաստներից ստացվող եկամուտը:

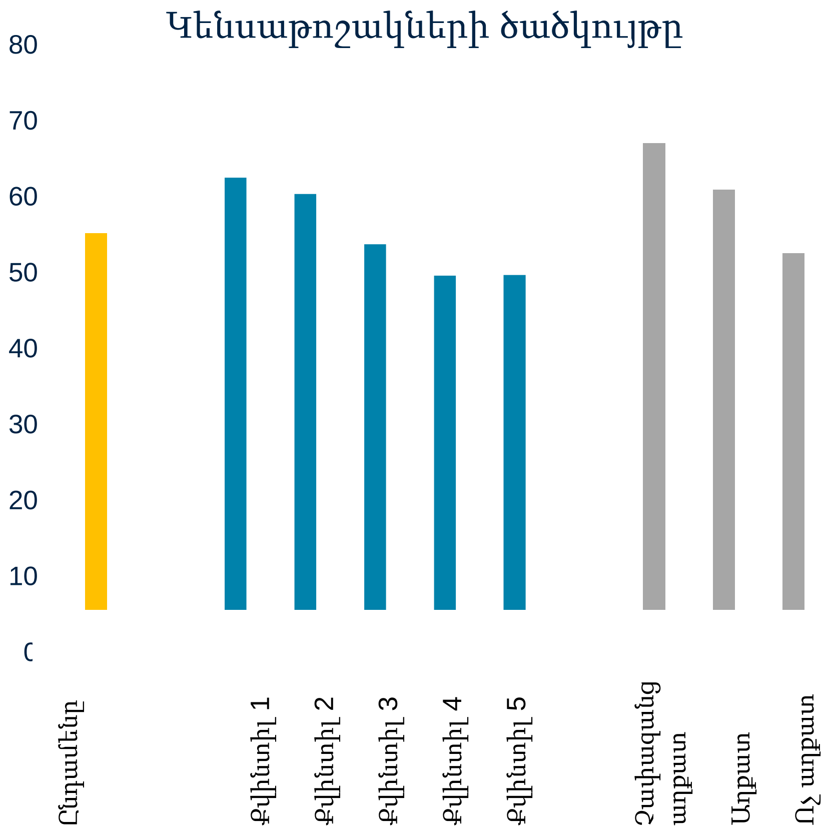

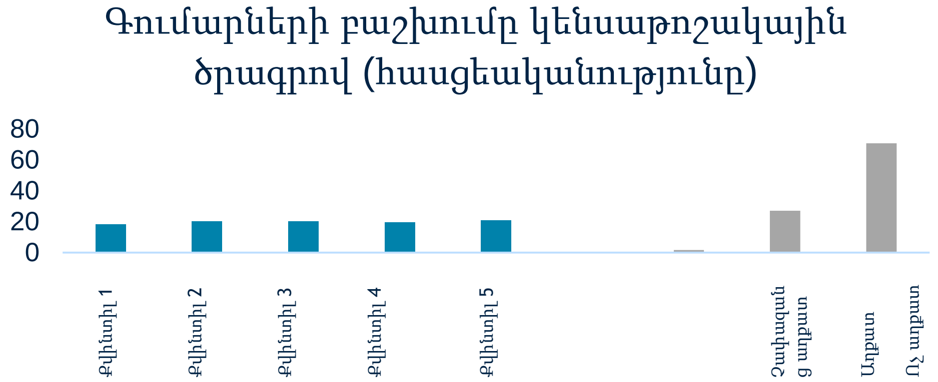

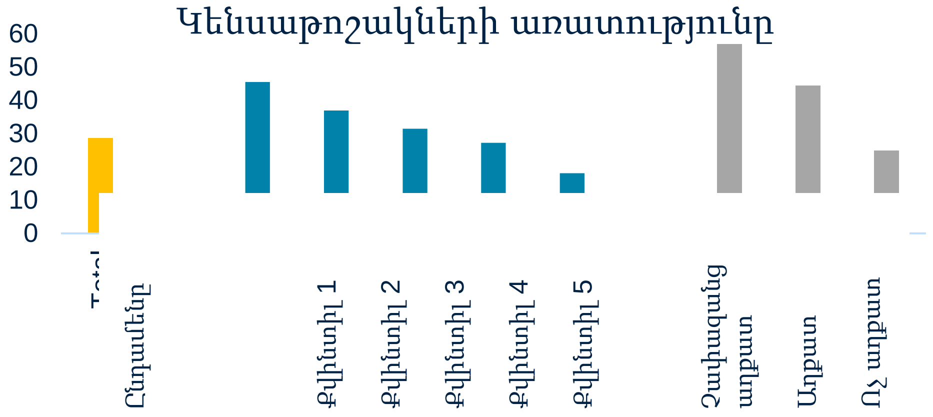

Հայաստանի ընտանեկան նպաստի ծրագրի հիմնական ցուցանիշ: Ծանոթություն. քվինտիլները՝ ըստ մեկ շնչի հաշվով, սպառման, սոցիալական ապահովության բոլոր փոխանցումներից ազատված: Աղբյուրը՝ Հայաստանի 2014 թ. ՏՏԿԱՀ:

WORLD BANK GROUP

Ընտանեկան նպաստի ծրագիրն աջակցում է աղքատ և խոցելի խավին. (1) ծածկույթը կրճատվում է եկամտի ավելի բարձր քվինտիլներում, (2) հասցեականությունը վկայում է, որ գումարների մեծ մասը ուղղված է աղքատ բնակչությանը, (3) առատությունը ցույց է տալիս, թե այս նպաստները որքան կարևոր են եկամտային ամենացածր քվինտիլի համար:

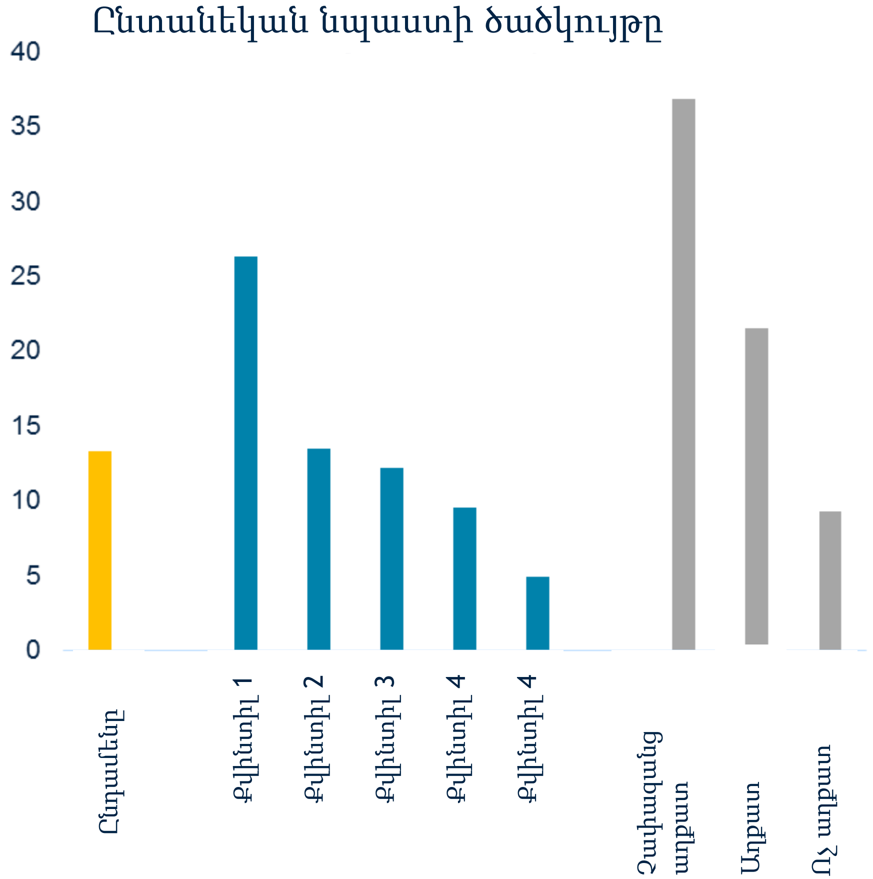

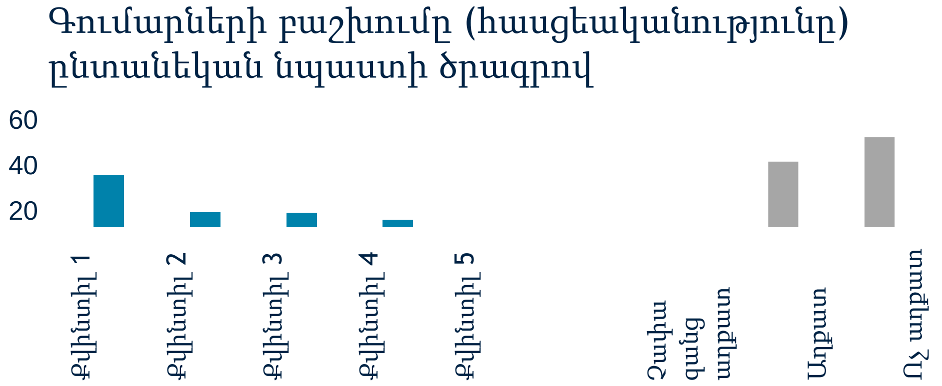

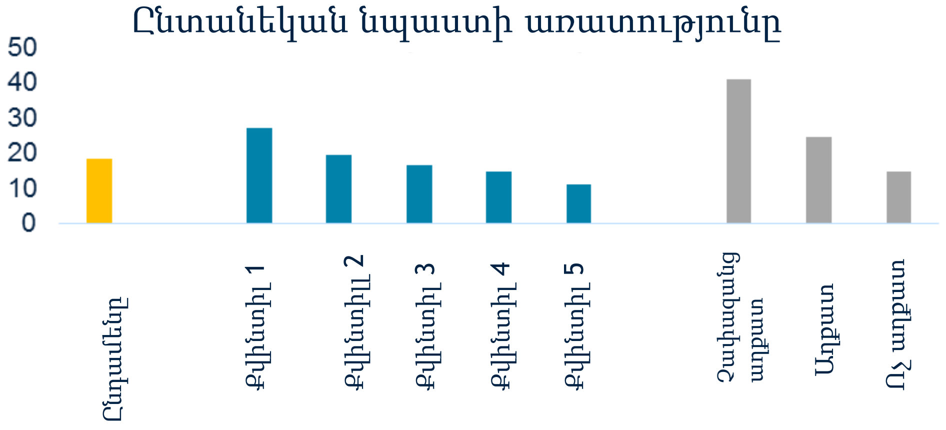

Հայաստանի ընտանեկան նպաստի ծրագրի հիմնական ցուցանիշ: Ծանոթություն. քվինտիլները՝ ըստ մեկ շնչի հաշվով, սպառման, սոցիալական ապահովության բոլոր փոխանցումներից ազատված: Աղբյուրը՝ Հայաստանի 2014 թ. ՏՏԿԱՀ:

Քաղաքականության օրակարգ

Քաղաքականության հիմնական օրակարգը

Իրավիճակը: Տնտեսության կառուցվածքային տրանսֆորմացիա և աղքատության կրճատում, սակայն մարտահրավերներ՝ կապված ընդհանուր բարգավաճման հետ: Միջավայրը՝ հաշվի առնելով համաշխարհային տնտեսական անկումը (կարճաժամկետ հեռանկարում), բյուջեի սահմանափակ հնարավորությունները և ժողովրդագրական վիճակի փոփոխությունը (երկարաժամկետ հեռանկարում):

1 Աջակցություն տնտեսական աճին

- Խորացնել կառուցվածքային տրանսֆորմացիան և առաջ մղել արտադրողականությունը և զբաղվածության ծավալների աճը:
- Բարձրացնել գյուղատնտեսության արտադրողականությունը և ոչ գյուղատնտեսական մասնավոր հատվածի աճն այլ քաղաքային բնակավայրերում:

2 Նպատակային ներդրումներ

- Ընդլայնել նպատակային ներդրումները (հմտություններ), բարեկավել բազային ծառայություններից օգտվելու հնարավորություններն ու այդ ծառայությունների որակը:
- Ընդլայնել փոխկապվածությունը (ենթակառուցվածքներ և մարդիկ):

3 Աղքատ և խոցելի խավի պաշտպանություն

- Հզորացնել ապահովության համակարգերը (ընտանեկան նպաստի ծրագիր)՝ ցնցումների և բարեփոխումների (էլեկտրաէներգիայի գներ) նկատմամբ խոցելիությունը կրճատելու նպատակով՝ միաժամանակ չանտեսելով ֆինանսական կայունություն ապահովող բարեփոխումները:

Ընդհանուր տեղեկատվություն տվյալների և մեթոդաբանության վերաբերյալ

ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍԻ
ԱՂՔԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ԹԻՄ.
ՀԲ ԱՂՔԱՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՎԱՍԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

WORLD BANK GROUP

WORLD BANK GROUP

Տվյալներ. տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտություն

- Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայությունը (ՀՀ ԱՎԾ) տարեկան կտրվածքով կատարում է տնային տնտեսությունների կենսապայմանների/կենսամակարդակի ամբողջացված հետազոտություն, որը պաշտոնական աղբյուր է երկրում աղքատության պատկերը մշտադիտարկելու և սոցիալական ցուցանիշները գնահատելու համար:

- Տնային տնտեսությունների տվյալների վրա խարսխված այս վերլուծությունը տեղեկատվություն է ապահովում Հայաստանի որոշումներ կայացնողների համար և կենսամակարդակի մասին տեղեկատվության առաջնային աղբյուր է միջազգային կազմակերպությունների համար: Ըստ այդմ, այս տվյալներին մեծապես վստահում է նաև կառավարությունը:

- ՀՀ ԱՎԾ-ն պատրաստում է ամենամյա զեկույցներ («Հայաստանի սոցիալական պատկերը և աղքատությունը»), որտեղ ՏՏԿԱՀ-ի արդյունքների հիման վրա կատարվում է աղքատության, զբաղվածության և այլ ցուցանիշների վերլուծություն: Այս զեկույցներից օգտվում են ճյուղային նախարարությունները (որոնցից է ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունը) և հանրությունը: ՏՏԿԱՀ-ի տվյալները և փաստաթղթերը կարելի է գտնել www.armstat.am կայքում:

Մեթոդաբանություն. Հայաստանի աղքատության աստիճանի չափման մեթոդաբանությունը

- Հայաստանի աղքատության պաշտոնական գնահատականի հիմքում ընկած է «Հիմնական կարիքների արժեք» մեթոդը, որով որոշվում են աղքատության երեք տարբեր գծեր՝ (1) պարենային աղքատության գիծը, որտեղ օգտագործվում է անհրաժեշտ կալորիաների նվազագույնը, (2) աղքատության ստորին գիծը, որը վերաբերում է «սպառողական զամբյուղի» մեթոդին, և (3) աղքատության վերին գիծը, որտեղ կիրառվում է «պարենային ապրանքների վրա կատարվող ծախսերի» մեթոդը:

- 2014 թվականին, որի վերաբերյալ թարմ ցուցանիշներ կան, այս երեք աղքատության գծերի մասով աղքատ բնակչության թիվը կազմել է համապատասխանաբար 2.3, 10,9 և 30,0 տոկոս, (կիրառելով սպառման ագրեգատը, որը ճշգրտվում է մեկ չափահասի համարժեքության սանդղակով):

- Համաշխարհային բանկը ՏՏԿԱՀ-ի տվյալներից ստանում է ներդաշնակեցված սպառման ագրեգատը, որն այնուհետ օգտագործվում է միջազգային համեմատություններում (օրինակ՝ որպես միջազգային աղքատության մակարդակ): Բարեկեցության ագրեգատը ներառում է պարենային և ոչ պարենային ապրանքների սպառումը, երկարատև օգտագործման ապրանքներն ու առողջության համար կատարվող ծախսերը: Միկրոտվյալները տե՛ս http://ecadataportal/:

Հայաստանի աղքատության գնահատման ազգային մեթոդաբանությունը

- **Չափման միավորը և մոտեցումը**
  - Բացարձակ աղքատություն՝ սպառողական ծախսերի կիրառմամբ

- **Սպառման ագրեգացված ցուցանիշը ներառում է պարենային և ոչ պարենային ապրանքների սպառումը**
  - Երկարատև օգտագործման և սեփական արտադրության ապրանքներ
  - Գների փոփոխություն. տարածաշրջանային գներ
  - Մասշտաբավորում. ըստ մեկ չափահասի համարժեքի

- **Աղքատության գիծ (վերանայված 2009 թ.ն)**
  - Հիմնական կարիքների արժեքը՝ 2,232 կալորիա
  - Սպառման պատկերը կյանքի պայմանների բաշխվածության 2-րդ և 4-րդ դեցիլում

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

Հարավային Կովկասի աղքատության հարցերի թիմ

ՀԲ Աղքատության և հավասարության համաշխարհային վարչություն

WORLD BANK GROUP

ՀԱՎԵԼՎԱԾ. Վերջերս գրանցված միտումները

- Աղքատության միտումը՝ 2.5 ԱՄՆ դոլարի և 5.0 ԱՄՆ դոլարի գնողունակության համարժեք աղքատության միջազգային գծերի կիրառմամբ
- Փոխարժեքի տատանումները ՀՀ դրամի և ռուսական ռուբլու, ԱՄՆ դոլարի և եվրոյի միջև
- Ձեռնարկությունների և տնային տնտեսությունների վարկավորումը
- Գյուղատնտեսության ոլորտը 2010-2015 թվականներին
- Եկամտի աճը ամենացածր 40 տոկոսի և ամենաբարձր 60 տոկոսի մոտ

WORLD BANK GROUP

Աղքատության միտումը՝ 2.5 ԱՄՆ դոլարի և 5.0 ԱՄՆ դոլարի գնողունակության համարժեք միջազգային աղքատության գծերի կիրառմամբ.

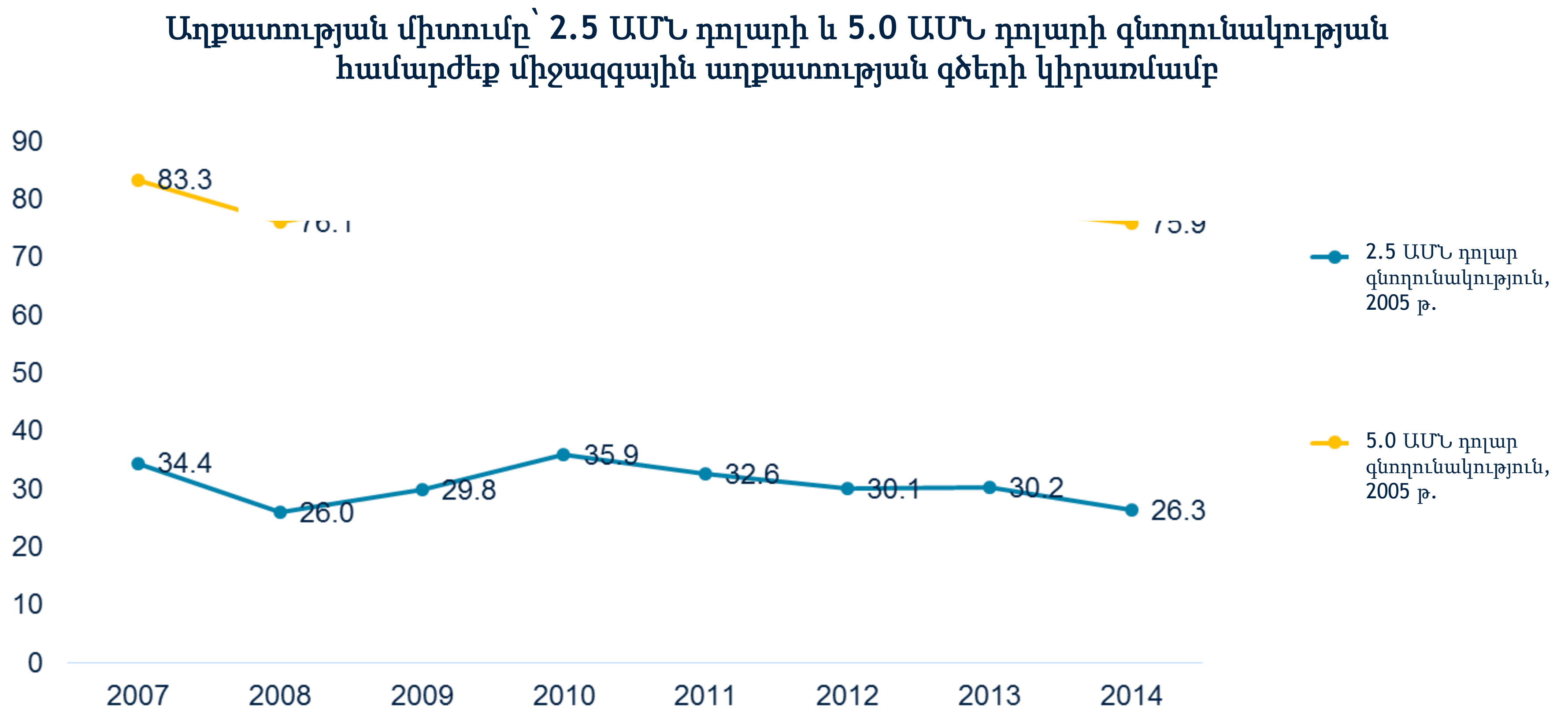

Աղքատության միտումը՝ 2005 թ. 2.5 ԱՄՆ դոլարի 5.0 ԱՄՆ դոլարի գնողունակության համարժեք միջազգային աղքատության գծերի կիրառմամբ: Ծանոթություն. Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները՝ ՏՏԿԱՀ-ի տվյալներից բխեցված՝ սպառման ագրեգատի կիրառմամբ և համապատասխանեցնելով միջազգային համեմատության համար: Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի սպառման վերաբերյալ ներդաշնակեցված տվյալների բազա (ECAPOV, 2016 թ. մարտի 15-ի դրությամբ):

WORLD BANK GROUP

Ռուսական ռուբլու, ԱՄՆ դոլարի և եվրոյի փոխարժեքի տատանումները ՀՀ դրամի նկատմամբ

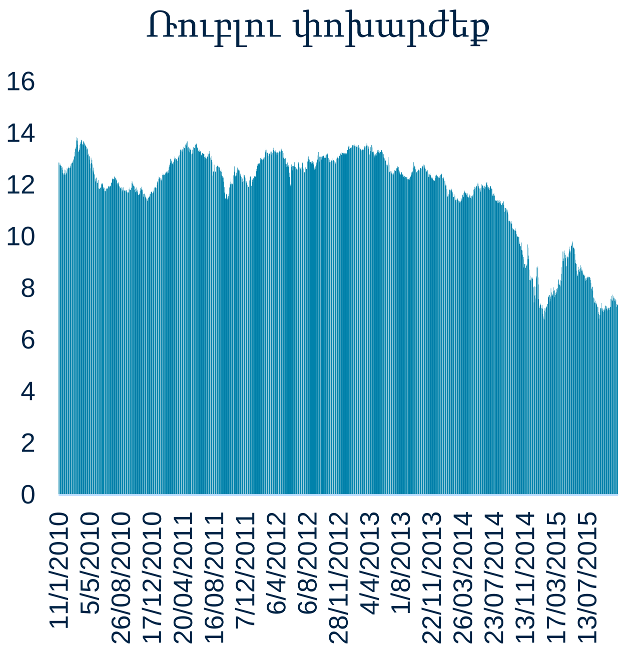

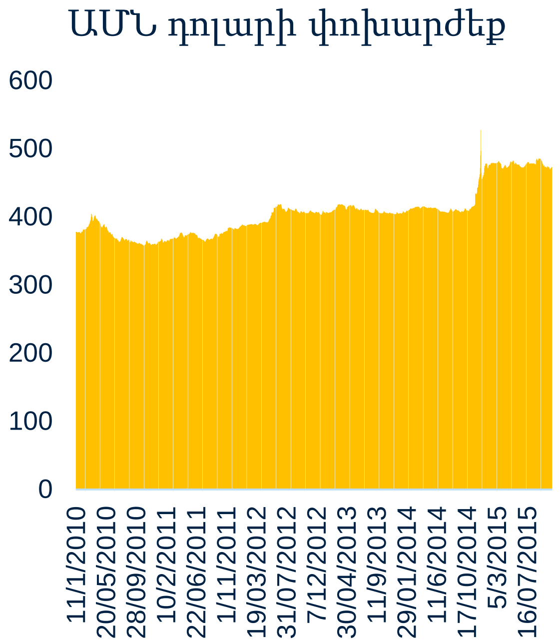

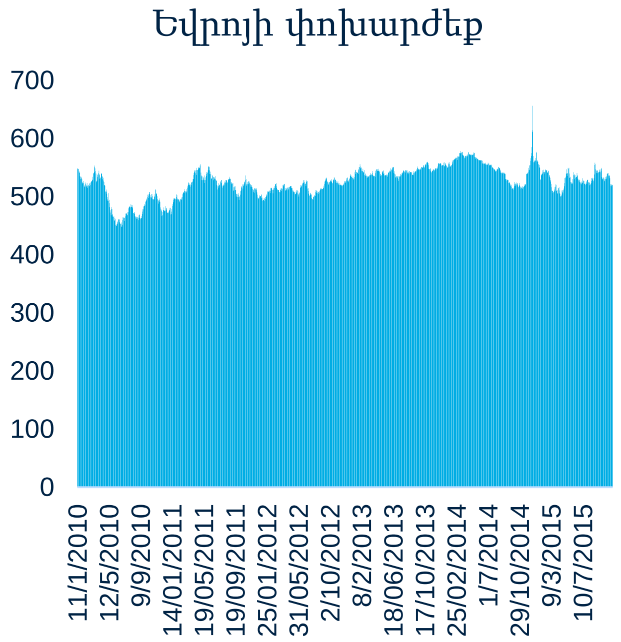

Փոխարժեքները Հայաստանում: Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ (2016 թ. մարտի 15-ի դրությամբ):

2014 թվականի նոյեմբերին ՀՀ դրամը բարելավեց իր դիրքերը ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ: Բայցևայնպես, արժեզրկումը չգերազանցեց արժեզրկման թիրախը: Բոլոր դեպքերում, այն բացասական անդրադարձավ տնային տնտեսությունների և կազմակերպությունների վրա՝ վարկերի իրական արժեքի միջոցով, որը հաճախ արտահայտված էր ԱՄՆ դոլարով:

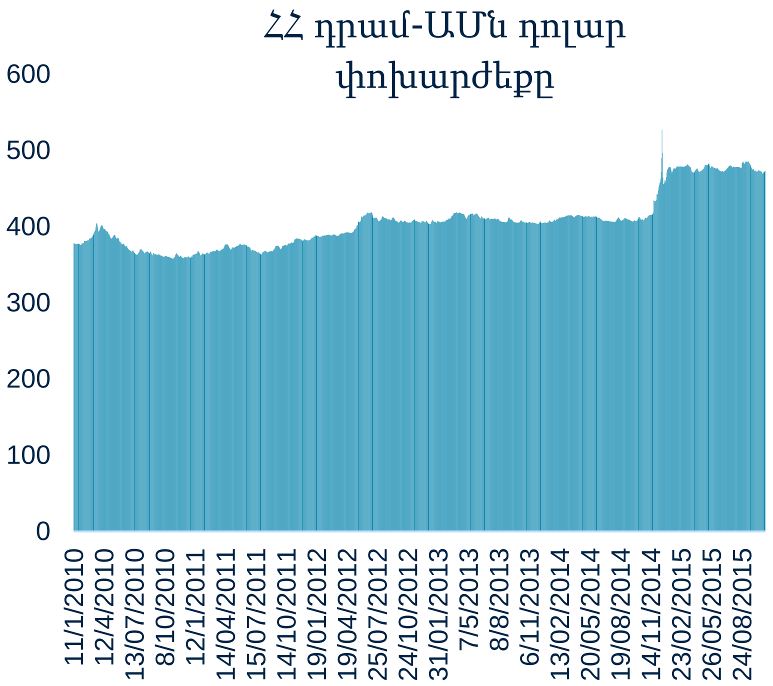

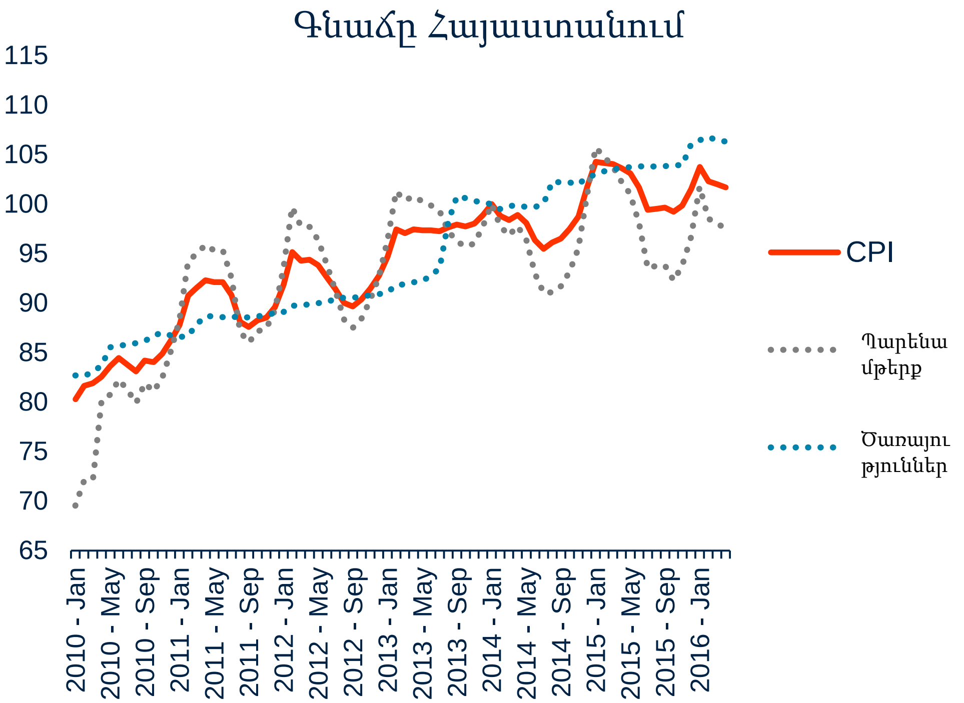

ՀՀ դրամ-ԱՄՆ դոլար փոխարժեքը (ձախից) և գնաճը Հայաստանում (աջից): Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ (2016 թ. մարտի 15-ի դրությամբ):

Ձեռնարկությունների և տնային տնտեսությունների վարկավորումը՝ ՀՀ դրամով և արտարժույթով

Ձեռնարկություններին տրամադրված վարկեր

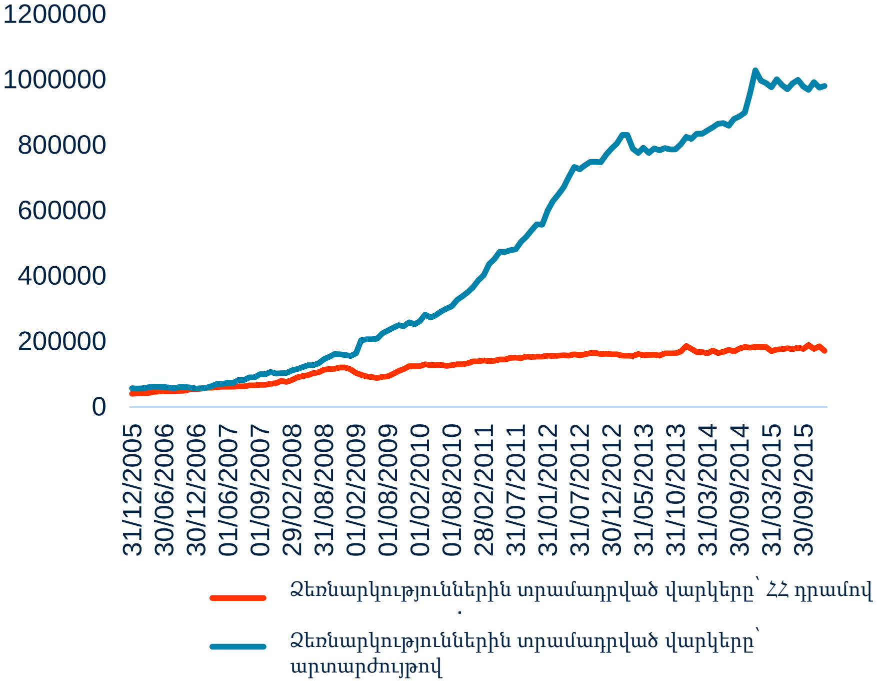

Տնային տնտեսություններին տրամադրված վարկեր

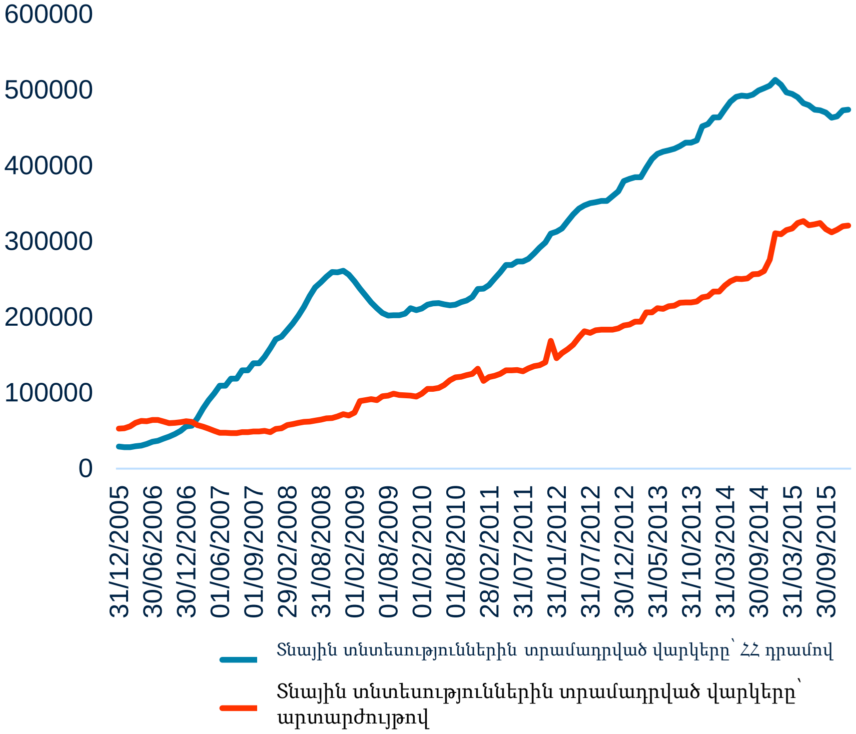

Ձեռնարկություններին (ձախից) և տնային տնտեսություններին (աջից) տրամադրված վարկերը: Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ (2016 թ. մարտի 15-ի դրությամբ):

WORLD BANK GROUP

Գյուղմթերքների արտադրության ծավալների աճը՝ զուգակցված զբաղվածության ցածր աստիճանով, վկայում է ավելի բարձր արտադրողականության մասին, ինչի շնորհիվ գրանցվել է առաջարկի դրական տեղաշարժ: Արդյունքը՝ (1) ավելի ցածր մեծածախ և սպառողական գներ, (2) պարենամթերքի գնաճի ցածր մակարդակ և (3) արտահանման աճող ծավալներ՝ սահմանափակ դիվերսիֆիկացմամբ:

Պտուղ-բանջարեղենի արտադրության և անասնաբուծության ծավալները՝ միլիոն ՀՀ դրամով (ձախից), և գյուղմթերքների գների ինդեքսը (աջից)

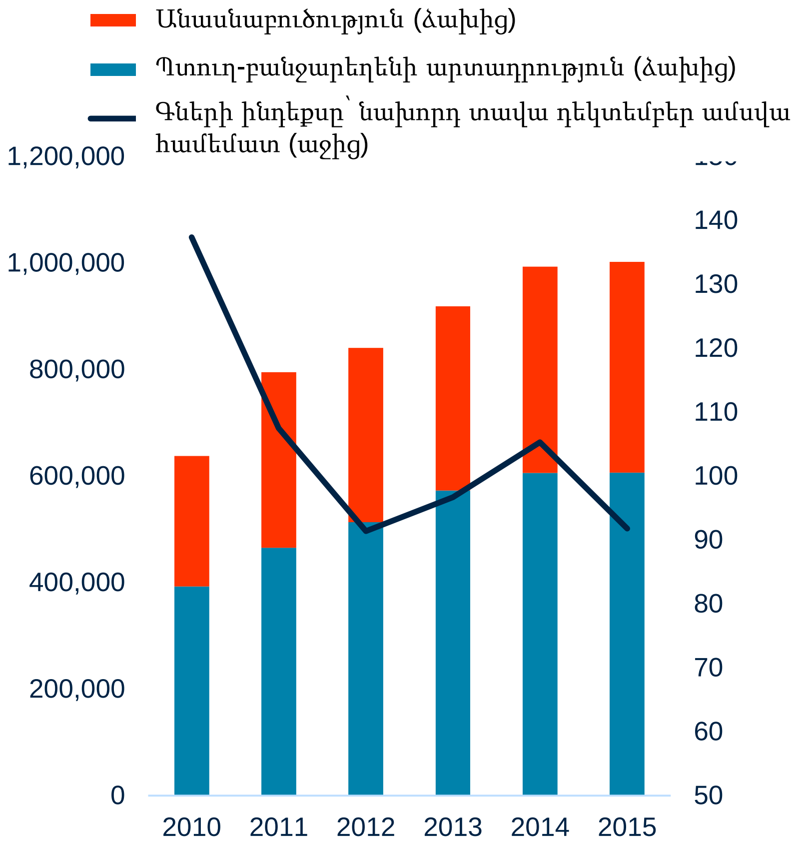

Հայաստանից կատարվող արտահանման ծավալները. Պարենային ապրանքներ և չմրթված կենդանիներ - Առևտրաշրջանառության ծավալները՝ ԱՄՆ դոլարով

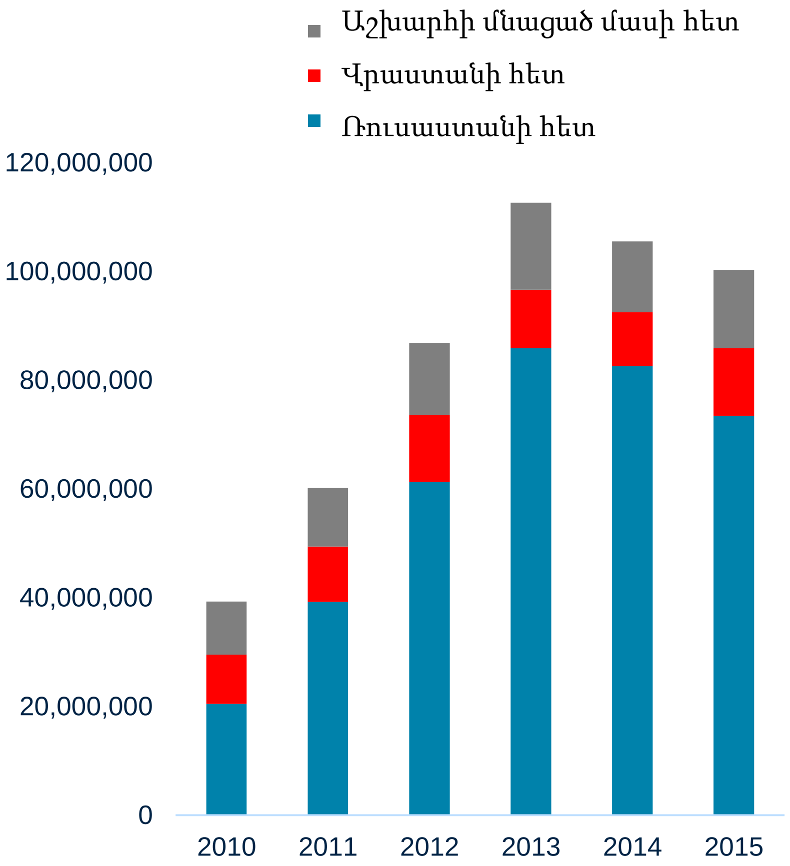

Պտուղ-բանջարեղենի արտադրության և անասնաբուծության ծավալները՝ միլիոն ՀՀ դրամով (ձախակողմյան գրաֆիկ) և գյուղմթերքների գների ինդեքսը (աջակողմյան գրաֆիկ, ձախակողմյան պատկեր): Հայաստանից կատարվող արտահանման ծավալները. պարենային ապրանքներ և չմրթված կենդանիներ, առևտրաշրջանառության ծավալը ԱՄՆ դոլարով (աջից): Ծանոթություն. Սպառման ազգային ազրեգատ (2009-ին ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ): Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ և ՄԱԿ-ի՝ ապրանքների առևտրաշրջանառության տվյալների բազա (2010-2015 թթ. տվյալներ):

Ամենացածր 40 տոկոսի և ամենաբարձր 60 տոկոսի եկամուտների աճին նպաստել են՝ (1) զբաղվածության ավելի բարձր մակարդակը, (2) աշխատավարձերի բարձրացումը և (3) գյուղատնտեսական գործունեության ընդլայնումը, (4) դրամական փոխանցումները համեմատաբար ավելի են նպաստել ամենաբարձր 60 տոկոսի եկամուտների աճին, մինչդեռ (5) կենսաթոշակների շնորհիվ եկամուտներն ավելացել են ամենացածր 40 տոկոսի մոտ:

Տարբեր գործոնների նպաստը ամենացածր եկամուտ ունեցող 40 տոկոսի և ամենաբարձր 60 տոկոսի եկամուտների աճին

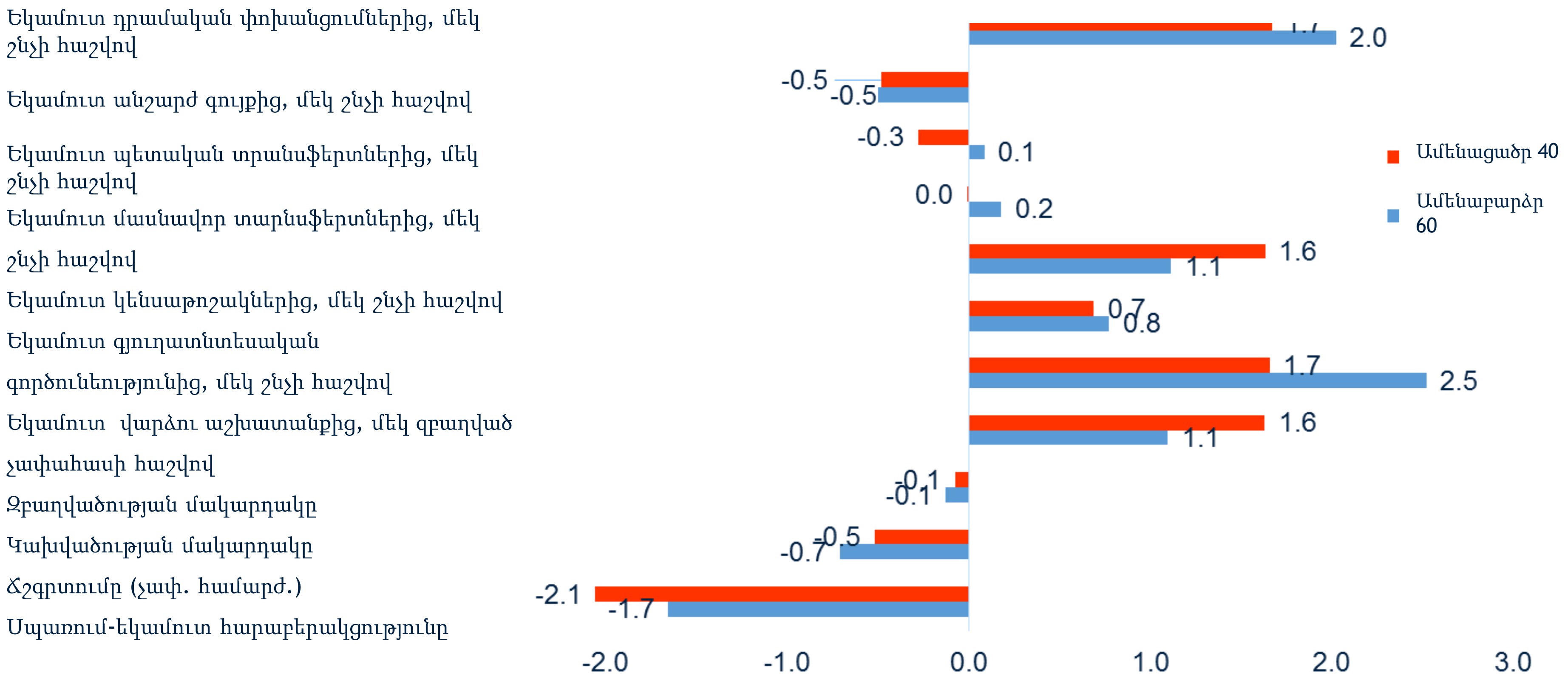

Տարբեր գործոնների ազդեցությունը ամենացածր եկամուտ ունեցող 40 տոկոսի և ամենաբարձր 60 տոկոսի վրա: Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010 և 2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

WORLD BANK GROUP

- **Կարգավիճակը աշխատաշուկայում՝ ըստ բնակավայրի**
- **Կրթության մակարդակը և կարգավիճակը աշխատաշուկայում՝ ըստ սեռի**
- **Զբաղվածության ոլորտը (մայրաքաղաք Երևանում) 2010 և 2014 թթ.՝ ըստ աղքատության խմբերի**
- **Զբաղվածության ոլորտը (այլ քաղաքային բնակավայրերում) 2010 և 2014 թթ.՝ ըստ աղքատության խմբերի**
- **Զբաղվածության ոլորտը (գյուղական բնակավայրերում) 2010 և 2014 թթ.՝ ըստ աղքատության խմբերի**

Աշխատաշուկայի արդյունքները տարբեր բնակավայրերում տարբեր են. աշխատուժի մասնակցության և զբաղվածության մակարդակը ամենից ցածր է այլ քաղաքային բնակավայրերում, իսկ ինքնազբաղվածների և այլ կերպ զբաղվածների մասնաբաժինը ամենից բարձր է գյուղական բնակավայրերում:

Կարգավիճակը աշխատաշուկայում՝ ըստ բնակավայրի

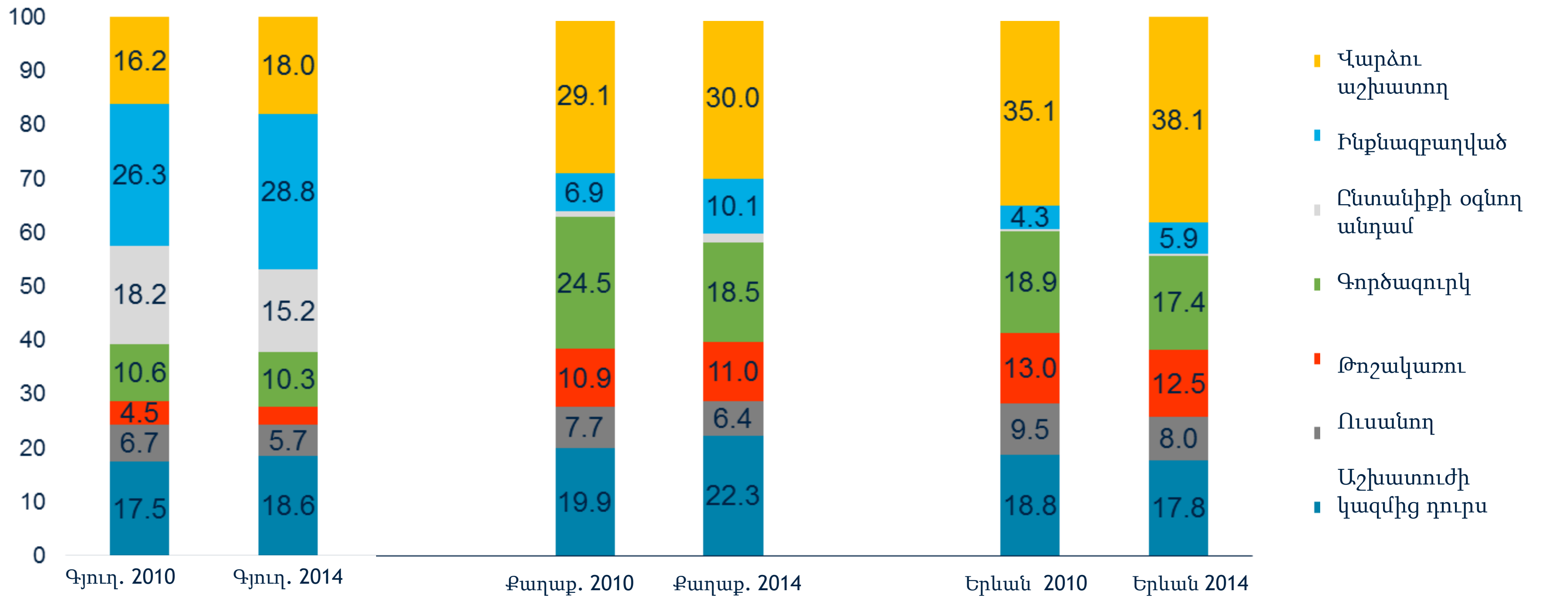

Կարգավիճակը աշխատաշուկայում՝ ըստ բնակավայրի: Ծանոթություն. ընտրանքում ընդգրկված են միայն 15-75 տարեկան աշխատանքային տարիքի համակազմի ներկայացուցիչներ: Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010 և 2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

WORLD BANK GROUP

Կրթության ոլորտում և աշխատաշուկայում տարբերություններ կան ոչ միայն աղքատների և ոչ աղքատների միջև. կանայք ավելի շատ են կրթվում, քան տղամարդիկ (27.6 տոկոս՝ 24.7-ի դիմաց, բարձրագույն կրթության մասով), սակայն աշխատաշուկայում ընդգրկվածության մակարդակի ու զբաղվածության կարգավիճակի պատկերը կանանց պարագայում ավելի վատ է:

Կրթության մակարդակը՝ ըստ սեռի

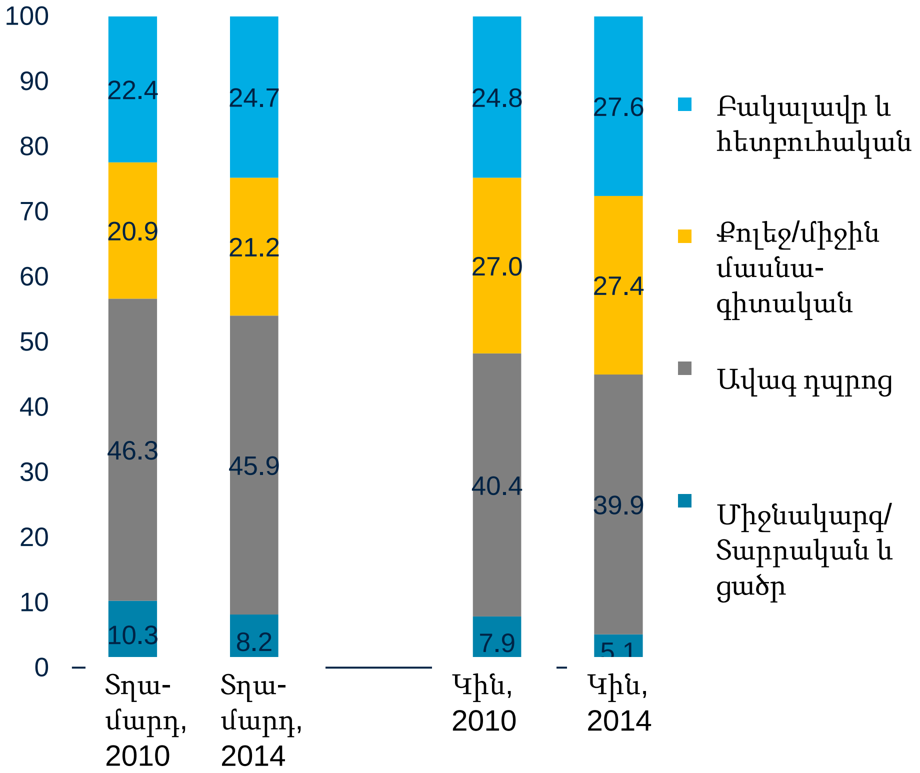

Կարգավիճակը աշխատաշուկայում՝ ըստ սեռի

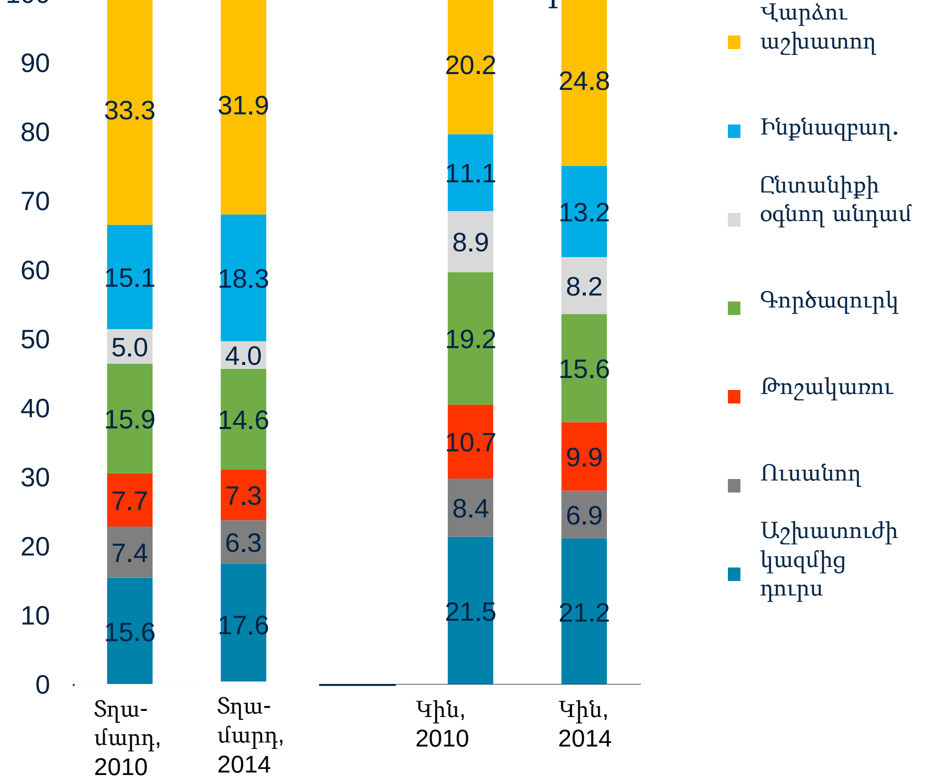

Կրթության մակարդակը ՝ ըստ սեռի (ձախից) և կարգավիճակը աշխատաշուկայում՝ ըստ սեռի (աջից): Ծանոթություն. ընտրանքը կազմված է միայն 15-75 տարեկան աշխատանքային տարիքի համակազմի ներկայացուցիչներից: Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010 և 2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

Բնակչության ավելի քան մեկ երրորդը բնակվում է Երևանում, և բոլոր աշխատատեղերի 29 տոկոսը կենտրոնացած է մայրաքաղաքում: Շինարարության ոլորտի 54 տոկոսը, արդյունաբերության ոլորտի 42 տոկոսը և սպասարկման ոլորտի 85 տոկոսը արտադրվում է Երևանում:

Զբաղվածության ոլորտը (Երևանում) 2010 և 2014 թթ.

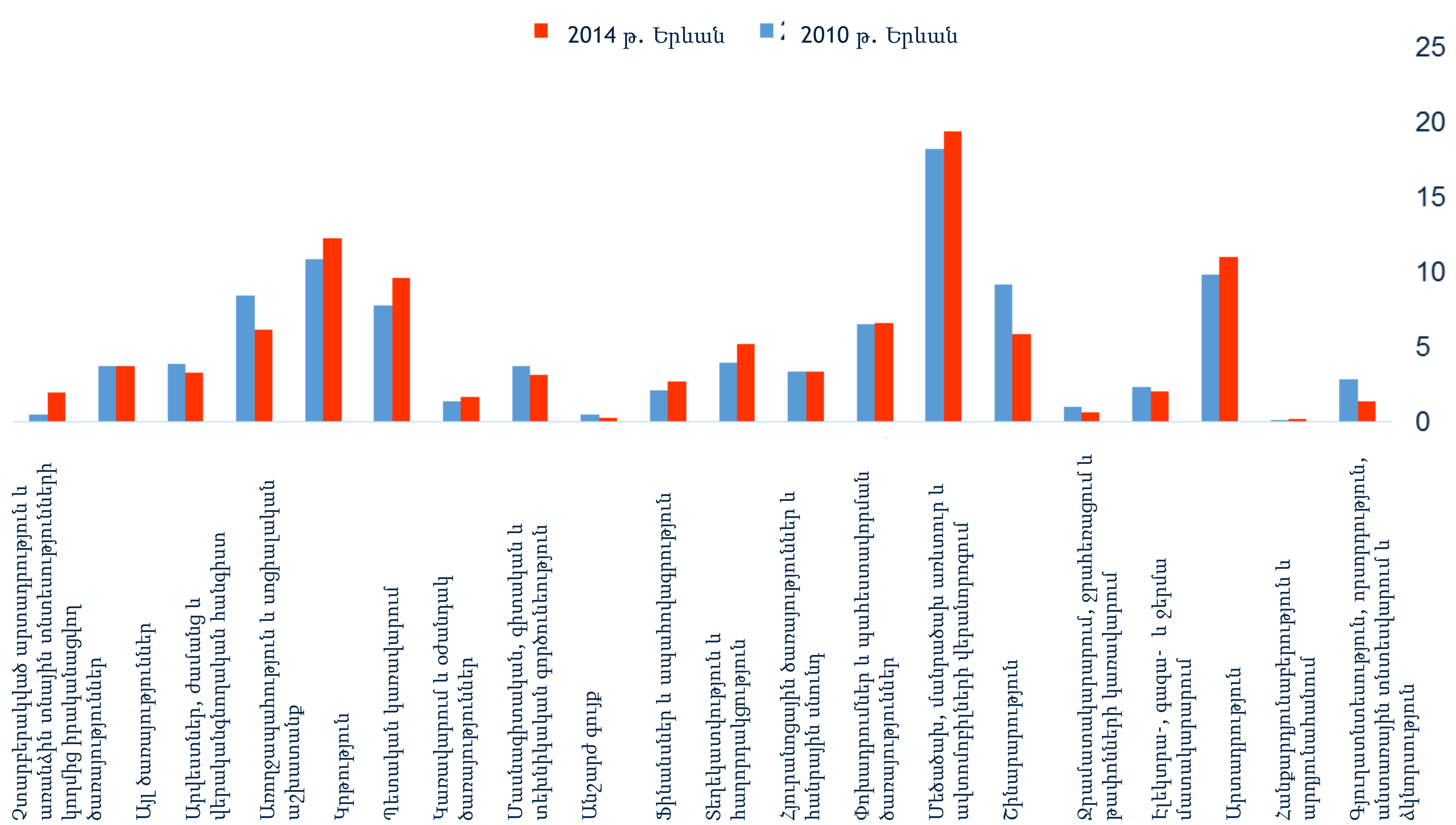

Զբաղվածության ոլորտը (մայրաքաղաք Երևանում) 2010 և 2014 թթ.: Ծանոթություն. Սպառման ազգային ագրեգատ (2009-ին ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ): Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010 և 2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

WORLD BANK GROUP

Այլ քաղաքային բնակավայրերի աշխատաշուկաներում նկատվել է աշխատատեղերի նվազում շինարարության ոլորտում: Պետական հատվածը և մեծածախ ու մանրածախ առևտուրը լրացուցիչ զբաղվածության հնարավորություններ են ընձեռում: Այդուհանդերձ Երևանից դուրս գտնվող այլ քաղաքային բնակավայրերում չեն ստեղծվում բավարար աշխատատեղեր՝ գյուղատնտեսության ոլորտը լքող աշխատողների ավելցուկը կլանելու համար:

Զբաղվածության ոլորտը (այլ քաղաքային բնակավայրերում) 2010 և 2014 թթ.

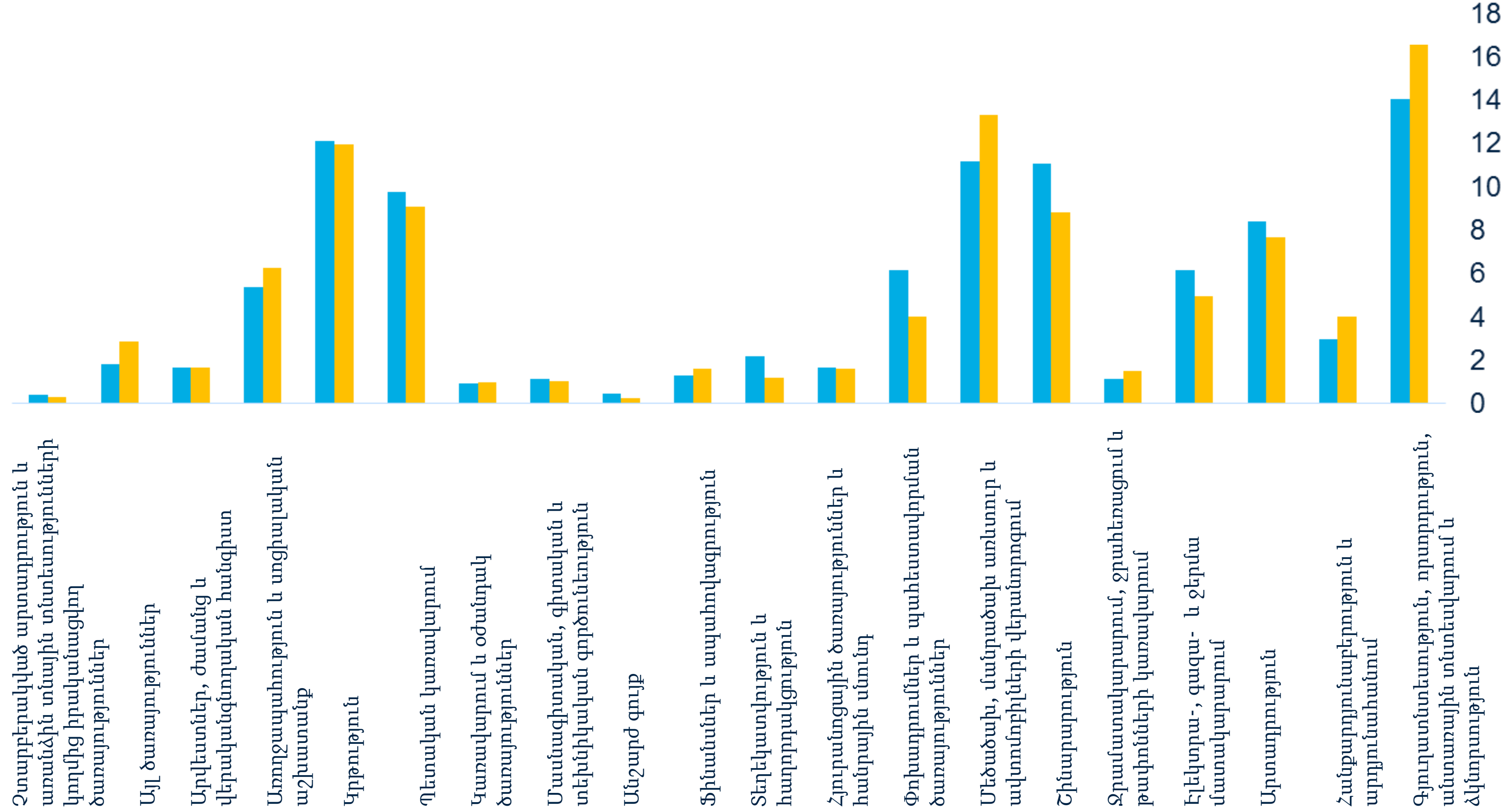

Զբաղվածության ոլորտը (այլ քաղաքային բնակավայրերում) 2010 և 2014 թթ.: Ծանոթություն. Սպառման ազգային ագրեգատ (2009-ին ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ): Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010 և 2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

Գյուղական բնակավայրերում զբաղվածության 70 տոկոսը 2014 թ. ապահովել է գյուղատնտեսության ոլորտը, որտեղ, սակայն, նվազման միտում է նկատվել 2010 թ. համեմատ: Թեև բարեկեցության աստիճանը բարձրացել է ավելի բարձր արտադրողականության, եկամուտների աճի, զբաղվածության բարելավված որակի շնորհիվ, աշխատանքի ավելի փոքր հնարավորությունները մարտահրավերներ են ստեղծում գյուղական բնակավայրերի համար:

Զբաղվածության ոլորտը (գյուղական բնակավայրերում) 2010 և 2014 թթ.

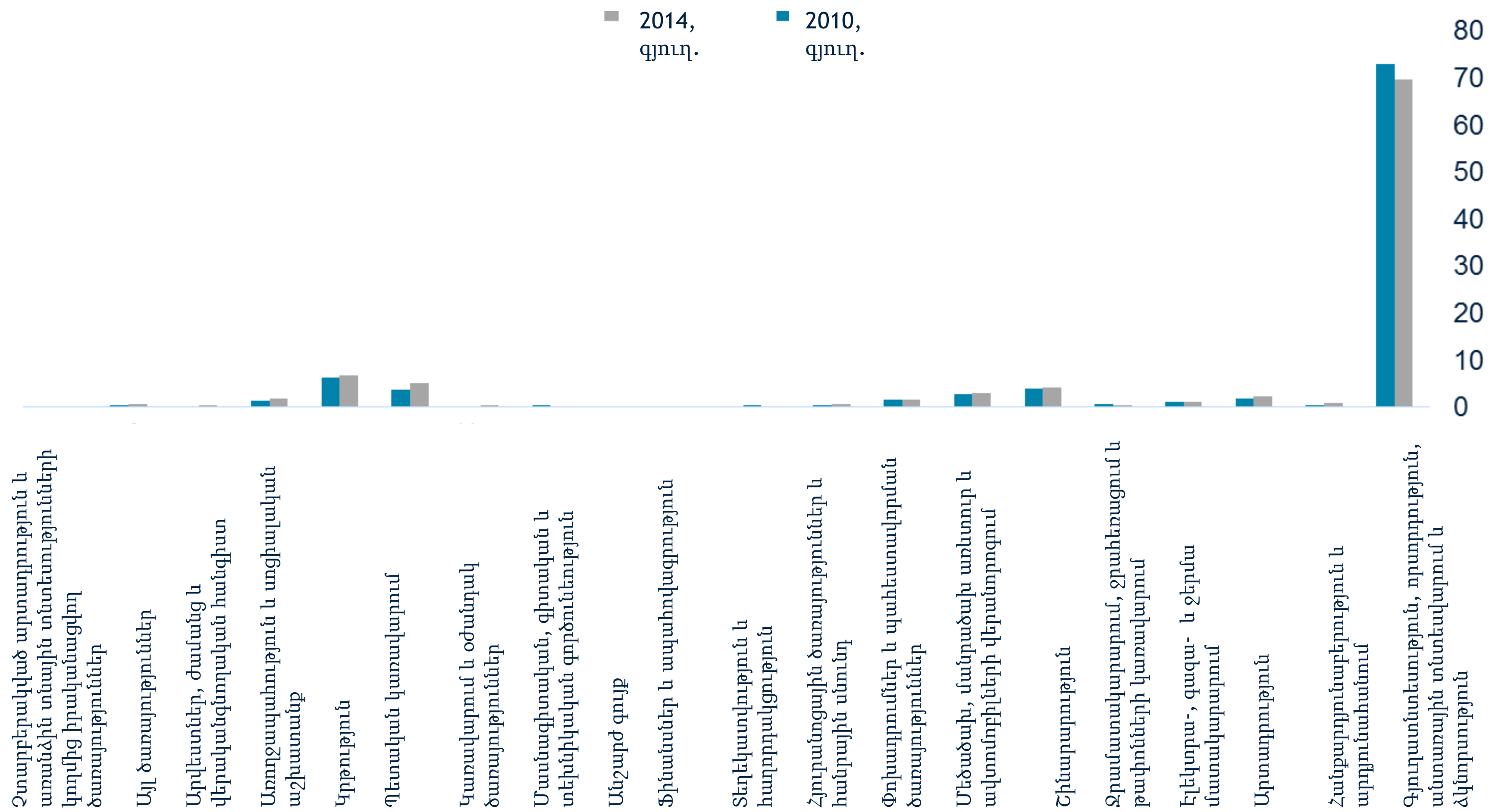

Զբաղվածության ոլորտը (այլ քաղաքային բնակավայրերում) 2010 և 2014 թթ.: Ծանոթություն. Սպառման ազգային ագրեգատ (2009-ին ընդունված մեթոդաբանության կիրառմամբ): Աղբյուրը՝ Համաշխարհային բանկի աշխատակիցների հաշվարկները 2010 և 2014 թթ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ-ի հիման վրա:

WORLD BANK GROUP

- Սոցիալական ոլորտում կատարվող ծախսեր. կենսաթոշակներ և ընտանեկան նպաստի ծրագիր
- Հարկեր. եկամտային հարկը՝ աճողական, ԱԱՀ-ն՝ նվազողական
- Հատկացումները. (բացարձակ) աճողական
- Հիմնական ցուցանիշներ սոցիալական ոլորտի վրա կատարվող ծախսերի մասով (կենսաթոշակներ, ընտանեկան նպաստի ծրագիր և երեխայի խնամքի նպաստ)
- Տրանսֆերտներ ՀՀ տարածքում և արտերկրից

WORLD BANK GROUP

Սոցիալական տրանսֆերտները նպաստավոր միջավայր են ստեղծել սպառողական ծախսերի աճի համար. (1) կենսաթոշակների շնորհիվ կրճատվել են աղքատությունը, աղքատ բնակչության թվաքանակը, սակայն դրանք ավելի դանդաղ են բարձրացել, քան այլ եկամուտները (աճող խզում՝ ըստ ժողովրդագրական խմբերի) և (2) ընտանեկան նպաստի ծրագիրը մեղմել է աղքատության սրությունը:

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Թոշակառուների ընդհանուր թվաքանակ	469,747	467,555	465,084	454,488	452,505	453,917	458,569	462,539
Մեկ անձի ամսական միջին կենսաթոշակը, 2005 թ. ՀՀ դրամ ով	19,272	21,529	21,879	20,363	21,617	20,246	22,857	24,665
Միջին կենսաթոշակի փոփոխությունը `նախորդ տարվա համեմատ, գնաճով ճշգրտված		11.7%	1.6%	-6.9%	6.2%	-6.3%	12.9%	7.9%
Բազային կենսաթոշակ, 2005 թ. ՀՀ դրամով	5,810	6,610	8,019	7,449	8,993	8,501	8,890	9,722
Մեկ տարվա սպասարկման արժեքը, ՀՀ դրամով						450	450	500
ԸՆԾ շահառու տնային տնտեսությունների ընդհանուր թվաքանակը	121,160	107,493	150,005	91,575	96,306	102,570	104,130	105,300
ԸՆԾ-ով մեկ ընտանիքին տրվող միջին ամսական գումարը, ՀՀ դրամ, 2005 թ.	16,938	18,683	18,745	18,732	19,820	18,366	18,005	17,792
ԸՆԾ միջին հատկացումների փոփոխությունը նախորդ տարվա համեմատ, գնաճով ճշգրտված		10.3%	0.3%	-0.1%	5.8%	-7.3%	-2.0%	-1.2%

WORLD BANK GROUP

Հարկեր. Անձնական եկամտային հարկը՝ աճողական, ԱՄՀ-ը՝ նվազողական

Կակվանիի ինդեքս, 2014 թ. ԱԵՀ

Կակվանիի ինդեքս, 2014. ԱԱՀ և ակցիզային հարկ

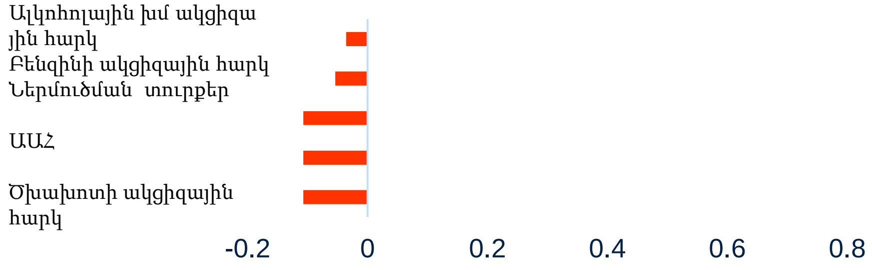

❑ Անձնական եկամտային հարկ

- Երեք միջակայք. տնային տնտեսությունների միայն 0,2 տոկոսն է վճարում ամենաբարձր հարկային դրույքաչափը.
  Գործող հարկադրույքը՝ 25.6 տոկոս
- Ոչ ֆորմալ զբաղվածություն. Այնուամենայնիվ անգամ գրանցված աշխատողներն ուղղակիորեն աղքատության գծից ներքև են

.

❑ Ավելացված արժեքի հարկ

- Ըստ պաշտոնական տվյալների՝ 20 տոկոս՝ որոշ բացառություններով: Գործող հարկային դրույքաչափը մոտ 10.67 տոկոս է (2011 թ. տվյալներով):

2014 թ. Հայաստանի հարկաբյուջետային իրավիճակի վերլուծության արդյունքներ. Կակվանիի ինդեքսն անձնական եկամտային հարկի մասով (վերը) և Կակվանիի համաթիվը ԱԱՀ-ի մասով ու ակցիզային հարկի մասով (ներքևում): Ծանոթություն. Հայաստան, Հարկաբյուջետային իրավիճակի վերլուծություն, 2014 թ.: Աղբյուրը՝ 2014 թ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ:

Սոցիալական հատկացումներ. Թեև տրանսֆերտները (բացարձակապես) աճողական են, սոցիալական բյուջեի սղությունը վատ է անդրադառնում աղքատության վրա:

Կավկանիի ինդեքս 2014 թ. սոցիալական պաշտպանություն

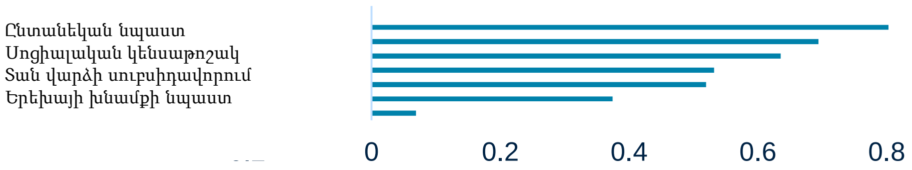

Կավկանիի ինդեքս 2014 թ. կրթություն (ոչ դրամական նպաստներ)

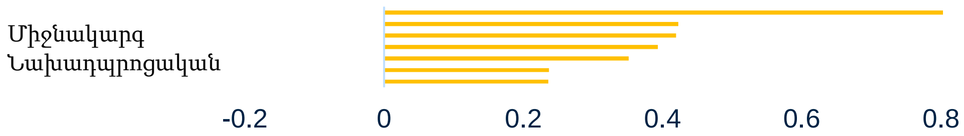

Կավկանիի ինդեքս 2014 թ. առողջապահություն

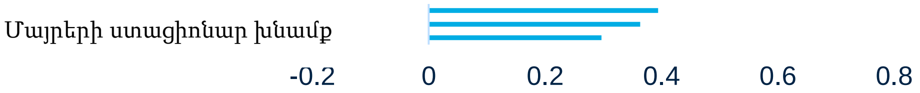

- **Սոցիալական պաշտպանություն**
  - ԸՆԾ-ն հասցեագրված է աղքատ ընտանիքներին
  - Աշխատողների/կազմակերպությունների վճարումների հաշվից վճարվող (չվճարվող) կենսաթոշակներ
- **Կրթություն**
  - Ազդեցությունը կախված է կրթության մակարդակից
- **Առողջապահական նպաստներ**
  - Համեմատաբար աճողական է

2014 թ. Հայաստանի հարկաբյուջետային իրավիճակի վերլուծության արդյունքներ: Ծանոթություն. Հայաստան, Հարկաբյուջետային իրավիճակի վերլուծություն, 2014 թ.: Աղբյուրը՝ Հայաստանի 2014 թ. ՏՏԿԱՀ:

Սոցիալական ոլորտում կատարվող ծախսերի հիմնական ցուցանիշներ. կենսաթոշակներ

		Մեկ չափահասին համարժեք սպառման քվինտիլ, առանց սոցապ փոխանցումների					Աղքատության խումբը		
Կենսաթոշակ	Ընդամենը	Եռ 1	Եռ 2	Եռ 3	Եռ 4	Եռ 5	ԾԱ	ՄԱ	ՈԱ
Միջին տրանսֆերտի արժեքը մեկ շնչի հաշվով	7,352.9	6,762.0	7,518.6	7,481.2	7,265.4	7,736.7	5,850.6	7,269.2	7,434.5
Միջին տրանսֆերտի արժեքը մեկ շնչի հաշվով, նշված տրանսֆերտների շահառու ընտանիքները միայն	13,316.1	10,809.7	12,447.1	13,911.9	14,633.5	15,563.1	8,717.1	11,931.2	14,137.6
Ծածկույթը	55.2	62.6	60.4	53.8	49.6	49.7	67.1	60.9	52.6
Շահառուների բաշխվածությունը	100.0	22.6	21.9	19.5	18.0	18.0	2.8	30.4	66.8
Կենսաթոշակների բաշխվածությունը (հասցեականություն)	100.0	18.4	20.5	20.3	19.8	21.0	1.8	27.3	70.9
Համեմատական թիվը	15.0	28.6	22.6	17.3	13.7	8.4	38.4	27.3	12.6
Առատությունը	28.6	45.5	36.9	31.5	27.3	18.1	56.9	44.4	24.9

Հայաստանին վերաբերող հիմնական ցուցանիշներ: Ծանոթություն. մեկ չափահասին համարժեք սպառման քվինտիլներ՝ չհաշված սոցապ փոխանցումները: Աղբյուրը՝ 2014 թ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ:

Սոցիալական ոլորտում կատարվող ծախսերի հիմնական ցուցանիշներ. ընտանեկան նպաստ

		Մեկ չափահասին համարժեք սպառման քվինտիլ, առանց սոցապ փոխանցումների					Աղքատության խումբը		
Ընտանեկան նպաստ	Ընդամենը	Եռ 1	Եռ 2	Եռ 3	Եռ 4	Եռ 5	ԾԱ	ՄԱ	ՈԱ
Միջին տրանսֆերտի արժեքը մեկ շնչի հաշվով	853.1	1,533.3	829.0	823.4	690.4	390.1	2,077.6	1,294.3	639.8
Միջին տրանսֆերտի արժեքը մեկ շնչի հաշվով, նշված տրանսֆերտի շահառու ընտանիքները միայն	6,434.6	5,834.4	6,155.3	6,767.2	7,263.4	7,990.5	5,642.3	6,018.1	6,917.8
Ծածկույթ	13.3	26.3	13.5	12.2	9.5	4.9	36.8	21.5	9.2
Շահառուների բաշխվածությունը	100.0	39.6	20.3	18.4	14.3	7.4	6.3	44.8	48.9
Նպաստների բաշխվածությունը (հասցեականությունը)	100.0	35.9	19.5	19.3	16.2	9.1	5.5	41.9	52.6
Համեմատական թիվը	1.7	6.5	2.5	1.9	1.3	0.4	13.6	4.9	1.1
Առատությունը	18.5	26.9	19.5	16.6	14.7	11.1	41.0	24.4	14.7

Հայաստանին վերաբերող հիմնական ցուցանիշներ: Ծանոթություն. մեկ չափահասին համարժեք սպառման քվինտիլներ, չհաշված սոցապ փոխանցումները: Աղբյուրը՝ 2014 թ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ:

WORLD BANK GROUP

Սոցիալական ոլորտում կատարվող ծախսերի հիմնական ցուցանիշներ. երեխայի խնամքի նպաստ

		Մեկ չափահասին համարժեք սպառման քվինտիլ, առանց սոցապ փոխանցումների					Աղքատության խումբը		
Երեխայի խնամքի նպաստ	Ընդամենը	Եռ 1	Եռ 2	Եռ 3	Եռ 4	Եռ 5	ԾԱ	ՄԱ	ՈԱ
Միջին տրանսֆերտի արժեքը մեկ շնչի հաշվով	47.0	38.2	15.3	48.8	39.3	93.2	0.0	31.3	54.6
Միջին տրանսֆերտի արժեքը մեկ շնչի հաշվով, նշված տրանսֆերտի շահառու ընտանիքները միայն	3,615.5	3,176.3	2,897.5	3,592.2	3,801.2	3,930.3	n.a.	3,091.5	3,759.2
Ծածկույթ	1.3	1.2	0.5	1.4	1.0	2.4	0.0	1.0	1.5
Շահառուների բաշխվածությունը	100.0	18.5	8.1	20.9	15.9	36.5	0.0	21.5	78.5
Նպաստների բաշխվածությունը (հասցեականությունը)	100.0	16.3	6.5	20.8	16.8	39.7	0.0	18.4	81.6
Համեմատական թիվը	0.1	0.2	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1
Առատությունը	7.2	13.6	9.4	9.1	7.3	5.4	n.a.	12.8	6.6

Հայաստանին վերաբերող հիմնական ցուցանիշներ: Ծանոթություն. մեկ չափահասին համարժեք սպառման քվինտիլներ, չհաշված սոցապ փոխանցումները: Աղբյուրը՝ 2014 թ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ:

WORLD BANK GROUP

Տրանսֆերտներ ՀՀ տարածքում

	Մեկ չափահասին համարժեք սպառման քվինտիլ, առանց սոցապ փոխանցումների					Աղքատության խումբը			
Տրանսֆերտներ Հայաստանի տարածքում	Ընդամենը	Եռ 1	Եռ 2	Եռ 3	Եռ 4	Եռ 5	ԾԱ	ՄԱ	ՌԱ
Միջին տրանսֆերտի արժեքը մեկ շնչի հաշվով	**666.0**	227.3	256.5	555.4	545.9	1,744.5	108.4	290.2	831.9
Միջին տրանսֆերտի արժեքը մեկ շնչի հաշվով, նշված տրանսֆերտի շահառու ընտանիքը միայն	**19,199.6**	9,194.5	11,582.7	14,540.2	13,926.8	35,475.2	5,384.1	10,719.9	21,802.5
Ծածկույթը	**3.5**	2.5	2.2	3.8	3.9	4.9	2.0	2.7	3.8
Շահառուների բաշխվածությունը	**100.0**	14.2	12.8	22.0	22.6	28.4	1.3	21.5	77.1
Նպաստների բաշխվածությունը (հասցեականությունը)	**100.0**	6.8	7.7	16.7	16.4	52.4	0.4	12.0	87.6
Համեմատական թիվը	**1.4**	1.0	0.8	1.3	1.0	1.9	0.7	1.1	1.4
Առատությունը	**29.3**	38.1	34.3	31.4	25.7	28.5	28.3	39.3	28.3

Հայաստանին վերաբերող հիմնական ցուցանիշներ: Ծանոթություն. մեկ չափահասին համարժեք սպառման քվինտիլներ, չհաշված սոցապ փոխանցումները: Աղբյուրը՝ 2014 թ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ:

Տրանսֆերտներ արտերկրից

	Մեկ չափահասին համարժեք սպառման քվինտիլ, առանց սոցապ փոխանցումների								
Տրանսֆերտներ արտերկրից	Ընդամենը	Եռ1	Եռ 2	Եռ 3	Եռ 4	Եռ 5	ԾԱ	ՄԱ	ՈՉ
Միջին տրանսֆերտի արժեքը մեկ շնչի հաշվով	5,451.6	2,109.2	3,150.8	4,611.0	6,564.3	10,819.8	853.9	2,681.1	6,690.5
Միջին տրանսֆերտի արժեքը մեկ շնչի հաշվով, նշված տրանսֆերտի շահառու ընտանիքները միայն	34,225.4	19,653.7	22,870.9	29,071.7	32,612.8	56,525.9	28,936.4	21,376.4	37,839.7
Ծածկույթ	15.9	10.7	13.8	15.9	20.1	19.1	3.0	12.5	17.7
Շահառուների բաշխվածությունը	100.0	13.5	17.3	19.9	25.3	24.0	0.4	21.7	77.9
Նպաստների բաշխվածությունը (հասցեականությունը)	100.0	7.7	11.6	16.9	24.1	39.7	0.4	13.6	86.1
Համեմատական թիվը	11.1	8.9	9.5	10.7	12.4	11.8	5.6	10.1	11.4
Առատությունը	65.2	81.7	69.3	68.2	60.9	63.1	179.3	80.2	63.1

Հայաստանին վերաբերող հիմնական ցուցանիշներ: Ծանոթություն. մեկ չափահասին համարժեք սպառման քվինտիլներ, չհաշված սոցապ փոխանցումները: Աղբյուրը՝ 2014 թ. Հայաստանի ՏՏԿԱՀ:

WORLD BANK GROUP

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ